

LEMPILIIKUNTAPAIKKANI.

Lukiolaisten kirjoituksia kokemistaan liikuntapaikoista.

Alexi Fredriksson

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteiden laitos

Jyväskylän Yliopisto

Kevät 2011

TIIVISTELMÄ

Jyväskylän Yliopisto

Liikuntatieteiden laitos/liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta

FREDRIKSSON, ALEKSI: Lempiliikuntapaikkani. Lukiolaisten kirjoituksia kokemistaan liikuntapaikoista.

Pro gradu - tutkielma, 94 s., 3s. liites.

Liikuntapedagogiikka

2011

Tutkimuksen tarkoituksena on laadullisin tutkimuskeinoin selvittää lukiolaisten kokemuksia heille tärkeimmistä liikuntapaikoista. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on selvittää sitä prosessia, jonka aikana yleisistä tiloista muotoutuu merkityksellisiä ja tärkeitä paikkoja. Pyrin tutkimuksessani vastaamaan kysymyksiin: Millaiset tekijät tekevät liikuntapaikasta erityisen tärkeän paikan? Miten tärkeimpiä liikuntapaikkoja kuvataan?

Tutkimukseen osallistui 87 lukioikäistä nuorta kahdesta pääkaupunkiseudun lukiosta. Aineisto kerättiin siten, että 16-18-vuotiaat nuoret kirjoittivat aineen otsikolla "Lempiliikuntapaikkani". Kirjoittajille annettiin sekä suullinen että kirjallinen ohjeistus, joka sisälsi apukysymyksiä helpottamaan kirjoittamisen alkuun pääsemistä. Kirjoitukset paloiteltiin ja tyypiteltiin aineistolähtöisesti ja aineiston tarkastelussa hyödynnettiin fenomenografista näkökulmaa. Aineisto analysoitiin esiin nousseiden teemojen pohjalta ja siitä nostettiin kysymyksiä pohdittavaksi.

Keskeisiksi teemoiksi nousivat liikuntapaikan fyysiset ominaisuudet, paikkaan liittyvät muistot ja kokemukset sekä sosiaalinen kanssakäynti liikuntapaikassa. Lisäksi sukupuolten välillä näkyy eroja mieliliikuntapaikan tärkeitä ominaisuuksia avattaessa.

Paikkaan liittyvät muistot ja kokemukset ovat aiempien 'tila' ja 'paikka'- tutkimusten perusteella olennaisimpia tekijöitä rakkaan paikan kehittämisessä. Sama ilmiö on nähtävissä myös tässä tutkimuksessa. Henkilöllä on oltava kokemuksia ja muistoja paikasta, jotta siitä tulisi merkityksellinen. Liikuntapaikan fyysiset ominaisuudet ovat erityisen merkityksellisiä aktiivisesta ja tavoitteellisesta liikunnasta kirjoittaville. Lisäksi erityisesti pojat lähestyvät paikkoja konkreettisia, fyysisiä määritelmiä käyttäen. Näiden lisäksi sosiaalinen kanssakäynti liikunnan yhteydessä muodostaa merkityksellisen kokonaisuutensa, ja kyseinen aihepiiri esiintyy enemmän tyttöjen kuin poikien kirjoituksissa.

Asiasanat: paikka, liikuntapaikka, nuoret, kokemukset, fenomenografia

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

<u>2 TILA-PAIKKA-SUHDE.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1 Paikan kokeminen.....</u>	<u>8</u>
<u>2.2 Paikan tunne ja tunteen kehittyminen.....</u>	<u>9</u>
<u>2.3 Paikantuminen.....</u>	<u>11</u>
<u>3 FENOMENOGRAFIA.....</u>	<u>13</u>
<u>3.1 Fenomenografian juuret.....</u>	<u>13</u>
<u>3.2 Katsaus fenomenografiaa lähimpiin tutkimustraditioihin.....</u>	<u>15</u>
<u>4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS.....</u>	<u>17</u>
<u>5 KOULUAINEET TUTKIMUSAINEISTONA.....</u>	<u>19</u>
<u>6 AINEISTON KERUU.....</u>	<u>21</u>
<u>7 ANALYYSI.....</u>	<u>24</u>
<u>7.1 Vaihe I - Paloittelu.....</u>	<u>26</u>
<u>7.2 Vaihe II - Tyypittely.....</u>	<u>30</u>
<u>7.3 Vaihe III – Käsitryhmien muodostaminen.....</u>	<u>31</u>
<u>8 KÄSITYSRYHMÄT: MITEN LUKIOLAISET KUVAAVAT</u>	
<u>LEMPILIIKUNTAPAikkojaan?.....</u>	<u>35</u>
<u>8.1 Varusteet, tilat ja olosuhteet.....</u>	<u>37</u>
<u>8.2 Kokemukset ja muistot.....</u>	<u>43</u>
<u>8.3 Paikassa voi harjoitella, kehittyä ja saada lisävirtaa .....</u>	<u>47</u>
<u>8.4 Paikan monipuolisuus.....</u>	<u>52</u>
<u>8.5 Paikan kotoisuus.....</u>	<u>55</u>
<u>8.6 Sosiaalinen kanssakäyminen.....</u>	<u>61</u>
<u>8.7 Vaivattomuus.....</u>	<u>65</u>
<u>8.8 Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen.....</u>	<u>68</u>
<u>8.9 Esteettinen vaikuttavuus.....</u>	<u>71</u>
<u>8.10 Paikan yhteiskunnallinen merkitys.....</u>	<u>72</u>
<u>8.11 Fanitoiminta.....</u>	<u>74</u>
<u>9 KÄSITYSRYHMIEN VERTAILU.....</u>	<u>76</u>
<u>9.1 Kokemusten ja muistojen suhde muihin käsitysrhyymiin.....</u>	<u>76</u>
<u>9.2 Sosiaalinen kanssakäynti suhteessa muihin käsitysrhyymiin.....</u>	<u>76</u>
<u>9.3 Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen suhteessa muihin käsitysrhyymiin.....</u>	<u>77</u>
<u>9.4 Tyttöjen ja poikien esille nostamia käsityksiä.....</u>	<u>77</u>

9.4.1 Keskustelevat ja pelkäävät tytöt.....	78
9.4.2 Kilpailulliset ja rationaaliset pojat.....	81
9.5 Kirjoitusten ääripäitä – suorituspaikka vai luontonähtävyys?.....	85
9.6 Muistot ja kokemukset lempiliikuntapaikkaa muodostavana tekijänä.....	86
10 LUOTETTAVUUS.....	88
11 POHDINTA.....	90
LIITTEET.....	97
Liite 1 Kirjoitelma-ohjeistus.....	97
Liite 2 Tyypit.....	98

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisista tekijöistä lempiliikuntapaikka muodostuu 16–18-vuotiaiden nuorten elämässä, millaisia merkityksiä se saa, sekä miten lempiliikuntapaikkoja kuvataan? Haluan vastata kysymykseen: Miksi jokin paikka rakentuu erityisen tärkeäksi ja merkitykselliseksi paikaksi ihmisten arjessa? Kiinnostukseni aiheeseen heräsi kandidaatin tutkielman tekovaiheessa, jolloin tein kirjallisuuskatsauksen aiheesta ”Kaupunginosa tilana ja paikkana”. Työssä perehdyin tilan ja paikan käsitteisiin ja avasin aiempien tutkimusten avulla sitä tapahtumaketjua, jonka aikana tyhjästä ja merkityksettömästä tilasta muodostuu tärkeä, kokemusrikas ja merkityksellinen paikka. Kandidaatin työni toimii luontevana teoriapohjana pro gradu-työssäni, ja esittelenkin tilan ja paikan käsitteitä tämän työn alussa.

Aineisto kerättiin kahdessa eri pääkaupunkiseudun lukiossa Espoossa ja Vantaalla, joissa nuoret kirjoittivat aineen otsikolla ”lempiliikuntapaikkani”. Analysoin aineiston fenomenografisen analyysin keinoin, minkä vaiheista työni keski- ja loppuvaiheen runko muodostuu. Työni lopussa luon yhteenvedon analysoimiini käsitysryhmiin, vertaan sukupuolten välisiä painotuseroja ja etsin kirjoitustyyppien ääripäitä.

Liikuntapaikka voi toimia turvallisena, kiinteänä ja kehittävänä kohteena elämän pyörteissä. Lempiliikuntapaikka voi hyvinkin sijoittua nykyhetkeen, menneisyyteen tai esimerkiksi kuvitelmiin, mutta se, mitä paikassa pidetään tärkeänä, kuvastaa yhdellä tapaa henkilön arvomaailmaa. Oli kyseessä lapsuuden leikkipaikka, vapaa-ajanviettopaikka, rankan harjoittelun kyllästämä sali tai metsäpolku, paikoissa koetut hetket ovat parhaimmillaan arvokkaita ja mieleenpainuvia. Kokemukset tekevät joistakin paikoista niin tärkeitä, että niitä voi kutsua lempiliikuntapaikoiksi. Haluan muistuttaa tuttujen paikkojen tärkeydestä ja herkistää aineistoni kirjoittajia, lukijaani ja itseäni tarkastelemaan lähiympäristöään silmät, korvat ja aistit herkkinä.

2 TILA-PAIKKA-SUHDE

Tilalla tarkoitetaan neutraalia ja merkityksetöntä aluetta, jossa kulttuuri ja historia tulevat määritellyiksi ja kuvailluiksi niin, että paikka on tuotoksen lopputulos (Casey 1996, 14). Tuanin (1977, 54) mukaan tila on avonainen, määrittelemätön ja liikkuva. Tilalla ei hänen määritelmässään ole merkitystä, siinä ei ole kiinnittymiskohtia eikä siihen liity muistoja tai historiaa. Englanninkielessä käytettyjä ja mm. Tuanin (1977), Balen (1993), Casey (1996) ja Geertzin (1996) tutkimia termejä 'space' ja 'place' pidetään tiettyine eroavaisuuksineenkin, yleisesti rinnasteisina suomenkielen 'tila' ja 'paikka'-käsitteille. Tieteen parissa vallitseva yleinen kausaalinen ajatus on, että paikat ovat tilan määritelmiä. Ajatellaan, että paikka on jotakin ajallisesti tilan jälkeen tulevaa, ehkä jopa tilasta aiheutuvaa tai tilan muokkaamaa.

Yksinkertaistetusti sanottuna paikka tarkoittaa pysähtymistä, kokemista ja merkitystä. Jotta tila voi muuttua mielessä paikaksi, henkilön tulee havaita paikan olemassaolo. Hänen tulee pysähtyä kokemaan paikka, jolloin se tulee merkitykselliseksi.

Yleisestä ajatusmallista poiketen Casey (1996, 14) muistuttaa kuitenkin, että paikkaa ei voi alistaa jonkin universaalien käsitteiden alle. Ei pidä liian kiihkeästi pyrkiä ajamaan paikkaa tilan ja ajan tai kausaalisuuden käsitteiden alle. Jos halutaan kuitenkin yhdistää paikka tuttuihin kategorioihin, voidaan sanoa paikan olevan enemmänkin tapahtuma kuin asia. Paikka on ainutkertainen käsite, jota ei voi määritellä universaalisesti. Voidaan sanoa, että paikat eivät ole, paikat tapahtuvat. (Casey 1996, 14-27.) Tällä Casey (1996) tarkoittaa mielestäni paikkojen muuttuvia funktioita eikä niinkään esimerkiksi konkreettista fyysistä muuntumista, mikä olisi varsin ristiriidassa esimerkiksi Tuanin (1977) ajatuksen kanssa paikan pysähtyneisyydestä. Tarkoitetaan, että paikkojen merkitys ihmisille muuttuu koko ajan, eivätkä paikat pysy siltä osin samanlaisina. Fyysinen ympäristö saattaa pysyä pääasiallisesti muuttumattomana (esim. Tuan 1977), mutta Casey (1996) teorian mukaan ihmisen muuttuvat elämäntilanteet ja kokemukset erilaisista tiloista ja paikoista muuttavat tuttujenkin paikkojen merkitystä. Niinpä voidaan sanoa, että paikat eivät ole, paikat tapahtuvat.

Toisaalta Tuan (1977, 161) tarkoittaaakin pysähtyneisyydellä mitä tahansa pientä pysähdystä, jonka aikana ihmissilmä ehtii aistimaan paikan. Paikka on myös tapa nähdä ja ymmärtää maailmaa. Cresswell (2004, 11-15) jatkaa paikan määrittelyä muistuttamalla, että kun katsomme maailmaa paikkoina, näemme erilaisia asioita. Näemme kiinnittymisiä ja yhteyksiä ihmisten ja paikkojen välillä. Näemme maailman, jossa on tarkoitusta ja kokemusta. Jos ajattelemme maailman olevan rikas ja moniulotteinen kanssakäynti ihmisten ja ympäristön välillä, siis näemme maailman paikkana, emme enää ajattele maailmaa faktoina ja taulukoina. (Cresswell 2004, 11-14.) Tuntemattomat alueet ja paikat voidaan kokea uhkaavina tai erikoisina, jos niistä ei tiedetä mitään. Jos tuntematon alue voidaan kokea paikkana, sellaisena, jolla on merkitystä, tällöin 'paikka' ei ole maailmassa esiintyvien asioiden laatu, vaan tapa ajatella maailmaa.

Sanaa 'paikka' käytetään laajasti arkikielessä. Kuitenkin paikan merkitys ja se, miten paikka määritellään, ovat niin maallikoille kuin useille tieteilijöillekin epäselviä. Sanan tutuus nähdään sekä mahdollisuutena että rajoitteena tutkimuksille. Suurimpana ongelmana voidaan pitää sanan arkikäytöstä irtipääsemistä. Kun sanaa käytetään paljon arkikeskusteluissa, on vaikeaa pystyä irrottamaan ajatukset tutuista käsitteistä ja merkityksistä ja siirtyä keskustelemaan asiasta eri näkökulmasta katsoen. Jopa tieteen tekijöillä on vaikeuksia irrottautua omasta alastaan ja siitä johtuen kirjoitukset paikasta vaihtelevat eri paljon eri tieteenalojen välillä. (Cresswell 2004, 1-12.) Sulkunen (1997, 20) esittelee reflektiivisyyden ongelmaa sosiologian näkökulmasta ja korostaa, että koko sosiaalinen todellisuus rakentuu arkipäiväisen ja itsestään selvänä pidetyn yhteisen tiedon varaan. Voidaan ajatella, että tieteellinen tieto on vain osa siitä, mikä yhteiskunnassa käy tiedosta. Tieteellinen tieto ja arkitieto poikkeavat toisistaan, mutta kumpikin on osa sosiaalista todellisuutta (Sulkunen (1997, 20) Maantieteilijät puhuvat paikoista usein itsenäisinä ja irrallisina maa-alueina, joilla on omat merkityksensä. Humanistit kirjoittavat paikasta perustavaa laatua olevana tapana elää ja olla maailmassa. (Cresswell 2004, 1-12.)

2.1 Paikan kokeminen

Liikkeillä voidaan suoraan kokea tilaa ja sen ominaisuuksia (Tuan 1977, 52). Ihminen muokkaa tilaa toiminnallaan, liikkeillään ja eleillään, ja toisaalta tila muotoilee ihmistä. Niin tilan merkitykset kuin tilan koko ajan muuntuvat käyttäjät muotoutuvat olennaisesti tekemisissä, jokapäiväisessä tilankäytössä, arjen tilanteissa, rutiineissa ja toistossa. Liike ja liikkuminen ovat olennaisia sekä tilan että tilallisten merkitysten muotoutumisessa. (Saarikangas 2002, 49 & 69.) Kun tekeminen ja liikkuminen vaikeutuvat, myös tilan käsittäminen muuttuu ja vaikeutuu. Liikuntakyvyttömän henkilön on vaikeaa mieltää edes perimmäistä ajatusta abstraktista tilasta, koska sellaiset kokemukset syntyvät liikkumisen kautta. Vastasyntyneet, vangit tai vuodepotilaat eivät ole vapaita. He eivät voi liikkua vapaasti tai ovat menettäneet mahdollisuutensa siihen. He elävät toisin sanoen rajoitetussa tilassa. (Tuan 1977, 52.)

Paikan kokeminen voi olla vaikeaa niin asukkaalle kuin tutkijallekin. Voi olla vaikeaa nähdä jotakin, joka on aina ollut nähtävissä. (Geertz 1996, 259.) Voidaan puhua myös muotoutuvasta paikasta, jonka merkitys muuttuu ajan myötä. Arkipäivän elämässä paikka ei nouse esille, vaan jää ikään kuin arkirutiinien taakse piiloon. Tällöin voidaan puhua piiloutuvasta paikasta. (Karjalainen 2006, 84.) Jos kotialueemme muuttuu radikaalisti esimerkiksi myrskyn tai rakentamisen seurauksena, paikka nousee esille ja siitä tulee jälleen näkyvä. Ajan kuluessa totumme jälleen muutokseen ja paikka alkaa saada toisenlaista merkitystä. Tällöin voidaan Karjalaisen (2006,84) mukaan puhua muotoutuvasta paikasta. Tämän prosessin päätymänä on jälleen piiloutuva paikka, jolloin vanha kotiseutu elää enää vain muistoissa. Geertzin (1996, 259-260) mielestä se, että paikka on ajoittain näkymätön saa aikaa sen, että paikan subjektiivisuudesta ja tapahtumakohtaisuudesta, välittömistä vaikutelmista ja tapauksista on niin vaikea vapautua. Toisin kuin rakkaus tai mielikuvitus, paikan käsite ei ole toimiva abstraktina. Irrotettuna konkreettisuudestaan, sillä ei ole merkitystä. Tästä johtuukin, että paikan tutkimus on pääasiassa tapaustutkimusta. Kohde vaatii tarkkuutta ja yksityiskohtia, joita voi tutkia vain aistimalla ja kokemalla ihmisten kanssa sekä osallistumalla. (Geertz 1996, 259-260.)

2.2 Paikan tunne ja tunteen kehittyminen

Paikan taju vaikuttaa ajalliselta ilmiöltä: määrätyn ajanjakson on kuluttava, ennen kuin taju paikasta voi kehittyä. Kun opimme tuntemaan ja antamaan arvoa aluksi määrittelemättömälle tilalle, siitä muodostuu paikka. Paikka on pysyvä ja turvallinen, tila on vapaa, avoin ja vaarallinen. Jos ajattelemme tilaa sellaisena, joka sallii liikkumisen, voisi paikkaa ajatella taukona. Jokainen tauko liikkeessä mahdollistaa sijainnin muodostumisen paikaksi. Tilan ajatellaan siis olevan avoin liikkeen ja toiminnan areena, kun taas paikka edustaa pysähtymistä, lepäämistä ja osallistumista. (Tuan 1977, 6, 54 & 149.)

Kun henkilö astuu esimerkiksi hotellihuoneeseen, jossa hän ei ole aiemmin ollut, tila tuntuu hänestä merkityksettömältä. Hän kokee huoneen mitat, hän haistaa tilan ilman ja näkee huoneessa olevat huonekalut. Ne eivät merkitse hänelle vielä tällä hetkellä mitään. Tilalla ja siinä olevilla esineillä on kuitenkin historiansa. Tarkemman tarkastelun jälkeen hän huomaa, että huonekaluissa saattaa olla käytön jälkiä ja rakenteissa voi olla omia erikoisuuksiaan. Anonyymilla tilalla on historia ja sillä on merkitys jollekin toiselle ihmiselle. Myös uudelle tulokkaalle ja tilalle on muodostunut häilyvä suhde. Henkilö purkaa matkalaukkunsa kaappiin ja levittää omia tavaroitaan pöydälle. Hän siirtelee hieman tuolia ja laittaa television päälle. Näin tila on muuttunut merkitykselliseksi paikaksi. (Creswell 2004, 2.)

Samalla tavalla naapurusto näyttäytyy aluksi uudelle asukkaalle erilaisten mielikuvien ja kohteiden sekoituksena. Oppiakseen tuntemaan alueen asukkaan tulee oppia tunnistamaan tietyt paikallisuudet, kuten kadun kulmat tai arkkitehtuurilliset kohteet. Kohteisiin liittyy tunteita, jotka joko houkuttelevat tai työntävät luotaan. Sekavasta tilasta muodostuu asukkaan mielessä paikka, jolla on persoonallisuus. Pitkään alueella asunut henkilö voi tuntea alueen läheisesti, mutta kuva alueesta voi olla vaillinainen, ellei hän pääse näkemään aluetta ulkopuolisen silmin ja vertaamaan käsitystään muiden käsityksin alueesta. Toisaalta jos paikka tunnetaan vain ulkopuolisen silmin, tuntemuksesta saattaa puuttua realismi. Paikka on siis objektin roolissa. Kohde tai paikka saavuttaa konkreettisen tason vasta, kun kokemuksemme siitä on täydellinen. (Tuan 1977, 17-18.)

Edellä esitettyyn ajatukseen liittyy kiistanalainen kysymys. Tuanin (1977) ajatus olettaa, että ihmisen kokemukset tiloista ja alueista alkavat mykästä ja tyhjästä tilasta. Ajatus puhtaasti fyysisen tilan muuntumisesta merkitykselliseksi, eli paikaksi, sisältää oletuksen, että olisi löydettävissä viaton, kulttuurilta ja historialtaan tahraamaton tila. Sellaista tilaa, johon kulttuuri tai historia eivät olisi millään lailla vaikuttaneet, ei kuitenkaan todennäköisesti ole olemassa. (Casey 1996, 14.) Mielestäni Casey (1996) ei näe Tuanin (1977) subjektiivista ajatusmallia, jonka mukaan jokainen ihminen näkee maailman omien silmiensä lävitse. Jokaisella meistä on omanlaisensa kokemukset ympäristöstä ja maailmasta, joiden värittämänä me katsomme maailmaa. Tästä johtuu, että vaikka paikat olisivat kuinka kulttuurisesti tai historiallisesti värittyneitä, jokainen ihminen kokee ne joskus ensimmäistä kertaa. Juuri sillä ensimmäisellä kokemiskerralla tapahtuu tilan muutos paikaksi.

Kymäläinen (2005, 203) korostaa, että vastakohta-ajattelu on hälventynyt. Liikkuvuuteen ja rajattomuuteen pyritään keskittymään aiempaa enemmän. Paikkaa on alettu ajatella aiempaa liikkuvampana käsitteenä, mikä on siten monipuolistanut ja ajankohtaistanut paikan ymmärrystä. Paikan prosessin korostaminen on ollut eräänlainen vastareaktio useille aiemmille paikan tulkinnan tavoille - erityisesti niille, jotka ovat liittäneet paikan sijaintiin, tarkkaan kuvaamiseen tai pysähtyneisyyteen. (Kymäläinen 2005, 203.)

Länsimaissa ihmiset, tavarat ja informaatio liikkuvat nykyisin useammin, nopeammin ja pitempiä matkoja kuin koskaan aikaisemmin. Voidaan perustellusti väittää, että verrattuna aikaisempiin aikakausiin ja joihinkin muihin maihin Nyky-Suomessa eletään liikkumista korostavassa mobiilikulttuurissa. Yksi mielenkiintoinen mobiilikulttuuriin liittyvä kysymys on, millaisia vaikutuksia runsaalla liikkumisella on ihmisten paikkasuhteisiin ja käsityksiin paikoista. Voidaan ehkä väittää, että monet eivät elä niinkään paikoissa kuin liikkumisen tavoissa. Vaikka edelleen eletäänkin myös paikoissa, ja paikat kuten koti tai kesämökki ovat tärkeitä, liikkuminen paikasta toiseen on vahvasti elämää jäsentävä seikka. (Naukkarinen 2006, 64-65.)

Toisaalta perinteisempää paikan kokemusta rajoineen, normeineen ja pysyvyyksineen ei voida täysin unohtaa, sillä se on edelleen todellisuutta hyvin suurelle osaa ihmisistä.

Kymäläinen (2006, 203) kuitenkin painottaa liikkuvuuteen perustuvaa ajattelua. Hän huomauttaa, että suljettuihin alueisiin ja muuttumattomiin yhteisöihin liittyvään ajatteluun kuuluu väistämättä käsitys paikkojen nojautumisesta hallinnollisiin alueisiin ja kansallisuuksiin. Voidaan sanoa, että hallinnolliset rajat ovat viime vuosikymmenellä kyseenalaistuneet, jolloin myös ihmisten spatiaalisia identiteettejä ja kiintymyksen kohteita on ollut vaikeampaa määrittää. Tästä huolimatta identiteetin muodostumiseen liittyvää jaottelua "meidän" ja "muiden" tai "sisäpuolisten" ja "ulkopuolisten" välille tapahtuu jatkuvasti. Näitä jaotteluja ei kuitenkaan nähdä pysyvinä tai konteksteista riippumattomina. Rajat alkavat sumentua. (Kymäläinen 2006, 203 & 208.)

2.3 Paikantuminen

Ihmiset valitsevat monikulttuurisesta yhteiskunnasta niitä asioita, joita haluavat kulloinkin menneisyydessään korostaa; ihmisen identiteetti vahvistuu, kun paikkaan liittyvää menneisyyttä korostetaan. Tiettyihin paikkoihin liittyvä kuuluvuuden tunne vahvistuu paikkoihin liittyvän erityisen menneisyyden takia. (Forselles-Riska 2006, 226.) Kun määrittelemme paikallista identiteettiämme, viittaamme usein paikkaan kuulumiseen: ”Olen suomalainen”, ”Asun Helsingissä, Kalliossa”. Forselles-Riska (2006-226) täydentää, että käsityksemme paikasta ovat aina subjektisidonnaisia. Kun ihmiset luovat paikallisia identiteettejään, he luovat eri aikoina ja eri syistä kerronnallisia paikallisuuksia. (Forselles-Riska 2006, 226.)

”Maailma nähdään, tulkitaan ja ymmärretään aina jostakin paikasta käsin.” (Karjalainen 2006, 83). Paikka esiintyy eri mittakaavoissa. Yhtenä ääripäänä paikka voi olla lempinojatuoli, toisena ääripäänä se voi tarkoittaa koko maailmaa. Koti on edellä mainitun mittakaavan keskellä oleva tärkeä paikka. Ihmiset kaikkialla tapaavat pitää omaa kotipaikkaansa maailman keskuksena. (Tuan 1977, 150.) Sepänmaa (2006, 31) kutsuu vastaavaa paikkaa ”sydämen maisemaksi”. Hän määrittelee sydämen maiseman paikaksi ja maisemaksi, johon olemme kiintyneet ja kasvaneet. Koti on ikään kuin väljästi määritellyn spatiaalisen alueen keskus (Tuan 1977, 150).

Ihmisten sisäisten karttojen merkittävä piirre on oman asuinpaikan tai muiden omaksi koettujen paikkojen sijoittuminen kartan keskelle. Vähemmän tärkeät paikat ovat kartan

reunalla, periferian hämärässä. (Forselles-Riska 2006, 218.) Voidaan ajatella, että keskuksen lävitse kulkee vertikaalinen akseli, joka liittää taivaan alamaailmaan. Voidaan olettaa, että tällainen mielle paikasta antaa sille ylivertaisen arvon, ja että kyseisen paikan hylkäämistä olisi hyvin vaikea kuvitella. (Tuan 1977, 150.) Niin tärkeän paikan menetys tai uhka sen menetyksestä innostaa jotkut ympäristöaktivismiin, kiivaaseen taisteluun omansa tai omakseen katsomansa puolesta; jotkut toiset se ajaa etsimään korvaavia kiinnekohtia ja kasvattamaan juuriaan muualle (Sepänmaa 2006, 31). Voidaan järjellisesti päätellä, että jos tällainen paikka tuhoutuisi, ihmiset olisivat lannistettuja, koska heidän asutuksensa tuhoutuminen merkitsisi myös heidän kosmoksensa tuhoutumista. Ihmisillä on kuitenkin voimakkaat itsensä kokoamisvoimat. Näkökulmat voidaan mukauttaa sopimaan uusiin tapahtumiin ja paikkoihin. Maailman keskuksen tuhoutuessa voitaisiin edellisen viereen tai täysin uuteen paikkaan rakentaa uusi paikka, josta tulisi uusi maailman keskus. Uuden paikan rakentaminen voi tapahtua joko konkreettisesti tai ihmisten mielissä. (Tuan 1977, 150.) Myös Kilickiran (2005, 99) muistuttaa, että ihmisillä jotka on fyysisesti erotettu paikasta, jonka he kokevat kodikseen on merkittävä halu luoda itselleen uusi keskus ja koti.

Keskus ei ole tarkka piste maapallolla tai yhdistelmä yksittäisiä tapahtumia ja paikkoja, vaan käsite kunkin henkilön ajatuksissa. Maailman keskuksia voi sijaita ilman ristiriitaa samalla yleisellä alueella. Vertikaalinen akseli voikin lävistää niin asutuksen kokonaisuudessaan kuin sen sisällä sijaitsevat asumukset erikseen. Kunkin ihmisen mielessä sijaitsevat itselle tärkeimmät sijainnit muodostavat verkoston, jota voidaan kutsua tilaksi. Ajatus verkostosta ei nosta mitään sijaintia tärkeimmäksi, vaan tekee paikan ideasta värikkään. Sijaintien ympärille muodostunut spatiaalinen kehikko on enemmänkin ihmiskeskeinen kuin paikkakeskeinen, ja se voi siirtyä henkilön omien liikkeiden mukana. (Tuan 1977, 65.) Paikkaidentiteetti voi liittyä alueisiin, joissa olemme, joissa olemme olleet tai joista olemme muuten kuulleet, mutta luonnollisesti kotiseudulla on usein oma erityinen asemansa (Syrjämaa & Tunturi 2002, 26-27).

3 FENOMENOGRAFIA

”Fenomenografia”-termi muodostuu sanoista ”ilmiö” ja ”kuvata”. Fenomenografian tavoitteena on kuvata sitä, miten ympäröivä maailma ilmenee ja rakentuu ihmisten tietoisuudessa. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1994, 114.) Tutkimussuuntauksen tutkimuksen kohteina ovat erilaisia arkipäivän ilmiöitä koskevat käsitykset ja niiden erilaiset ymmärtämisen tavat. Fenomenografia on laadullinen tutkimussuuntaus, joka tarkastelee ihmisten erilaisia käsityksiä. Se pyrkii kuvailemaan, analysoimaan ja ymmärtämään ihmisten käsityksiä ilmiöistä ja käsitysten keskinäisistä suhteista. (Huusko & Paloniemi 2006, 162-173.)

3.1 Fenomenografian juuret

Fenomenografian juuret ovat Göteborgissa Ruotsissa. Tutkimussuuntauksen perustajina pidetään Ference Martonia ja Lennart Svenssonia, jotka alkoivat 1970-luvulla tutkia ihmisten käsityksiä oppimisesta (mm. Dall’Alba 1996, 7, Metsämuuronen 2008, Virtanen 2006.) Ensimmäiset tutkimukset tai artikkelit, joissa käytettiin termiä ’fenomenografia’, julkaistiin vuonna 1981 (Marton 1986, 141). Oppimisen tutkimuksessa heitä kiinnosti suhde: *Mitä* ja *miten* oppilaat oppivat? Vastoin kasvatustieteellisen tutkimuksen valtavirtaa 1970-luvulla, he kokivat tärkeämpänä tutkia sitä, *miten* oppilaat oppivat, kuin *kuinka paljon* he oppivat. (Dall’Alba 1996, 7.) Sen sijaan, että oppimista tarkasteltaisiin tutkijan näkökulmasta, koettiin että on tärkeää sisäistää oppijan näkökulma oppimisesta (Sandberg 1996, 129). Erilaiset käsitykset oppimisesta ovat edelleenkin fenomenografien kiinnostuksen kohteena, mutta sitä käytetään myös eri tiedonalojen tiedonmuodostuksen tutkimiseen (Syrjälä ym. 1994, 115).

Martonin (1986, 141-144) mukaan ihmiset käsittävät saman ilmiön yleensä eri tavoin. Esimerkiksi tieteellinen selitys auton liikkeestä ja siihen vaikuttavista voimista voidaan käsittää monella eri tapaa. Vastaajat saattavat kertoa lopulta yhden ja saman lopputuloksen, mutta heidän tapansa käsitellä asiaa, ja erityisesti heidän tapansa loogisesti päätellä voimien vaikutukset, vaihtelevat yksilöllisesti. (Marton 1986, 141-

144, Metsämuuronen 2008, 34-35.) Metsämuuronen (2008, 34-35) esittää, että fenomenografian kannalta on olemassa vain yksi maailma, josta eri ihmiset muodostavat erilaisia käsityksiä. Fenomenografinen tutkimus pyrkii nimenomaan ymmärtämään näitä erilaisia käsityksen muodostumisprosesseja ja ymmärtämisen tapoja. Riippuen täysin vastaajasta, samasta ilmiöstä voi todella olla monta erilaista käsitystä. (Marton 1986, 141-144.) Fenomenografinen analyysi on järkevä ja looginen tapa käsitellä aineistoa, kun tutkitaan ihmisten käsityksiä arkipäivän asioista (Huusko & Paloniemi 2006, 162-173). Esittelen fenomenografista analyysia tarkemmin luvussa 6.

Fenomenografian tieteenfilosofista perustaa luodessa on kiinnitetty erityisesti huomiota tutkimussuuntauksen yhteyksiin kolmeen tutkimukselliseen traditioon: Piaget'n tutkimuksiin, hahmopsykologiaan ja fenomenologiaan (Häkkinen 1996, 6). Näiden tutkimussuuntausten yhteyksiä ja eroavaisuuksia esittelen tarkemmin luvussa 3.1 (Fenomenografian lähisukulaiset.)

Hasselgren (1996, 67-82) esittää Tytti Soilan (1991) muodostamat 12 stereotyyppistä naiskuvaa 1930-luvun ruotsalaisen elokuvan historiassa. Soila (1991) nostaa esiin tyypillisiä naiskuvauksia, hän nimeää ne ja tämän jälkeen analysoi niitä. Hasselgren (1996) esittelee Soilan tutkimuksen fenomenografisena, mutta Marton (1996, 163-165) kumoo väitteen. Hänen mielestään Soilan (1991) tutkimus ei täytä fenomenografisen tutkimuksen kriteerejä, koska tutkimuksessa esitetään erilaisia *ilmiöitä*, sen sijaan että tutkittaisiin erilaisia *tapoja nähdä ilmiö*. Siispä tutkimusta voidaan pitää enemmänkin määrällisenä analyysinä kuin fenomenografisena tutkimuksena, minkä lopputuloksena on lista kategorioita ja määritelmiä. (Marton 1996, 163-165.)

Mietin pitkään tutkimukseni fenomenografista perustelua ja sitä, onko tutkimukseni oikeastaan fenomenografinen, fenomenologinen vai loppujen lopuksi määrällinen listaus tutkittavasta ilmiöstä? Perusteluna esittämälleen kritiikille Soilan (1991) tutkimuksia kohtaan Marton (1996, 163-165) huomauttaa, että fenomenografisessa tutkimuksessa pyritään tuomaan esiin niitä laadullisesti erilaisia tapoja, joilla tutkittava ilmiö koetaan. Tätä hän ei mielestään näe Soilan tutkimuksessa. Kritiikki ei varsinaisesti kohdistu Soilaa (1991), vaan Hasselgreniä (1996) kohtaan, sillä hän esittää Soilan tutkimuksen fenomenografisena. Verrattunani käytyä keskustelua fenomenografian perusteista, voin mielestäni perustellusti sanoa, että oman työni aineisto esittää

nimenomaan vaihtelevia tapoja kokea tutkittavaa ilmiötä. Työ ei siis ole määrällinen listaus erilaisia liikuntapaikkojen ominaisuuksia, vaan siinä käy ilmi, kuinka lukiolaiset kokevat omat mieliliikuntapaikkansa.

3.2 Katsaus fenomenografiaa lähimpiin tutkimustraditioihin

Käyn lyhyesti läpi, lähinnä Häkkisen (1996) esittämän määrittelyn pohjalta, eroja ja yhtäläisyyksiä fenomenografian ja tiettyjen tieteellisten traditioiden välillä. Häkkinen (1996, 6-12) esittelee fenomenografian yhteyksiä Piaget'n tutkimuksiin, hahmopsykologiaan ja fenomenologiaan. Hänen mukaansa olennaisin yhteys Piaget'n tutkimuksilla ja fenomenografialla on, että molemmissa kuvataan yksilön tapaa hahmottaa ympäröivää maailmaa. Piaget kuvasi maailmaa sellaisena miltä se vaikuttaa lapsen silmin. Merkityksellinen ero Piaget'n tutkimusten ja fenomenografian välille syntyi, kun Piaget siirtyi tutkimuksissaan sivusta seuraajan, toisen asteen näkökulmasta ensimmäisen asteen näkökulmaan. Tällöin tutkimuksen kohde muuttui yksilön kokemusmaailmasta yksilöiden yleisiin käyttäytymispiirteisiin. Fenomenografit uskovat, että tieto kehittyy ja ympäröivä maailma nähdään yksilöllisesti, mutta Piaget'n mukaan on mahdollista muodostaa yleisempiä kategorisointeja esimerkiksi siitä, miten keskenään saman ikäiset lapset kokevat tietyn asian. (Häkkinen 1996, 6-8.)

Hahmopsykologiassa kuvataan myös käsitysten laadullisia piirteitä (Häkkinen 1996, 9). Bartlett (1972, 20) tutkii tiedonhahmotusprosessia ja selvittää, miten ihminen kykenee muodostamaan ymmärrettävän kokonaisuuden hyvinkin laajasta määrästä informaatiota. Ihminen muistaa uusista asioista vain valikoidut asiat, ja kunkin yksilön aiempi tietämys vaikuttaa siihen, mitä hän poimii muistiinsa uudesta tiedosta. Juuri tästä johtuu se, että eri ihmiset ymmärtävät saman asian niin laadullisesti eri tavoin (Bartlett 1972, 20). Hahmopsykologiassa kuvataan siis myös ihmisten tapoja tulkita asioita ja tapoja muodostaa asioista erilaisia järkeviä kokonaisuuksia. Hahmopsykologiassa painopiste on siinä, *miten* ihminen muodostaa tietoa havaitsemastaan informaatiosta? Fenomenografiassa keskitytään enemmän havaittavien asioiden vaihteleviin tulkintoihin (Häkkinen 1996, 9.)

Fenomenografia ei ole fenomenologiasta johdettu tai siitä versomaan lähtenyt tutkimussuuntaus. Ne ovat peruslähtökohdiltaan erilaisia, huolimatta niiden nimien samankaltaisuudesta. Oikeastaan fenomenografia on kehittyessään saanut enemmän vaikutteita kahdesta edellä esitellystä tieteensuuntauksesta kuin fenomenologiasta. Häkkinen (1996, 10-12) esittää kolme merkittävää eroa fenomenografian ja fenomenologian välillä. Ensinnäkin fenomenografian ja fenomenologian suhtautuminen teoreettiseen ja empiiriseen tietoon eroavat toisistaan. Fenomenologiassa pyritään tutkimaan ilmiötä vailla ennako-oletuksia ja pelkästään yksilön kokemuksista lähtien. Fenomenografit uskovat, että tämä ei ole mahdollista, sillä tutkijaa ohjaa vähintäänkin hänen tiedonintressinsä tutkittavasta kohteesta. Häkkinen (1996, 10) viittaa Simolan (1993, 26) esittämään näkemykseen, jonka mukaan fenomenografit analysoivat empiiristä aineistoa, jonka sisältö heijastaa muiden ihmisten käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Fenomenografia on siis painotukseltaan enemmän aineistosuuntaunut kuin fenomenologia, joka korostaa metodologisia kysymyksiä

Toiseksi fenomenografia ja fenomenologia suhtautuvat eri tavoin kokemuksen olemuksen selvittämiseen. Fenomenografiassa pyritään kuvaamaan ilmiötä erilaisten kokemusten variaation avulla, kun fenomenologiassa ilmiön 'olemus' pyritään löytämään erilaisista kokemuksista johdettujen yhtäläisyyksien kautta. (Häkkinen 1996, 11.)

Kolmantena erona Häkkinen (1996, 12) esittää tieteenalojen suhtautumisen tietoisuuteen maailmasta. Fenomenologiassa maailmaa pyritään kuvaamaan vailla kokemuksia ja ennakkotietoja. Fenomenografiassa kulttuurisesti opitut asiat, henkilökohtaiset vaikuttajat ja käsitteelliset erot ilmiöiden kokemisessa tulevat merkittävämmiin esiin. (Häkkinen 1996, 12.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata lukio-ikäisten nuorten kokemuksia ja käsityksiä kokemistaan liikuntapaikoista. Tavoitteena on vastata kysymykseen: miksi jotkin liikuntapaikat ovat erityisen merkityksellisiä ja tärkeitä kirjoittajille? Miksi ylipäätään joistakin paikoista tulee ihmisille niin paljon tärkeämpiä kuin toisista? Aineiston ja tulosten pohjalta ei pyritä muodostamaan yhtä liikuntapaikan ideaalia, koska sellaisen määrittäminen olisi ylimalkaista ja epätarkkaa. Kerron yksinkertaisesti sen, mitä kirjoittajat ovat kertoneet aiheesta. Lisäksi vertaan tyttöjen ja poikien käsitysten painotuseroja.

16-18-vuotiaat tytöt ja pojat, kahdessa pääkaupunkiseudun lukiossa kirjoittivat kouluaineen otsikolla: "Lempiliikuntapaikkani". Kirjoituksia tuli yhteensä 86 kappaletta, joista 20 on tyttöjen ja 66 poikien kirjoituksia. Aineita lukemalla ja analysoimalla pyrin muodostamaan kuvan tiettyjen lukioiden nuorten käsityksistä mieliliikuntapaikoistaan.

Tekstien pituus ja tyyli vaihtelevat kirjoittajien välillä. Sain hyvin lyhyitä kirjoituksia, mutta myös pidempiä, useamman sivun mittaisia. Osassa tekstejä tuntuu, että kirjoittaja on päässyt heti kiinni aiheeseen ja kuvailee merkityksellisesti kokemaansa liikuntapaikkaa. Tällöin tekstin pituudellakaan ei kovin paljon merkitystä, kun kaikki kirjoitettu vastaa tutkimuskysymykseen. Tähän liittyy myös kirjoitusten sisällön henkilökohtaisuus ja syvyys, sillä osassa tekstejä on kerrottu hyvin henkilökohtaisia asioita. Painotin, että kirjoitukset ovat luottamuksellisia, ja että vain minä pääsen lukemaan niitä. Tästä huolimatta monet kirjoitukset ovat pinnallisia eikä niissä selvästi pohdita liikuntapaikkaa pintaa syvemmältä. Joistakin vähemmän syvällisistä kirjoituksista voi aistia, että kirjoittajalla joko ei ole merkityksellisiä kokemuksia liikuntapaikoista tai hän ei halua tai viitsi kertoa niistä tutkijalle. Tällöin on ymmärrettävää, että aiheesta kirjoittaminenkin jää pinnalliseksi.

Aineisto analysoidaan fenomenografisen analyysin keinoin. Kirjoituksista poimitaan tutkittavaa aihetta kuvaavat analyysiyksiköt, jotka voivat olla sanan, lauseen tai

useamman virkkeen mittaisia. Analyysiyksiköt tyypitellään niitä kuvaavien yläotsikoiden (tyyppien) alle, jonka jälkeen toisiaan täydentävät ja toistensa kaltaiset tyypit yhdistetään käsitysryhmiksi. Tällöin alkaa muodostua kokonaiskuva aineiston sisällöstä. Tämä on mekaaninen vaihe, jonka jälkeen alkaa aineiston analysointi. Käsitysryhmien sisältämät tyypit puretaan auki ja niistä pyritään löytämään olennaisuuksia. Tyyppien välillä käydään rajankäyntiä ja tyyppi kerrallaan muodostetaan kuva siitä, mitä kirjoittajat ovat aineissaan oikeastaan ilmaisseet? Tyyppien purkaminen auttaa muodostamaan kuvaa kokonaisen käsitysryhmän sisällöstä. Vertaan sukupuolten painotuseroja tyyppien välillä, jolloin saan käsityksen siitä, mitkä asiat ovat erityisesti tyttöjen tai poikien esille nostamia. Luon katsauksen käsitysryhmien välisiin yhteyksiin, jolloin selviää, voidaanko sanoa, että yhden käsitysryhmän esille nostaneet kirjoittajat olisivat säännönmukaisesti nostaneet esiin toisen käsitysryhmän sisältöjä.

5 KOULUAINEET TUTKIMUSAINEISTONA

Valitsin aineistonkeruutavaksi ainekirjoituksen, sillä uskon sen antavan suhteellisen laajan kuvan tutkittavasta aiheesta, antaen kirjoittajalle kuitenkin tilaa syvälliseen aiheen pohdiskeluun. Riittävän suuren aineiston myötä käsitysten yleistettävyys lisääntyy ja toisaalta myös käsitysten vaihtelevuus laajenee. Pääsen siis käsiksi huomattavasti vaihtelevampiin tapoihin käsittää tutkittavaa ilmiötä, kuin esimerkiksi haastatteleamalla pienempää joukkoa.

Virtanen (2006, 161) huomauttaa, että metodin valinta rajaa sen, mitä me tutkimuskohteestamme voimme saada irti? Tutkimuskohteenani on ihminen, joten on oleellista tunnistaa, mitä ihmisessä tutkimme? Tämä vaikuttaa menetelmällisiin ja metodisiin ratkaisuihin. On hyväksyttävä se tosiseikka, että tieteellinen metodi pystyy kuvaamaan ilmiötä vain metodin sallimissa puitteissa. Tällöin metodi ei välttämättä kuvaa ilmiötä aina sellaisena kuin ilmiö todellisuudessa on olemassa.

Ainekirjoitukseen liittyy omat haasteensa. Laineen (2000, 23) mukaan kirjoittaja luo hänelle esitetystä kysymyksestä tai tehtävästä oman mielikuvansa siitä, mitä kysyjä tai tehtäväksi antaja odottaa? Kirjoittajat kirjoittavat siitä, mitä olettavat tutkijoiden haluavan tietää? He laativat mielikuvan ja oletuksen kysyjästä ja tämän tarkoitusperistä (Laine 2000, 23.)

Vaihtoehtoinen tutkimusmenetelmä oppilaiden ajatusten tutkimiseen olisi haastatteluiden järjestäminen. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2007, 202) toteavat kuitenkin, että haastattelutilanteissa haastateltavat laittavat usein ”roolin päälle” ja antavat sosiaalisesti suotavia astauksia. Vastaajat eivät välttämättä halua kertoa kasvokkain asioista, jotka saattavat heidät huonoon valoon. Uskon, että ainekirjoitus on tässä tutkimuksessa järkevä aineistonkeruumuoto, sillä vastaajat ovat lukiolaisia, minkä johdosta heiltä voi odottaa kykyä syvälliseen, itsenäiseen toimintaan. Haastatteleamalla olisin saanut kohdennettua kysymyksiäni tarkemmin, mutta uskon, että olisin vaikuttanut enemmän vastaajien ajatuksiin, kuin vapaamuotoisessa ainekirjoituksessa.

Sekä Syrjälä ym. (1994) että Virtanen (2006, 161) korostavat, että tällaista aineistonkeruutapaa käytettäessä on hyvä vakioida aihe, jolloin tulkinta helpottuu. Yhteisellä annetulla virikkeellä varmistetaan, että tutkija ja tutkimushenkilö ymmärtävät toisiaan ja puhuvat samasta aiheesta. Tällöin ainekirjoitukset kohdistuvat haluttuun kohteeseen ja ajatusmaailmaan eivätkä niiden sisällöt rönsyile, jolloin tulkinta hankaloituisi. Syrjälä ym. (1994, 114) tarkentaakin, että usein erityisesti arkikeskusteluissa ja opetuksessa opetuksessa törmää siihen, etteivät henkilöt puhu samasta asiasta, koska heidän käsityksensä asiasta eroavat toisistaan. ”Yksi puhuu aidasta, toinen aidanseipästä.” Ensimmäinen puhuu kokonaisuudesta ja toisen ajatukset kohdistuvat yksityiskohtaan. Jos henkilöt käsittävät asian luonteen eri tavoin, vaikeutuu keskustelu entisestään. (Syrjälä ym. 1994, 114.) Kappaleessa 5 kerron, kuinka toteutin aineiston keruun, ja millä keinoin pyrin vakioimaan aiheen, niin että kirjoitukset kohdistuisivat haluttuun kohteeseen.

6 AINEISTON KERUU

Keräsin aineistoni kahdesta eri koulusta, kolmena ajankohtana. Valitsin aineiston keruupaikoiksi yhden lukion Espoosta ja toisen Vantaalta. Molemmat koulut sijaitsevat kaupunkien lähiöalueilla, minkä oletan osaltaan samankaltaistaneen kirjoitusten sisältöjä. Tavoitteenani ei ollut vertailla koulujen kirjoituksia keskenään, vaan tuoda esiin lukioikäisten nuorten käsityksiä lempiliikuntapaikoistaan. Ennen aineiston keruuta keskustelin molempien lukioiden rehtoreiden ja liikunnanopettajien kanssa ja kaikki suhtautuivat tutkimukseeni myönteisesti. Olin myös yhteydessä kahteen Helsingin kantakaupunkialueella sijaitsevaan lukioon, mutta emme päässeet sopimukseen aineistonkeruuajankohdasta, joten lisäaineisto jäi niiltä osin keräämättä. Aineistonkeruukoulujen rehtorit antoivat minulle luvan kerätä aineiston pyytämättä kirjoittajien vanhemmilta erillistä tutkimuslupaa. Aineet kirjoitettiin nimettöminä ja kirjoittajille annettiin suullisten ohjeiden myötä mahdollisuus olla kirjoittamatta ainetta. Sovimme molempien lukioiden liikunnanopettajien kanssa käyttävämme yhden liikuntatunnin aineiden kirjoittamiseen. Molemmissa kouluissa on käytössä 75 minuutin oppitunnit, jonka käytimme kokonaan ainekirjoitukseen.

Pidin opiskelijoille suullisen alustuksen aiheeseen, jonka lisäksi he saivat kirjalliset ohjeet. (liite 1). Suullinen alustus meni jotakuinkin näin:

Minun nimeni on Aleksis Fredriksson. Opiskelen Jyväskylän Yliopistossa liikunta- ja terveystieteitä. Teen tällä hetkellä opinnäytetyötäni, jota varten kerään aineistoa. Tutkimukseni aiheena on tutkia, miten lukiolaiset kuvaavat lempiliikuntapaikkojaan ja millaisia merkityksiä he antavat lempiliikuntapaikoilleen. Kerään aineistoni juuri näin kouluissa ja pyytäisin, että te kirjoittaisitte aineen jostakin teille erityisen tärkeästä ja merkityksellisestä paikasta, jota voisi kutsua lempiliikuntapaikaksi. Kirjoittakaa siis aine otsikolla "Lempiliikuntapaikkani"

Tutkimukseni on aineistolähtöinen eli se, mitä tutkimuksessani käy ilmi riippuu siitä, mitä te tänään kirjoitatte. Opinnäytetyöni ei perustu valmiisiin teorioihin tai käsityksiin aiheesta, vaan teidän kirjoittamanne aineet muodostavat aineistoni. Toivoisin siis, että keskitytte ja suhtaudutte tähän kirjoitukseen sillä tärkeydellä ja ymmärrätte, että sillä mitä te kirjoitatte, on oikeasti merkitystä.

Tulette saamaan tyhjät konseptit sekä kirjallisen ohjeistuksen, joissa on ohjeet ja apukysymyksiä. Apukysymyksiin ei ole tarkoitus vastata sellaisenaan. Ne voivat toimia apuna, mikäli teistä tuntuu, että ette pääse kirjoittamisessa alkuun. Apukysymykset voivat auttaa teitä muistamaan tai hoksaamaan sen teille kaikkein tärkeimmän liikuntapaikan. Pyydän vielä, että kirjoitatte aineet selvällä käsialalla, jotta pystyn ymmärtämään ne. En tule kiinnittämään huomiota kielioppivirheisiin, mutta tekstin tulisi olla luettavissa olevaa.

Alustukseen kului 10 minuuttia, joten meillä on 60 minuuttia aikaa kirjoittaa aine. Mikäli olette valmiita jo puolen tunnin kuluttua, niin siinä vaiheessa saa poistua. Säilytetään kuitenkin keskittymisrauha koko tunnin ajan, jotta ne joilla on vielä kirjoitettavaa, saavat keskittyä rauhassa. Kirjoittakaa konseptin vasempaan yläkulmaan sukupuolenne ja ikänne, jotta minun on helpompi tulevaisuudessa viitata kirjoituksiinne. Esimerkiksi näin: "M 17" tai "♀ 18". Teidän ei tarvitse kirjoittaa nimiänne. Kirjoitan esimerkit vielä taululle.

Kirjoitukset ovat luottamuksellisia ja ainoastaan minä, ja mahdollisesti ohjaajani, tulemme lukemaan ne. Te voitte siis huoletta kirjoittaa juuri sellaisen aineen kuin itse haluatte. Kun olette saaneet konseptin ja ohjepaperin, voitte aloittaa kirjoittamisen. Voitte kysyä vaikka kesken kirjoittamisen, mikäli jotakin kysyttävää ilmenee.

Ohjeistus oli ilmeisen tyhjentävä, sillä ainoastaan muutamia kysymyksiä ilmeni. Kysymykset koskivat pääasiassa aineen pituusvaatimuksia, jolloin vastasin, että jokaisen aine on erilainen enkä määrittele aineen pituutta. Kun kirjoittajasta tuntuu, että kaikki tarvittava on kerrottu, se riittää minulle. Joitakin kysymyksiä tuli myös kirjoitusasusta ja siitä, milloin opiskelijat saisivat lähteä. Olin antanut vastaukset näihin kysymyksiin jo alustuksessani. Luokkaan tuli jokaisessa aineistonkeruutapahtumassa muutama oppilas myöhässä, jolloin annoin heille saman ohjeistuksen sivummalla. Opiskelijat työskentelivät tunnollisesti ja antoivat toisilleen työskentelyrauhan. 60 minuuttia riitti mainiosti aineiden kirjoittamiseen. Suurin osa oli valmiita jo puolen tunnin kohdalla. Osa kirjoittajista oli valmiita jo 15 minuutin jälkeen, kun taas toiset käyttivät täyden tunnin.

Kaiken kaikkiaan tekstimassaa on litteroituna 26 sivua. Tämä tarkoittaa, että aineistoni 86 kirjoitusta ovat keskimäärin 1/3 sivun mittaisia. Opiskelijoiden kirjoitukset vaihtelivat noin puolen sivun mittaisista aineista konseptin rajat ylittäviin, mutta keskimäärin aineet olivat käsin kirjoitettuna reilun sivun mittaisia. Osa kirjoituksista oli selvästi huolellisesti mietittyjä ja viimeisteltyjä, mutta joukosta löytyi hyvinkin nopeasti kirjoitettuja versioita. Kirjoitelmista yksi oli kapinahengessä eikä siinä kerrottu lempiliikuntapaikasta. Kirjoitelma sisälsi määritelmiä muun muassa siitä, miksi liikunta ei ole kannattavaa ihmisrodulle.

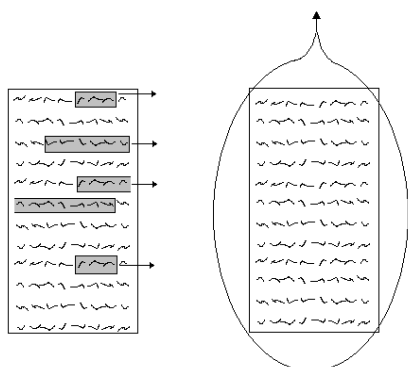
7 ANALYYSI

Koodasin aineistoni käyttämällä yksinkertaista koodausta. Ensimmäiseksi numeroin aineiston keruuryhmän (1=Espoonlahti, 27.10.2008, 2=Sotunki, 6.10.2009, 3=Sotunki, 7.10.2009). Seuraava numero kertoo opiskelijan sukupuolen (1=♀, 2=♂). Kolmas numero on henkilönnumero. Kirjoittajat numeroitiin sattumanvaraisesti numerojärjestykseen (1,2,3,...,24). Täten yksittäisen kirjoittajan aine on jäljennettävissä seuraavalla koodilla 1.1.16 (Espoonlahdessa 27.10.2008, tyttö numero 16). Koodauksen jälkeen siirsin mekaanisesti kirjoitukset tietokoneelle, jolloin niiden työstäminen helpottui suuresti. Säilytin teksteissä niiden alkuperäisen kirjoitusmuodon kirjoitusvirheineen ja puhekielisyyksineen.

Käyttämässäni analyysitavassa kustakin kirjoituksesta poimitaan tutkimuskysymykseen vastaavat ilmaukset. Ilmaus merkataan, numeroidaan ja siirretään erilliseen dokumenttiin myöhempää analyysia varten. Tällöin kyetään analysoimaan kaikki yksittäisten kirjoittajien esittämät ilmaukset tutkittavasta aiheesta. Myöhemmin samasta aihepiiristä kertovat ilmaukset tyypitellään niitä kuvaavien otsikoiden alle. Analyysitavan etuna on, että siinä säilytetään kirjoittajien teksteissään esittämät vaihtelevat tutkittavan aiheen kokemistavat. Vaihtoehtoinen analyysimenetelmä olisi ollut pitää kukin kirjoitus kokonaisuutena, jolloin teksteistä ei poimita yksittäisiä aihetta kuvaavia ilmauksia, vaan koko tekstistä muodostetaan kuvaileva kertomus. Tällöin säilyy yhteys kirjoittajiin ja analyysi on henkilökohtaisempi. Kirjoitukset on kirjoitettu kokonaisuudeksi, jolloin irrallisten palasten irrottaminen tekstistä poistaa kaiken muun informaation, mitä tekstissä saattaisi olla. Tämän analyysimetodin ongelmana on, että tutkittavasta aiheesta ei saada yhtä laajaa kuvaa kuin poimimalla teksteistä yksittäiset ilmaukset. Aihetta on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1.

Oppituntikirjoitukset voidaan ajatella esityksiksi, joihin kiinnittyy esittäjän kokemusmaailmaa. Analyysia tehdessäni luin ja tulkitsin nuorten suhdetta käsittelemäänsä aiheeseen. Laineen (2000, 25-26) ajatuksia mukaillen, en ainoastaan tulkitse heidän kirjoituksiaan, vaan olen ollut mukana tuottamassa toimintaa ja merkityksiä, joita itse tutkin. Olen vuorovaikutussuhteessa tutkimiini ihmisiin ja aineistoihin, sillä olin ohjeiden antajana aineistonkeruutilanteessa, olen kirjoitusten lukija ja analysoija sekä aineiston kuvailija ja esittelijä. Olen auttamatta tulkinnut kirjoituksia omaan kokemusmaailmaani ja käsityksiini nojautuen. Olenhan analysoidessani nimenomaan pyrkinyt pääsemään perille kirjoittajan ajatusmaailmasta ja hänen lempiliikuntapaikalleen antamista merkityksistä.

Koen kirjoitukset vahvoina ja pystyn - yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta samaistumaan niihin. Uskon että se on nimenomaan edellytys tekstien aidolle tulkinnalle. Tästä on kuitenkin seurannut, että mielessäni koen kirjoittajien kuvailemia paikkoja ja heidän paikoille antamia merkityksiä ja käsityksiä, jolloin auttamatta sekoitan ne omiin ajatuksiini ja käsityksiini. Ymmärtääkseni kirjoittajan esille tuomia ajatuksia, minun tulee saada ne järkeilyä ne omassa mielessäni. Laineen (2000, 25-26) tavoin havaintoni on ollut, että tutkija tuo mukanaan omat havainto- ja tulkintatapansa, toisin sanoen merkityksellistämistapansa ja kokemusmaailmansa tutkimukseensa. Tällaisessa tutkimuksessa tutkija ei voi siis väittää, että kyseessä on oppilaiden "todellinen" tai "aito" kuvaus lempiliikuntapaikoistaan. Pikemminkin on kyse siitä, että konstruoin oppilaiden kertomaa ja kuvaamaa instituutiokokemusta omien merkityksellistämistästrategioitteni mukaisesti kirjoitusten pohjalta. (Laine 2000, 25-26.)

Aineiston kirjoittajat kertovat kokemistaan liikuntapaikoista. Kirjoitus on eräänlainen representaatio kertojan kokemuksista. Kirjoitus sisältää kuvauksen aidosta kokemuksesta, jolloin sen sisältö muuttuu alkuperäiseen kokemukseen nähden. Kuvauksessa on kerronnallisia ominaisuuksia; tunteita ei ehkä osata kertoa aitoina ja tapahtumat värittyvät kertojan mielessä. Tutkija lukee kuvauksen ja tulkitsee sitä omien kokemuksiansa kautta. Hän ikään kuin tekee rerepresentaation kirjoittajan alkuperäisestä kokemuksesta. Tällöin sekoittuvat tutkijan henkilökohtainen historia ja kirjoittajan kuvaus alkuperäisistä kokemuksistaan. Lopulta vaihtelevien analyysivaiheiden jälkeen tutkija esittää raporttinsa lukijoille, jotka lukevat kokonaisuuden sekoittaen sen omiin kokemuksiinsa. Kuten Sulkunen 1997, 30-32) tämentää: lukija on tutkijan tulkinnan ja esittämistavan vankina eikä hän pääse käsiksi alkuperäislähteisiin. Voidaan sanoa, että yhteys alkuperäiseen kokemukseen on olemassa, mutta yhtä lailla voidaan olettaa tulkinnan värittäneen sitä tutkimuksen aikana.

7.1 Vaihe I - Paloittelu

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa luin kirjoituksia läpi. Yritin ymmärtää kirjoittajien ajatusmaailmaa ja pyrin poimimaan heidän lempiliikuntapaikastaan esittämiään käsityksiä. Aineistonani on 86 lukiolaisten kirjoittamaa ainetta aiheesta "Lempiliikuntapaikkani". Luin aineen kerrallaan ensin kokonaisuutena läpi, jotta sain kokonaiskuvan kustakin kirjoituksesta. Tämän jälkeen keskityin yksittäisiin virkkeisiin ja yritin löytää oleellisimmat merkityksenannot. Poimin tekstistä kirjoittajien lempiliikuntapaikkoja kuvailevia ja määritteleviä lauseita sekä virkkeitä. Perusajatuksenani oli kopioida merkityksellinen sana, lause, virke tai kirjoitus sellaisenaan erilliseen dokumenttiin ja merkitä se juoksevalla numeroinnilla. Osassa ajatuksista ja merkityksistä yhden yksittäisen ajatuksen määrittely ja virta jatkui virkkeestä toiseen, jolloin virkkeitä oli mahdotonta erottaa toisistaan katkaisematta määrittelyketjua. Välillä yksittäinen lause taas sisälsi useita eri merkityksiä, jolloin kopioin lauseen sellaisenaan ja käytin merkitsemiseen olennaisen asian alleviivausta.

Paloittelun jälkeen minulla oli 553 analyysiyksikköä, jotka merkitsin juoksevilla numeroilla. Esimerkkinä esitän yhdestä kirjoitelmasta poimitut ilmaisut, jotka sisältävät käsityksiä lempiliikuntapaikasta.

- 1) Valaistus, musiikkilaitteet, peilit. Ne ovat lempiliikuntapaikkani "perusvarusteet".
- 2) Tanssisali hyvällä ilmastoinnilla.
- 3) Sillä ei ole väliä missä sali sijaitsee, kunhan se on iso ja tilava.
- 4) Paikka jossa on tilaa vapaasti liikkua ja ilmaista itseään.
- 5) Suuret peilit pitkin seinää kiertäen koko tilaa. Kirkas perusvalaistus, mutta mahdollisuudet vaihtaa tunnelmallisempaan eli pimeämpään ja aistillisempaan valaistukseen. Hyvät musiikkilaitteet, jotka isoilla kajareilla ja jykevillä bassoilla tuo biisin rytmin niin syväälle sydämeen, että voisit tanssia missä tahansa ilman peilejä ja valoa.
- 6) Tanssisali on paikka jossa et tunne oloasi yksinäiseksi vaikka todellisuudessa olisitkin siellä yksin. Peileistä seuraten omaa liikehdintää olet kuin toisen "minän" seurassa.
- 7) Seuraat omaa ilmaisemistasi ja huomaat itse kehityksesi.
- 8) Yksin siellä ollessaan voi loistaa yksin parrasvaloissa, mutta ryhmän kanssa voi jakaa onnistumisen ilot ja huomata olevansa tärkeä osa jotakin.
- 9) Yksin siellä ollessaan voi loistaa yksin parrasvaloissa, mutta ryhmän kanssa voi jakaa onnistumisen ilot ja huomata olevansa tärkeä osa jotakin.
- 10) Se on paikka jossa tunnet olosi joka kerta tervetulleeksi ja unohdat arjen huolet, koska tiedät pääseväsi tanssimaan, kuin olemaan omaan maailmaasi missä olet parhaimmillasi
- 11) Se on paikka jossa tunnet olosi joka kerta tervetulleeksi ja unohdat arjen huolet, koska tiedät pääseväsi tanssimaan, kuin olemaan omaan maailmaasi missä olet parhaimmillasi
- 12) Se on paikka jossa tunnet olosi joka kerta tervetulleeksi ja unohdat arjen huolet, koska tiedät pääseväsi tanssimaan, kuin olemaan omaan maailmaasi missä olet parhaimmillasi

Tässä vaiheessa analyysia pyrin erottelemaan herkästi vähänkin toisistaan eriävät ilmaisut. Vaikka olisin irroittanut jotkin ilmaisut liiankin herkästi erillisiksi, pystyin analyysin myöhemmässä vaiheessa palaamaan niihin. Esimerkiksi ilmaisut 1,2,3,4 ja 5 voisi kaikki nähdä kuvaavan liikuntapaikan laitteita ja yhdistää yhdeksi käsitykseksi, mutta se olisi ollut tässä vaiheessa turhaa. Useiden ilmaisujen kanssa kävikin niin, että myöhemmässä vaiheessa tulkitsin ne yhteneviksi käsityksiksi. Silti oli parempi pitää mahdollinen variaatio hengissä. Useimmat ilmaisut pysyivät omissa kategorioissaan vielä analyysin loppuvaiheessakin. Yksikään edellä mainituista ilmaisuista (1-5) ei päätynyt keskenään samaan tyyppiin tyypittelyvaiheessa, mutta muodostaessani käsitysryhmiä sijoitin ne kaikki samaan ryhmään.

Ilmaisuista 8 ja 9 sekä 10, 11 ja 12 käy ilmi, miten toimin kun samassa virkkeessä ilmaistiin kahta eri käsitystä. Alleviivasin kustakin virkkeestä mielestäni oleellisen ilmaisun. Ilmaisussa 8 tulkitsin kirjoittajan arvostavan mahdollisuutta yksin harjoitteluun - hän saa aikaa itselleen. Ilmaisussa 9 kirjoittaja taas korostaa ryhmätoiminnan merkitystä lempiliikuntapaikalleen. Ilmaisussa 10 kirjoittaja kokee itsensä tervetulleeksi liikuntapaikkaan, kun taas ilmaisussa 11 hän kertoo pystyvänsä unohtamaan arjen huolet lempiliikuntapaikassaan. Ilmaisua 12 kertoo mielestäni oman intohimonsa toteuttamisesta lempiliikuntapaikassa.

Joissakin kirjoituksissa sama käsitys lempiliikuntapaikasta jatkui virkkeestä toiseen, jolloin yhdistin lauseet peräkkäin erottaen ne // viivoilla. Yhdistin myös toisiinsa lauseet, mikäli ne tuntuivat täydentävän toisiaan. Esimerkiksi:

"En tällä hetkellä harrasta mitään urheilulajia tai liikuntamuotoa jota harjoitettaisiin jossain tietyssä tilassa, jotenka käyn kavereitteni kanssa useaan otteeseen viikon aikana kävelemässä tietyn kaupunkireitin josta on jo tullut rutiini." // "Reitillä itsellään ei muuten olisi tunnearvoa, jos kävelisin sitä yksin. Kuunnellen musiikkia ja vain löntystellen, mutta koska siitä on tullut meille syvien tuntojen purkupaikka, on siitä tullut merkittävä osa viikkoani. Lempiliikuntapaikkani ei siis ole yksi konkreettinen liikuntapaikka, vaan alue joka on minulle mieluinen, lempipaikkani, ja jossa saa viikoittaisen liikuntani."

Liitin esimerkin ensimmäisen virkkeen jälkimmäiseen, koska koin sen kertovan minulle, mistä jälkimmäisessä virkkeessä puhutaan. Vaikka ensimmäisessä virkkeessä ei varsinaisesti määritellä lempiliikuntapaikkaa, se kuitenkin helpotti minua pitämään yhteys alkuperäiskontekstiin.

Lisäsin jokaisen ilmauksen perään aiemmin esittelemäni koodin, jotta pystyin tarpeen tullen palaamaan alkuperäistekstin pariin. Näin tapahtuikin analyysin toisessa vaiheessa, jolloin tyypittelin ilmauksia ja tarvitsin teksteistä vahvistusta määritelmilleni.

Tekstit oli pääasiallisesti kirjoitettu aiheeseen ja tutkimuskysymykseen vastaten, mutta kirjoituksissa oli myös jonkin verran ylimääräistä. Tarkoitin ylimääräisellä sellaista tekstiä, joka ei varsinaisesti kuvaa kirjoittajan lempiliikuntapaikkaa. Tällaista tekstiä ei kuitenkaan ollut kovin paljon.

Jokaisen ilmaisun loppuun kirjoitin omia ajatuksiani ilmaisusta. Muistutin tavallaan itseäni siitä, miksi olen paloitellut kyseisen virkkeen tai sanan alkuperäiskontekstista. Paloiteltuani 553 analyysiyksikköä, minun olisi ollut mahdotonta muistaa jokaisen ilmaisun yhteyttä alkuperäistekstiin, ellen olisi jättänyt itselleni muistutuksia. Esimerkiksi:

Merkitystä tällä paikalla on mulle, että se on ollut ennen mua mun veljien treenausmesta, ja se on tavallaan kulkeutunu veljeltä veljelle. Sillä on myös se merkitys että se on ollu mun koko elämän aina siellä samassa paikassa ja aina tulee olemaan kunnes mä muutan pois. (1.2.8) *(Mielestäni kirjoittajan lempiliikuntapaikka edustaa hänelle pysyvyyttä ja sukupolvet ylittävää perinteikkyyttä. Kirjoittajan veljet ovat treenanneet samassa tilassa ennen häntä. Se kasvattaa rakkautta paikkaa kohtaan entisestään)*

Tunnelma vasta nouseekin kun "kotikylän kundit" (Atlas) kohtaa vierasjoukkueen kotihallissa. Käsipallo suomessa on pieni laji ja yleisö on sen mukainen myös, mutta meidän halli on aina täynnä ja tunnelma katossa. Musiikki soi lämmityksessä ja pelin alkaessa yleisö rupee pistää käsiä yhteen ja n.350 ihmisen yleisö aloittaa kannustus huudot. Vastustajakin tietävät mistä löytyy paras mahdollinen yleisö ja mihin yleensä ei haluta tulla pelaamaan vieraspelejä. Tietty

se on meidän ihana kotihallimme mistä löytyy paras yleisö. Pelin jälkeen kahvilasta löytyy "Atlas klubi" missä huikea jälkipelitunnelma. Kaikki Atlaslaiset vaihtelevat kuulumisia ja pohtivat peliä yhdessä. (2.2.12) (*Mikä tunne olla tämän speaktaakkelin tähti! Kirjoittajan lempiliikuntapaikassa tunnelma on selvästi erityislaatuinen*)

7.2 Vaihe II - Tyypittely

Fenomanografisen analyysin toisessa vaiheessa aloin tyypitellä ilmaisuja. Tyypittely perustuu ilmausten vertailuun, mikä tarkoittaa samankaltaisuuksien, erilaisuuksien ja rajatapauksen etsimistä. Olennaisinta tyypittelyvaiheessa on löytää ilmauksista olennaisin informaatio. Pyrin välttämään tutkijan yleistyksiä ja liiallista tulkintaa, jotta en olisi muuttanut tai yleistänyt kirjoittajien ilmaisemia merkityksiä. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa kirjoittamani kommentit ja itselleni jättämät muistutukset helpottivat suuresti tyypittelyvaihetta. Jättämistäni muistutuksista huolimatta jotkut ilmaukset vaativat tarkempaa perehtymistä alkuperäisteksteihin, mutta lopulta sain luotua jokaiselle ilmaisulle sitä määrittelevän tyypin.

Olin paloitellut alkuperäisteksteistä 553 ilmausta, jotka tyypittelin keskenään samankaltaisiin, mutta toisistaan eroaviin tyyppihin. Tyypittelyn jälkeen minulla oli 56 tyyppiä (Liite 2). Tyyppien sisältämien ilmaisujen määrä vaihteli yhdestä 40:neen. Fenomenografisessa tutkimuksessa yhdenkin ilmauksen sisältävät tyypit ovat tärkeitä, sillä ne tuovat esiin kirjoittajien yksityiskohtaisia ajatuksia ja antavat analyysille vaihtelua. Aineisto sisälsi hyvin vaihtelevia käsityksiä lempiliikuntapaikasta, mikä käy ilmi tyyppien suhteellisen suuresta määrästä.

Osa tyypeistä sisälsi ensi lukemalla samankaltaisia ilmaisuja, jotka alkuperäistekstiä lukemalla paljastuivat eri tyyppihin kuuluviksi. Jotkut ilmaisut ovat niin monimerkityksisiä, että olen sijoittanut saman ilmaisun kahteen eri tyyppiin. Analyysissa on luonnollisesti tulkinnanvaraisuutta. Toinen tutkija olisi saattanut tulkita ja sijoittaa osan ilmaisuista eri tyyppihin. Kuten Metsämuuronen (2000, 7) muistuttaa; tieteellisen tiedonhankinnan tuloksiin vaikuttavat aina tutkijan omat käsitykset tiedosta ja todellisuudesta. Tiedonhankinta ei voi koskaan olla täysin arvovapaata.

(Metsämuuronen 2000, 7). Pyrin tuomaan esiin sen, mitä kirjoittajat ovat teksteissään ilmaisseet, tulkitsematta tekstejä liiallisesti. Tiedetyt ilmaiset eivät itsessään kerro kirjoittajan ajatuksista juuri mitään, mutta alkuperäistekstiä lukemalla löytyy yhteys kirjoittajan aiemmin kertomaan aiheeseen, jolloin aluksi irtonaiseltakin tuntunut ilmaisu saa merkityksen.

Seuraavan analyysivaiheen kannalta tärkeää oli kirjoittaa auki kaikki 56 tyyppiä. Vertailin muodostamiani tyyppejä niiden sisältämien ilmausten perusteella: Mitä eroa tyyppien välisissä ilmauksissa on? Miten ilmaukset liittyvät toisiinsa? Miten tyyppin sisällä ilmaukset eroavat toisistaan? Millä eri tavoin kirjoittajat ovat esimerkiksi ilmaisseet muistojen merkitystä lempiliikuntapaikalleen? Tein tavallaan fenomenografista analyysia aineiston jokaisen tyyppin sisällä.

Aineistoni olisi voinut joiltain osin olla laajempi, sillä sellaisten tyyppien määrittely, joissa oli hyvin vähän ilmauksia, oli ajoittain hankalaa. Koen että minulla oli kuitenkin riittävästi materiaalia tämän analyysivaiheen suorittamiseen. Joissakin tyypeissä oli vain vähän ilmauksia, jolloin niiden analyysi oli haastavampaa. Tarkasti tyypiteltyt käsitykset auttoivat kunkin tyyppin analyysia ja löysin hankalampienkin tyyppien 'punaisen langan'. Kirjoitin jokaisesta tyyppistä määritelmän, kerroin itselleni tyyppin sisäisistä eroavaisuuksista ja samankaltaisuuksista, ja tiivistin tyyppit lyhyehköiksi kirjoituksiksi. Tämä vaihe oli ensiarvoisen tärkeä seuraavaa vaihetta silmällä pitäen, sillä tyyppien ryhmittely ei olisi ollut mahdollista, jos en olisi analysoinut tyyppejä etukäteen.

7.3 Vaihe III – Käsitysryhmien muodostaminen

Kolmannessa vaiheessa muodostin aineiston käsitysryhmät. Tässä vaiheessa tarkoituksena on siirtää kunkin käsitysryhmän alle sisällöltään samankaltaiset tyyppit. Käsitysryhmät muodostetaan etsimällä rajatapauksia ja määrittelemällä käsitysryhmien kriteerejä. Kunkin käsitysryhmän tulee liittää yhteen keskenään samoja aiheita käsittelevät tyyppit ja niiden sisältämät ilmaukset.

Aloitin käsitysryhmien muodostamisen määrällisen tarkastelun kautta. Poimin aineistostani eniten ilmauksia sisältävät tyypit, jotka toimivat ytiminä, ja niiden ympärille aloin muodostaa käsitysryhmiä. Tällaisia tyyppejä olivat esimerkiksi: Erityisen hyvät fyysiset edellytykset liikunnalle (40 ilmausta), Muistot (36) ja Paikassa voi liikkua monipuolisesti (32). Esimerkiksi Muistot- tyyppin kanssa samaan ryhmään sijoitin seuraavat tyypit: Paikkaan on kehittynyt vuosien myötä läheisyyden tunne, Paikka on tärkeä, koska siellä vietetään paljon aikaa, Sukupolvet ylittävä merkitys - perinteikkyys ja Paikalla on pysyvyyttä: yhteensä 5 edellisessä vaiheessa muodostettua tyyppiä, 81 ilmausta. Näistä tyypeistä syntyi yhteinen käsitysryhmä, jonka nimeksi tuli: "Kokemukset ja muistot". Samalla tavalla muodostuivat muutkin käsitysryhmät. Lopulta minulla oli 9 selkeää käsitysryhmää ja kaksi näistä irrallista tyyppiä. Ilmausten määrältään merkittävin, vielä ryhmittelemätön tyyppi on: Paikalla on yhteiskunnallista merkitystä, joka sisältää 14 ilmausta. Kyseinen tyyppi jakautuu sisällöltään kolmeen erilliseen kuvaukseen paikan yhteiskunnallisesta merkityksestä, minkä seurauksena muodostin siitä oman yksittäisen käsitysryhmänsä. Käsitysryhmien muodostamisen jälkeen "Fanitoiminta"-tyyppi jäi vaille ryhmää, joten esittelen sen myös yksittäisenä tyyppinä.

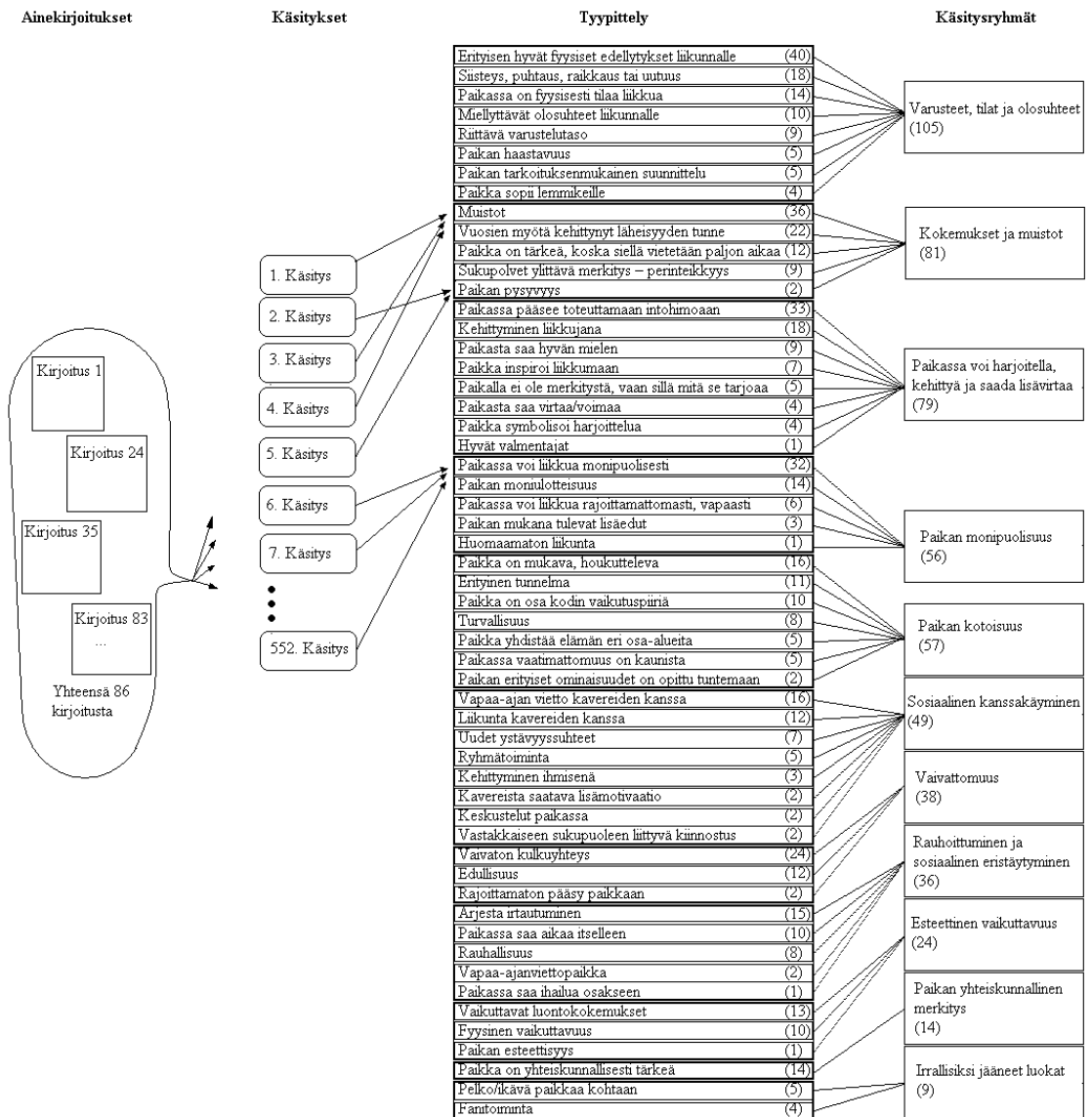
Edellisen vaiheen 56 tyyppistä muodostui siis 11 käsitysryhmää. Sivulla 30 esitettyssä taulukossa 1 ilmenevät muodostamani käsitysryhmät sekä niiden sisältämien ilmausten yhteismäärä. Määrät helpottavat käsitysryhmien muodostamisessa ja ne kertovat, mitä lempiliikuntapaikan ominaisuuksia aineistossa painotettiin eniten. Fenomenografisessa analyysissä yksittäiset ilmaukset ovat kuitenkin yhtä mielenkiintoisia, sillä ne tuovat tutkittavaa ilmiötä koskeviin käsityksiin variaatiota.

Kaaviossa 1 olen havainnollistanut analyysivaiheita. Analyysi lähtee liikkeelle ainekirjoitusten lukemisesta. Kirjoitukset luetaan yksi kerrallaan läpi, jolloin niistä pyritään löytämään olennaiset tutkittavaa aihetta kuvaavat käsitykset. Käsitykset kopioidaan erilliseen dokumenttiin, niiden perään kirjataan lähdekoodi sekä tutkijan kommentti käsityksestä. Kun kaikki aineistosta löytyvät käsitykset on irroitettu alkuperäiskontekstistaan, ne siirretään kutakin käsitystä kuvaavan tyyppin alle. Tällöin samaa aihetta kuvaavat käsitykset päätyvät saman tyyppin otsikon alle. Kun kaikki käsitykset on saatu tyyppiteltyä, muodostetaan tyypeistä käsitysryhmiä. Samankaltaiset ja

toisiaan täydentävät tyypit sijoitetaan yhden laajemman käsitysryhmän alle, jolloin kokonaisuudesta saadaan hallittava.

Kaavio 1 Analyysivaiheet

8 KÄSITYSRYHMÄT: MITEN LUKIOLAISET KUVAAVAT LEMPILIIKUNTAPAIKKOJAAN?

Tässä luvussa esittelen lukiolaisten käsityksiä lempiliikuntapaikoistaan käsitysryhmittäin. Koska tutkimukseni tavoitteena on tuoda kuuluviin lukiolaisten ajatukset ja näkemykset lempiliikuntapaikoistaan, käytän käsitysryhmien kuvauksissa paljon kirjoitelmien ilmaisuja ja käsitteitä. Lainaukset on sijoitettu tekstin sekaan ja merkitty kursiivein, jolloin ne tuovat lisäperusteluja ryhmittelylle ja antavat vivahteita aineiston kuvaukseen. Taulukossa 1 esitän yhteenvedon käsitysryhmistä. Ilmoitan käsitysryhmän nimen, sen sisältämät tyypit sekä käsitysryhmien sisältämien ilmausten määrän.

Taulukko 1 Käsitysryhmät tyyppineen

KÄSITYSRYHMÄ:	TYYPIT KÄSITYSRYHMÄN SISÄLLÄ:
Varusteet, tilat ja olosuhteet (105)	Erityisen hyvät fyysiset edellytykset liikunnalle (40) Siisteys, puhtaus, raikkaus tai uutuus (18) Paikassa on fyysisesti tilaa liikkua (14) Miellyttävät olosuhteet liikunnalle (10) Riittävä varustelutaso (9) Paikan haastavuus (5) Paikan tarkoituksenmukainen suunnittelu (5) Paikka sopii lemmikeille (4)
Kokemukset ja muistot (81)	Muistot (36) Vuosien myötä kehittynyt läheisyyden tunne (22) Paikka on tärkeä, koska siellä vietetään paljon aikaa (12) Sukupolvet ylittävä merkitys – perinteikkyys (9) Paikan pysyvyys (2)
Paikassa voi harjoitella, kehittyä ja saada lisävirtaa (79)	Paikassa pääsee toteuttamaan intohimoaan (33) Kehittyminen liikkujana (18) Paikasta saa hyvän mielen (9) Paikka inspiroi liikkumaan (7) Paikalla ei ole merkitystä, vaan sillä mitä se tarjoaa (5) Paikasta saa virtaa/voimaa (4) Paikka symbolisoi harjoittelua (4)

	Hyvät valmentajat (1)
Paikan monipuolisuus (56)	Paikassa voi liikkua monipuolisesti (32) Paikan moniulotteisuus (14) Paikassa voi liikkua rajoittamattomasti, vapaasti (6) Paikan mukana tulevat lisäedut (3) Huomaamaton liikunta (1)
Paikan kotoisuus (tutuksi, tervetulleeksi) (62)	Paikka on mukava, houkutteleva (16) Erityinen tunnelma (11) Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä (10) Turvallisuus (8) Paikka yhdistää elämän eri osa-alueita (5) Paikassa vaatimattomuus on kaunista (5) Pelko/ikävä paikkaa kohtaan (5) Paikan erityiset ominaisuudet on opittu tuntemaan (2)
Sosiaalinen kanssakäyminen (49)	Vapaa-ajan vietto kavereiden kanssa (16) Liikunta kavereiden kanssa (12) Uudet ystävyys-suhteet (7) Ryhmätoiminta (5) Kehittyminen ihmisenä (3) Kavereista saatava lisämotivaatio (2) Keskustelut paikassa (2) Vastakkaiseen sukupuoleen liittyvä kiinnostus (2)
Vaivattomuus (38)	Vaivaton kulkuyhteys (24) Edullisuus (12) Rajoittamaton pääsy paikkaan (2)
Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen (36)	Arjesta irtautuminen (15) Paikassa saa aikaa itselleen (10) Rauhallisuus (8) Vapaa-ajanviettopaikka (2) Paikassa saa ihailua osakseen (1)
Esteettinen vaikuttavuus (24)	Vaikuttavat luontokokemukset (13) Fyysinen vaikuttavuus (10) Paikan esteettisyys (1)
Paikan yhteiskunnallinen merkitys (14)	Paikka on yhteiskunnallisesti tärkeä (14)
Fanitoiminta (4)	Fanitoiminta (4)

Seuraavissa kappaleissa (8.1.-8.11.) esittelen aineistossa esiin nousseita lempiliikuntapaikan tyyppejä ja niistä muodostamiani käsitysryhmiä. Jokaisen kappaleen alussa käyn läpi kuhunkin käsitysryhmään kuuluvat tyypit, sekä niiden sisältämien ilmausten määrät. Pyrin muodostamaan kustakin käsitysryhmästä ymmärrettävän kokonaisuuden, enkä siis käy läpi tyyppejä järjestyksessä. Yhden otsikon sisällä voi esiintyä useiden eri tyyppien sisältöjä ja otsikot onkin muodostettu

lukijaa helpottaviksi ja aineistoa kokoaviksi apuvälineiksi. Tarkoitukseni oli etsiä kustakin tyypistä olennaisin informaatio ja esittää keräämäni tieto käsitysryhmittäin.

8.1 Varusteet, tilat ja olosuhteet

Kaiken kaikkiaan "varusteet, tilat ja olosuhteet" -käsitysryhmään kuuluu 105 ilmausta, mikä tekee tästä käsitysryhmästä laajimmin lempiliikuntapaikkaa määrittävän ryhmän. Käsitysryhmä pitää sisällään seuraavat tyypit: ”Erityisen hyvät fyysiset edellytykset liikunnalle” (40), ”Siisteys, puhtaus, raikkaus tai uutuus” (18), ”Paikassa on fyysisesti tilaa liikkua” (14), ”Miellyttävät olosuhteet liikunnalle” (10), ”Riittävä varustelutaso” (9), ”Paikan haastavuus” (5), ”Paikan tarkoituksenmukainen suunnittelu” (5), ”Paikka sopii lemmikeille” (4) Suluissa esitetyt luvut ilmaisevat kunkin tyypin sisältämien käsitysten määrän. Koko aineistosta noin joka viides lempiliikuntapaikkaa määrittävä ilmaisu perustellaan paikan fyysisten ominaisuuksien perusteella. Myöhemmin käsiteltävässä "Paikassa voi liikkua monipuolisesti" -tyypissä lähes kaikki kirjoitukset liittyvät myös lempiliikuntapaikan fyysisiin ominaisuuksiin, tiloihin, varusteisiin ja olosuhteisiin, joten ne mukaan lukien fyysisten ominaisuuksien merkitys lempiliikuntapaikan määrittelyssä kasvaa entisestään.

Monille kirjoittajille liikuntapaikan fyysiset varusteet tai liikuntaolosuhteet eivät ole vain yksi syy muiden joukossa, vaan nimenomaan merkittävin osatekijä määriteltäessä ja kuvattaessa lempiliikuntapaikkaa. Liikuntapaikkojen hyvä kunto ja siisteys ovat useille kirjoittajille ehtona lempiliikuntapaikan valinnassa. He kerta kaikkiaan eivät nauti liikkumisesta huonompikuntoisissa tai huonommin varustelluissa paikoissa. Samoin liikuntapaikan tarkoituksenmukaisuus omaa lajia ajatellen on ensiarvoisen tärkeä tekijä aktiiviurheilijalle paikan miellyttävyyden kannalta.

”Huippuunsa hiotut harjoittelun paikat”

Eniten tämän tyyppisissä teksteissä puhutaan erityisen laadukkaista ja omaan harrastukseen sopivista suorituspaikoista. Kirjoituksista nousevat esiin oman lajin kannalta tärkeät vaatimukset, kuten että juoksuradan kovuus tai jalkapallokentän hiekka-tekonurmi-suhde on sopiva. Tähän liittyy myös luottamus liikuntapaikan

huoltoon ja kunnossapitoon, sekä siihen että harjoituksen alkaessa välineet, suorituspaikat ja puitteet ovat varmasti huippuluokkaa.

Lempiliikuntapaikkani on Monitoimihalli Esport Areena. Itse harrastan salibandya ja Ea:lla on hyvät kentät sen harrastamiseen. // Halli on ollut joku 3 vuotta auki ja sen kyllä huomaa hallin kunnosta. Pukkarit on siistit ja suorituspaikat loistokunnossa. Olen itse hallilla pelannut fudista ja salibandya. Salibandy kenttien alustat ovat hyvät ja kentät ovat hyvän kokoisia. Fudiksessa sama, alusta on hyvä ja tilaa riittää. Kun harrastan salibandya nään erilaisia halleja jonkun verran. jotkut hallit on surkeissa kunnossa ja niiden jälkeen omat reenit Ea:lla ovat makeita. (M 18)

Erityisen laadukkaiden ja kattavien harjoittelupaikkojen lisäksi kirjoittajat nostavat esiin paikkojen tarkoituksenmukaisen suunnittelun. Monet aineiston kirjoittajista ovat aktiiviurheilijoita, joiden jokapäiväinen elämä rakentuu liikuntapaikoissa. Kun harjoittelu pyritään tehostamaan huippuunsa, korostuvat niinkin pieniltä tuntuvat asiat, kuin liikuntapaikan suunnittelu ja harjoituspaikkojen sijoittelu. Teksteissä tarkoituksenmukaisesti suunnitellut paikat mahdollistavat harjoittelun eri harjoitusmuotojen välillä - voimaharjoittelusta lajinomaisiin liikkeisiin, ja lopuksi venyttelyn ja palauttavan harjoituksen kautta suihkuun.

Lempiliikuntapaikkani on monipuolinen liikuntakeskus, joka tarjoaa puitteet liikuntaan ja lihashuoltoon. On tärkeää että palvelut löytyvät toistensa läheisyydestä, tällöin harjoittelua on helppo organisoida ja pystyy liikkumaan itselle sopivalla aikataululla. Lempiliikuntapaikkani merkitsee minulle paikkaa, jossa voin kohottaa kuntoa, ja jossa täyspäiväinen urheilu on helposti toteutettavissa. Monipuoliset harjoitusmahdollisuudet täydentävät toinen toistaan ja voi keskittyä pelkästään liikkumiseen. Lempiliikuntapaikassa on kuntosali, jossa lihaskunnan kehittäminen ja ylläpitäminen on tehokasta, sillä kuntosalilla on tilaa treenata ja laitteita sopivan laajasti. Kuntosalin läheisyydessä on uimahalli, jossa voi suorittaa palauttavan harjoitteen. Pururadat ja hiihtoladut ovat kuntoharjoittelun kannalta oleellinen osa lempiliikuntapaikkaa. (M 19)

Aktiiviselle harjoittelijalle on olennaista, että liikuntapaikka tarjoaa haasteita. Monissa lajeissa liikuntapaikka sinänsä ei tuo haasteita, vaan sen tuo laji itsessään. Kuitenkin on olemassa lajeja, joissa olennainen osa lajia on liikuntaympäristöön reagoiminen. Esimerkkeinä tällaisista lajeista ovat perinteiset lajit, kuten murtomaahiihto ja suunnistus, sekä modernimmat lajit, kuten rulla- ja lumilautailu, parkour ja golf. Näiden lajien harrastajat korostavat lähes poikkeuksetta, että lempiliikuntapaikan valintaan vaikuttaa olennaisesti paikan tuoma haastavuus lajille.

Lempiliikuntapaikkani on Vantaalla Hakunilan urheilupuiston välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Sotungin metsät. Sotungin metsät ovat lempipaikkani, koska siellä voi tehdä paljon erilaisia reitinvalintoja, ja näin ollen harjoituksiin saa vaihtelevuutta. En ole koskaan oikein ymmärtänyt sisälajeja, itselläni ainakin loppuisi mielenkiinto jos olisin esim. uimari ja joutuisin parin tunnin lenkin ajan koko ajan katselemaan samoja kaakeleita. Vaikka harjoittelen Sotungin metsissä useita satoja tunteja vuodessa, ei se silti tunnu tylsältä. Kesäisin Sotungin metsistä pääsee jatkamaan myös Vuosaaren metsiin. Ennen kun lunta tuli enemmän talvisin, pääsi Sotungista hiihtämään Keravallekin, viimeiseen pariin vuoteen näin ei kuitenkaan ole enää päässyt tekemään. (M 17)

Tämän tyyppiset kirjoitukset kertovat, kuinka aktiivisia liikkujia osa kirjoittajista on. Heille liikuntapaikasta tekee erityisen rakkaan sen tuoma mahdollisuus maksimaaliseen harjoitteluun. Liikuntapaikoissa harjoitellaan ja hikoillaan. Sinne ei mennä viettämään vapaa-aikaa tai jutustelemaan kavereiden kanssa, vaan nimenomaan kehittymään liikkujana.

Aineistossa esiintyy myös aiemmin esitellyistä eroavia ajatuksia, joissa tietty varustelutaso yksinkertaisuudessaan riittää, eivätkä kirjoittajat koe tarvitsevansa erityisen hienoja liikuntapaikkoja. Kirjoittajilla on tiettyjä perusvaatimuksia liikuntapaikkaansa koskien ja ne täytyvät lempiliikuntapaikassa. Ilmaukset hajaantuvat laajalle koskien esimerkiksi kuntosalien laitevalikoimaa, juoksuympäristöä ja palloilukentän kuntoa. Joissakin kirjoituksissa mainitaan jopa, että omaan

lempiliikuntapaikkaan liittyy selkeitä puutteita, mutta siitä huolimatta paikan kunto riittää kirjoittajalle.

Mun lempiliikuntapaikkani on oman kotini kellari, josta löytyy punttivälineet ja tanko, ne riittää mulle. (M 17)

”Uusi, puhdas liikuntapaikka”

Aiemmassa lainauksessa (M18, sivulla 33) nousee esiin kirjoittajan kiinnittämä huomio liikuntapaikan siisteyteen ja kuntoon. Merkittävä osa ”varusteet, tilat, olosuhteet”-käsitysryhmän kirjoittajista nostaa esiin liikuntapaikkojen siisteyden, puhtauden, raikkauden tai uutuuden. Erityisesti sisätiloihin liittyvissä kirjoituksissa kirjoittajat korostavat tilojen siisteyttä ja puhtautta. Kirjoittajat esittävät usein vastakohta-asettelun, jossa jokin muu paikka nähdään nuhjuisena, hämäränä, likaisena tai huonosti ilmastoituna, kun taas oma liikuntapaikka nähdään puhtaana, uutena ja raikkaana.

Mielenkiintoisesti aineistosta nousee esiin myös täysin vastakkainen tyyppi: ”Paikan vaatimattomuus on kaunista”, jonka kirjoituksissa lempiliikuntapaikka nähdään nimenomaan hieltä haisevana, vanhana, mutta harjoittelumotivaatiota kasvattavana. Tämän tyyppisiä kirjoituksia esitellään tarkemmin luvussa 8.5 Paikan kotoisuus.

Useassa kirjoituksessa nostetaan erityisesti esiin lempiliikuntapaikan pukuhuonetilat ja niiden uutuus ja siisteys. Ilmiö on sikäli kiinnostava, että pukuhuonetiloista ei puhuta mihinkään muuhun tyyppiin kuuluvissa kirjoituksissa. Käsitys paikan uutuudesta liittyy poikkeuksetta myös siisteyteen. Kun lempiliikuntapaikka on uusi, sen rakenteet, laitteet ja suorituspaikat ovat hyväkuntoisia, puhtaita ja siistejä.

Jos pitäisi sanoa joku tietty jäähalli, sanoisin, että Lansiautoareena on lempijäähallini. Se on ollut suurin jäähalli, missä koskaan olen luistellut. Se on siisti kaikin puolin; pukuhuoneet ovat hyvässä kunnossa, vessat ovat siistejä, yleiset tilat (käytävät, katsomo, kahviot) ovat myös siistejä ja jää on hyvässä kunnossa. en ole koskaan jännittänyt jälle menoa siellä. (N 16)

”Tilavuuden tunne”

Liikuntapaikoille esitetään joissakin teksteissä vaatimus: niiden tulee olla avaria ja niissä pitää olla tilan tuntu. (ks. Tuan 1977 termi *spaciousness*). Tila koetaan vapauttavana, mutta siinä miten tilaa käytetään, esiintyy variaatiota; joillekin kirjoittajille avaruus antaa mahdollisuuden eristäytyä muista liikkujista ja harjoitella omassa rauhassa, kun toiset saavat avoimen tilan myötä tunteen liikkumisensa rajoittamattomuudesta. Niissä kirjoituksissa, joissa puhutaan lempiliikuntapaikan tilavuudesta, ja mitkä liittyvät ulkoilmaan, korostetaan kaikissa tilavuuden tunnetta.

Pidän myös siitä, että saan olla ulkona ja hengittää raikasta ilmaa. Avoimen tilan tunne on tärkeä. Jalkapallokenttä on hyvä esimerkki kriteerit täyttävistä paikoista. (M 17)

Kirjoittajat kertovat, että tilavuuden myötä heillä on mahdollisuus eristäytyä muista ja harjoitella rauhassa. Tämä ilmiö näkyy erityisesti, kun puhutaan kuntosaleista. Kuntosalien merkitys jakaantuu sekä sosiaalisen kanssakäynnin paikaksi että sosiaalisen eristytymisen paikaksi. Tämän tyyppin kirjoittajat kokevat tarvitsevansa tilaa harjoitteluun. Tuan (1977, 122) kertoo osuvan esimerkin tilanteesta, jossa ihmisen henkilökohtainen reviiiri ylitetään ja tuntuu, että tila hänen ympäriltään häviää. Esimerkissä hissi on tyyppinen pieni tila, jossa yhdenkin vieraan ihmisen läsnäolo voi tuntua ahdistavalta ja kaiken tilan vievältä. Tulkitsen kirjoittajien kokevan liian pienen tilan rajoittavaksi ja ahdistavaksi, kun riittävän iso tila sen sijaan antaa tilaa hengittää.

”Olosuhteiden miellyttävyys”

Jotkin kirjoittajat, jotka puhuvat rajoittamattomuuden tunteesta nostavat esiin liikuntapaikan olosuhteiden miellyttävyuden. Yllättäen tämän tyyppiset kirjoitukset sijoittuvat lähes poikkeuksetta ulkotiloihin. Kirjoittajien esiin nostamat miellyttävät olosuhteet liittyvät paljolti sääolosuhteisiin. Kirjoittajat kertovat esimerkiksi, että lempiliikuntapaikassa on lämmin, tuuli puhaltaa kevyesti ja ilma on raikasta. On kesä ja mieli on korkealla. Myös kirjoittajien tavat liikkua lempiliikuntapaikoissaan määrittävät

näitä kirjoituksia; paikka on parhaimmillaan aamulla, kun ilma ei ole tukahduttavan kuuma. Sateinen tihkusää tuo raikkautta juoksulenkille.

Kaikkein paras aika polulla lenkkeilyyn on aamu, jolloin ilma on raikasta ja lämpötila ei ole liian uuvuttava. Elokuun iltapäivän helteisissä juostessa hiki virtaa. Alusta on vaatimattomasti hiekkainen, mutta juuri sopiva lenkkeilyyn. Se, että polku on valaistu mahdollistaa myös illemmalla juoksemisen. (M 17)

Kirjoitukset ovat sikäli mielenkiintoisia, että sääolosuhteillehan kukaan ei voi tehdä mitään. Kirjoittajien mielikuvat lempiliikuntapaikasta liittyvät tiettyihin tilanteisiin ja hetkiin paikassa. Itse paikka ei sinänsä ole ollut merkityksellinen, vaan siellä vietetty hetki. Kirjoittajilla on mielikuva tai muisto ihanteellisesta liikuntatilanteesta juuri siinä paikassa. Vaikka tilannetta ei voi keinotekoisesti luoda uudelleen, kirjoittajat ovat herkistyneet aistimaan tilan erityistä tunnelmaa.

”Koiran kanssa lenkillä”

Puhuttaessa lempiliikuntapaikan tiloista ja olosuhteista, aineistossa korostuu myös paikkojen soveltuvuus lemmikeille. Useimmat tämän tyyppiset kirjoitukset liittyvät koiran ulkoilutusmahdollisuuksiin. Monille koiran ulkoiluttaminen on jokapäiväinen liikuntamuoto, jolloin hyvät olosuhteet ovat jatkuva ajatuksen kohde. Usein ajatellaan, että koiralle sopii parhaiten tietyn tyyppinen maasto, jossa liikennettä ei ole paljon, jossa on runsaasti haisteltavaa ja jossa ehkä voi juosta vapaana.

Lempiliikuntapaikkani on Espanjan Aurinkorannikon rannikko. Asuin siellä jonkin aikaa pari vuotta sitten äitini ja koirieni kanssa. Kävin hiekkarannalla ja rantakadulla kävelyillä ja juoksulenkeillä.// Koiranikin nauttivat rannalla olemisesta. Toinen haki merestä keppejä ja toinen jahtasi lintuja. Annoin niiden juosta vapaasti, vähän piti vain katsoa perään. Kävin niiden kanssa lenkillä joka päivä, joskus myös menimme äitini kanssa autolla vuorille kävelyille (N 17)

Kaikista koiranulkoilutusmaastoihin liittyvistä kirjoituksista nousee esiin, että paikat sijaitsevat kodin välittömässä läheisyydessä. Kirjoituksissa esiintyykin poikkeuksetta myös paikan yhteiskunnallinen merkitys, jolloin kirjoittajat osoittavat huolensa lähialueiden metsien mahdollisesta tuhoutumisesta tulevaisuudessa.

8.2 Kokemukset ja muistot

Tämä käsitysryhmä kattaa 81 lempiliikuntapaikkaa määrittävää käsitystä ja se on aineiston toiseksi eniten ilmauksia sisältävä käsitysryhmä. Fenomenografisen analyysin toisessa vaiheessa muodostamistani ja nimeämistäni tyypeistä seuraavat 6 sijoittuu tähän käsitysryhmään: Muistot (36), Vuosien myötä kehittynyt läheisyyden tunne (22), Paikka on tärkeä, koska siellä vietetään paljon aikaa (12), Sukupolvet ylittävä merkitys – perinteikkyyys (9), Paikan pysyvyys (2). Sulkuihin merkityt luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien ilmausten määrän.

”Muistojen merkitys”

Erilaiset, liikuntapaikkoihin liittyvät muistot esiintyvät kirjoittajien teksteissä 36 kertaa, joten ”muistot” on aineiston toiseksi suurin tyyppi. Vaikka en perustakaan analyysiani tyyppien määrälliseen vertailuun, niin voidaan sanoa, että muistojen merkitys lempiliikuntapaikan määrittäjänä on huomattava. Kirjoittajat kertovat teksteissään sekä yksittäisiin, tiettyihin tapahtumiin liittyvistä muistoista että pidemmän aikavälin kokemuksista. Teksteistä nousevat esiin liikuntapaikoissa voitettut tai hävityt tärkeät ottelut, onnistumiset ja epäonnistumiset, loukkaantumiset tai saavutukset. Pidemmän aikavälin muistot ja kokemukset pitävät sisällään kertomuksia lapsuuden peleistä ja leikeistä, harrastuksen aloittamisesta, kovasta harjoittelusta ja harrastuksen myötä kertyneistä muistoista. Olennaista erilaisissa muistoissa on, miten voimakkaasti ne ovat liittäneet kirjoittajat kyseisiin paikkoihin. Lukiessani niitä kirjoituksia, joissa on kerrottu muistoista, huomaan että kirjoittajille paikoissa koetut hetket ovat tärkeämpiä kuin mikään muu liikuntapaikkaan liittyvä tekijä.

Enemmän paikoissa muutenkin merkitsevät kokemukset ja muistettavat hetket kun pintapuoli. Esimerkiksi Helsingin puolella on paljon hyviä

kenttiä, mutta niihin ei sitten mitään muuta liitykään. Omasta mielestäni paikasta kun paikasta tekee mieluisan, kun siellä on jotain, mitä voi muistoista kaivaa esiin. (M 18)

Osassa teksteistä kirjoittajat ovat hoksanneet sen tosiasian, että nimenomaan muistot ja kokemukset tekevät lempipaikoista niin tärkeitä. Kuten Tuan (1977), Saarikangas (2002) ja Karjalainen (2006) muistuttavat, paikoista tulee oikeastaan tärkeitä vasta, kun henkilöllä on niistä kokemuksia. Paikka ilman tunnetta ja kokemuksia ei ole merkityksellinen paikka. Kaikki muistot eivät ole positiivisia, mutta negatiivisetkin muistot luovat paikalle tarinaa ja voivat antaa sille merkityksen.

Olen koko elämäni harrastanut jääkiekkoa, joten lempiliikuntapaikkani on jäähalli. Kiekkoa olen harrastanut n.13 vuotta. Näiden vuosien aikana olen kerennyt kiertää pääkaupunkiseudun kaikki jäähalli läpi. Jokaisesta jäähallista tulee joitakin muistoja mieleen. Useimmiten muistot liittyvät johonkin peliin tai turnaukseen. Juuri muistot tekevät jäähallista merkityksellisen paikan minulle. (M 16)

Suhteellisen pieni osa muistoista liittyy oikeastaan liikuntaan. Suurimmassa osassa kertomuksia muistot liittyvät kavereiden näkemiseen, iloisiin hetkiin harjoitusten lomassa tai ylipäättään paikassa olemiseen ja paikan tunnelmaan. Toki urheilukilpailujen voitot ja häviötkin ovat jääneet kirjoittajien mieliin ja sikäli luoneet paikalle historiaa. Muistojen kenttä on hyvin laaja ja muistoista iso osa linkittyy monien muiden tyyppien ja käsitysryhmien alle, mikä kuvastaa muistojen merkitystä lempiliikuntapaikkojen, ja ylipäättään rakkaiden paikkojen, muodostumisessa. Muiden tyyppien sisältämät ilmaisut ovat usein nimenomaan muistojen sisältöjä. ”Muistot”- tyyppiin on kerätty kirjoittajien ilmaisemat muistot, mutta muistojen sisältöjä esitellään analyysin jokaisessa luokassa.

”Ajan kanssa muodostunut yhteys”

Teksteissä esitellään vuosien myötä kehittyntä yhteyttä liikuntapaikkaan, jolloin kirjoittajien ja tietyn paikan välinen side on rakentunut lapsuudesta lähtien. Useimmilla näistä kirjoittajista kyseinen side on jatkunut katkeamattomana tähän päivään saakka ja paikka onkin liitoksissa tämänhetkiseen tai hiljattain lopetettuun harrastukseen.

Tuntuu oudolta, kun harjoitusryhmäläiset ovat vaihtuneet niin monesti ja joskus harjoittelen myös yksin. Silloin, kun aloitin yleisurheilun, olin ryhmän nuorimpia, mutta nyt vanhimpia. Lähes kaikki vanhat harjoituskaverit ovat lopettaneet jokainen omien syiden takia. Se tuntuu oudolta. Kuitenkin harjoituspaikka on pysynyt samana, kuten myös valmentaja ja myös Hiekkaharjun yleisurheilukenttä on pysynyt muuttumattomana. (M17)

Teksteissä puhutaan olosuhteiden muutoksesta lempiliikuntapaikoissa. Kirjoittajien harjoittelukaverit ovat vaihtuneet vuosien myötä, mutta harjoittelupaikka on pysynyt samana. Liikuntapaikka edustaa siis tietyllä tapaa pysyvää paikkaa, kun elämän osat alueet ympärillä muuttuvat. Kirjoittajat kertovat, että vuosien myötä lempiliikuntapaikoista on tullut kodiksi verrattavia paikkoja. Kirjoituksissa korostetaan paikassa vietetyn ajan merkitystä. Kirjoittajat ovat vuosikausien ajan käyneet paikoissa säännöllisesti ja paikat ovat tulleet heille tutuksi.

Hakunilan uimahalli ei ehkä näytä ulkopuolisen silmissä erityisen ihmeelliseltä paikalta, mutta kun siellä on käynyt vuosien ajan, niin siihen kotiutuu. (M17)

Vuosia jatkuneen yhteyden lisäksi teksteissä nostetaan esiin päivittäinen, nykyhetkeen sijoittuva aktiivisuus. Monet kirjoittajat kertovat harjoittelevansa aktiivisesti liikuntapaikoissa, mutta he eivät korosta vuosia jatkunutta yhteyttä paikkaan. Kirjoittajat sanovat nimenomaan, että kyseinen paikka on lempiliikuntapaikka, koska he viettävät siellä nykyään paljon aikaa. Suurimmalle osalle ryhmän kirjoittajista oma seuraharrastustoiminta tapahtuu lempiliikuntapaikassa ja siellä vietetään siitä johtuen paljon aikaa juuri tämän päivän harrastusten parissa. Tyypillisesti kirjoittajat kertovat käyvänsä liikuntapaikassaan useita kertoja viikossa harjoituksissa. Joillakin kirjoittajilla lempiliikuntapaikkaan liittyy myös ennen tai jälkeen harjoitusten paikassa vietetty aika esimerkiksi lämmitellen tai varusteita huoltaen. Harrastus sitoo kirjoittajat monissa tapauksissa koko päiväksi liikuntapaikkaan. Aktiiviurheilijoiden lisäksi teksteissä näkyy ilmauksia rennommasta, vapaa-ajan liikkumisesta. Kirjoittajat viettävät paljon aikaa paikoissa myös pelaillen ja liikkuen. Tämän tyyppisissä kirjoituksissa liikuntapaikka

sijaitsee usein helpon kulkuyhteyden päässä kotoa, jolloin paikka on ikään kuin toinen olohuone.

Lempiliikuntapaikkani on jäähalli. käyn siellä n.3 kertaa viikossa, sillä harrastan muodostelmaluistelua. Jäähalleista on tullut melkein kuin toinen koti, koska vietän siellä paljon aikaa. (N16)

Monesti olenkin viettänyt melkein koko päivän siellä pelatessa ja vain välissä käynyt syömässä kotona tai jossain muualla siinä lähellä. Kyseisen koripallokentän merkitys on suuri minulle, koska siellä tulee joka kesä käytyä vähintään neljä kertaa viikossa ja useimmiten olen siellä kerralla yli kolme tuntia. Merkitys on siksi myös suuri, koska jos ei kesällä minulla ole muuta tekemistä on helppo ottaa vain pallo kouraan ja mennä muutamaksi tunniksi heittelemään. (M17)

”Perinteikkyys”

Edellä esitellyjä kirjoitustyyppisiä täydentää ajatus liikuntapaikan perinteikkyydestä. Jotkin kirjoittajat esittävät ajatuksen liikuntapaikan sukupolvet ylittävistä merkityksestä. Kirjoittajat korostavat nimenomaan sukupolven ylittävää kuilua ja pääasiallisesti puhuvat myös tulevaisuudesta. He näkevät, että paikka tulee pysymään sellaisenaan vielä seuraavillekin sukupolville ja jotkut toivovat lastensa saavan nauttia paikasta, kuten he itse ovat siitä nauttineet. Monille ryhmän kirjoituksista paikka esiintyy pysyvyyden symbolina.

Tästä tekonurmesta on tullut hyvä paikka harjoitella ja tulen käymään siellä varmaan vielä monta vuotta. En osaisi kuvitella itseäni pelaamaan mihinkään muuhun paikkaan. Ehkä jokin päivä voin jopa mennä katsomaan omien lapsieni pelejä ja harjoituksia juuri tälle samalle kentälle. (N17)

Hieman lyhytkestoisempaa perinteikkyyttä edustavat kirjoitukset, joissa liikuntapaikka nähdään tulevaisuuden liikuntapaikkana. Kirjoittajat uskovat itse käyvänsä siellä liikkumassa vielä aikuisiälläänkin. Perinteikkyys voi olla myös vain muutaman vuoden

mittaista, kuten eräässä kirjoituksessa, jossa kirjoittaja on käynyt viime vuosina liikkumassa tiettyssä paikassa ja aikoo mennä sinne tänäkin vuonna.

Lempiliikuntapaikkani on laskettelukeskus Serena. Harrastan lumilautailua ja olen laskenut 10 vuotta. Kausikortti Serenaan minulla on ollut nyt neljänä vuotena ja aion kausikortin tänäkin vuonna ostaa. (M16)

Perinteikkyyden ja pysyvyyden ajatusta korostavat myös ”paikan pysyvyys” – tyyppin kirjoitukset, joissa ajatellaan, ehkä sinisilmäisestikin, paikan pysyvän muuttumattomana vuosien saatossa. Teksteissä kerrotaan, että muu maailma on muuttunut ympärillä, mutta liikuntapaikka on pysynyt ja pysyy samanlaisena. Forselles-Riska (2006, 219) tiivistää osuvasti kappaleen ajatuksen paikan pysyvyydestä ja muistoista; Ihmiset valitsevat monikulttuurisesta yhteiskunnasta niitä asioita, joita haluavat kulloinkin menneisyydessään korostaa; ihmisen identiteetti vahvistuu, kun paikkaan liittyvää menneisyyttä korostetaan. Tiettyihin paikkoihin liittyvä kuulumisen tunne vahvistuu paikkoihin liittyvän erityisen menneisyyden takia. (Forselles-Riska 2006, 219.)

8.3 Paikassa voi harjoitella, kehittyä ja saada lisävirtaa

Käsitysryhmä sisältää 79 lempiliikuntaa määrittävää ilmausta. Fenomenografisen analyysin toisessa vaiheessa muodostamistani ja nimeämistäni tyypeistä seuraavat 8 kuuluu tähän käsitysryhmään: Paikassa pääsee toteuttamaan intohimoaan (33), Kehittyminen liikkujana (18), Paikasta saa hyvän mielen (9), Paikka inspiroi liikkumaan (7), Paikalla ei ole merkitystä, vaan sillä mitä se tarjoaa (5), Paikasta saa virtaa/voimaa (3), Paikka symbolisoi harjoittelua (3), Hyvät valmentajat (1). Sulkuihin merkityt luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien ilmausten määrän. Käsitysryhmä on selkeästi eniten seuratoimintaan, omien intohimojen toteuttamiseen ja niistä saatavaan innostumiseen ja energian saamiseen liittyvä kokonaisuus.

”Liikunta on intohimoista ja tavoitteellista”

Lempiliikuntapaikassa kirjoittajat pääsevät harrastamaan sellaista liikuntaa, mistä eniten nauttivat. Liikuntapaikka toimii tämän käsitysryhmän kirjoittajille ikään kuin palvelun

tarjoajana. He nauttivat ensisijaisesti omasta harrastuksestaan ja lempiliikuntapaikka on kirjoituksissa vasta harrastuksen myötä läheiseksi tullut käsite. Liikuntapaikat ovat teksteissä hyvin ajankohtaisia, sillä ne tarjoavat mahdollisuuden harrastaa sitä, mikä kirjoittajia kiinnostaa tässä elämäntilanteessa. Joissakin kirjoituksissa puhutaan harrastuksen aloittamisvuosista, mutta näissäkin teksteissä painotus on nimenomaan lajin merkityksessä kirjoittajalle eikä niinkään jatkumossa tai rakkaudessa paikkaa kohtaan sinänsä. Kirjoittajat nauttivat päästessään ilmaisemaan itseään ja olemaan parhaimmillaan. Monet ilmaiset tuovat esiin kirjoittajat asiantuntijoina ja omien alojensa eksperteinä.

Sanoisin, että lempiliikuntapaikkani on Sotungin urheilukenttä. Viikonloppuaamuina herään kukonlaulun aikaan pyöräilemään kohti Sotungin urheilukenttää, koulupäivinä käyn ainakin peri tai kolme kertaa kentällä. Ennen kävin hiekkaharjun urheilukentällä, mutta sotungista on vain tullut hyvä "treenikaveri" (M 16)

Intohimoinen liikuntaharrastus on lähes poikkeuksetta myös tavoitteellista, jolloin liikkujana kehittyminen antaa positiivista palautetta harjoittelusta. Teksteissä kerrotaan, kuinka tärkeiksi liikuntapaikat voivat muodostua, kun niihin liittyy kehittymisen kokemuksia. Osa kirjoittajista kertoo varhaisista lapsuusajan muistoistaan, jolloin he ovat ottaneet ensiaskeleensa jalkapalloilijoina tai muodostelmaluistelijoina. Toiset painottavat viimeaikaista kehittymistään liikkujina. Kehittyminen nähdään myös paikkaan liittyvänä, sillä kirjoittajat nimenomaan kertovat kehittyneensä lempiliikuntapaikassaan, eivät esimerkiksi siellä harrastetun lajin parissa. Kehittyminen tarkoittaa eri kirjoittajille eri asioita; jotkut pärjäävät paremmin harrastuksensa parissa ja toiset saavat parantuneen kuntonsa myötä palautteen jokapäiväisessä elämässään.

Lempiliikuntapaikkani on luultavasti oma kouluni Sotungin lukio. Koulussa on suuri valikoima liikunnallisia mahdollisuuksia, joka on auttanut minua kehittämään itseäni ja pääsemään lähemmäksi tavoitteitani. Ja kun on useita erilaisia ihmisiä, on myös useita harrastuksia, niistä voi oppia lisää hyödyllisiä liikkeitä ja tapoja myös itselleen ja omalle harrastukselle. // Sen ajan, jonka olen viettänyt tässä koulussa, on auttanut minua kehittymään suuresti, taidot ja voima on

selvästi parantunut, samoin myös liikkumisen ilo, motivaatio ja oma mielentila on vahvistanut. Tämä on minun paras paikka liikkua! (M 17)

Aiemmin mainitsin, että liikuntapaikka toimii kirjoittajille palvelun tarjoajana. Korostaakseen rakkauttaan konkreettisesti lajia, ei niinkään paikkaa kohtaan, jotkut kirjoittajat nostavat esille ajatuksen, ettei paikalla ole merkitystä, vaan sillä mitä se tarjoaa. Kirjoittajat kertovat liikuntapaikoista, joita he saattavat käyttää aktiivisestikin, mutta joiden merkitys on pelkästään tarjota liikuntapalveluita. Mikäli läheinen uimahalli purettaisiin, kirjoittaja alkaisi käydä toisessa hallissa. Kaikesta huolimatta kirjoituksissa piilee sivuhuomio paikan merkityksestä, sillä niihin liittyy usein muistoja. Herää kysymys: miten tärkeitä loppujen lopuksi paikat ylipäätään ovat? Kaikki paikat ovat jollain tavoin korvattavissa, sillä kodin palaessa asukkaat löytävät uuden kodin ja tekevät siitä ajan kanssa itsensä näköisen. Mikään ei kuitenkaan tuo takaisin paikassa koettuja asioita. Vaikka muualla pääsisikin liikkumaan, voi vanhaan tuttuun, kokemusrikkaaseen liikuntapaikkaan palaaminen olla yllättävän tunteikasta.

Kuntosalin merkitys minulle on vaikea kuvata, kun se olisi korvattavissa, mutta silti sieltä löytyy hyviä muistoja. (M 17)

”Paikka inspiroi liikkumaan ja siitä saa hyvän mielen”

Tämän tyypin teksteissä on hyvin yhtenäinen teema, kirjoittajille tulee hyvä mieli harjoittelun jälkeen. Valtaosassa kirjoituksia hyvä mieli tulee siitä, että on saanut tehtyä hyvän treenin ja tietää liikkuneensa. Lempiliikuntapaikan ei itsessään yleensä mainittu tuovan hyvää mieltä, vaan positiivisen tunteen tuo siellä harjoitettu liikunta. Teksteistä nousevat kuitenkin myös esiin ilmaisu, joissa nimenomaan lempiliikuntapaikasta tulee hyvä mieli. Pelit ovat mukavampia lempiliikuntapaikassa ja niissä paikoissa tulee helpommin onnistumisia.

Lempiliikuntapaikallani oli merkitystä urheiluharrastukselleni, koska sillä pelatessa pelit olivat aina hausempia ja onnistumisia tuli helpommin. (M 19)

Kirjoittajat kokevat myös virkistyvänsä liikkeessään lempiliikuntapaikoissaan. Liikunta antaa heille virtaa koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan, minkä johdosta he jaksavat herätä paremmin aamuisin tai kokevat esimerkiksi liikuntatunnit miellyttävimpinä. Kirjoittajat kokevat parantuneen fyysisen kuntosensa positiivisena nimenomaan henkisen jaksamisen kannalta. Heidän keskittymiskykynsä on parempi, he ovat virkeämpiä ja liikkuminen tuntuu heistä miellyttävämältä. He eivät puhu vain tavoitteista tai kilpailusta, vaan liikunnan positiivisista vaikutuksista fyysisen ja henkisen jaksamisen kannalta.

Luonnossa liikkeessani tunnen saavani voimaa. Raitis ilma antaa energiaa (N18)

Onnistumiset ja kehittyminen kohottavat luonnollisesti liikunnan mielekkyyttä, mutta liikuntapaikka itsessäänkin inspiroi kirjoittajia liikkumaan. Osa heistä saa henkisen latauksen lempiliikuntapaikkaan saapuessaan. He aistivat paikan tunnelman ja kokevat, että nyt on aika treenata. Liikuntapaikan ilmapiiri ja siihen liittyvät kokemukset luovat harjoittelutunnelmaa. Kirjoittajat kertovat tunnelman syntyvän paikassa tehdyistä rankoista harjoituksista ja niihin liittyvistä muistoista. Näihin kirjoituksiin liittyy myös liikuntapaikan askeettisuus ja siitä kumpuava, ikään kuin alkukantainen voima.

Muistan, kun aina astuessani kallionsuojaan ja avatessani sen oven voimakas hienhaju herätti vaistomaisesti voiman, aggressiivisuuden, onnistumisen sekä kunnianhimon tunteita. (M 18)

Liikuntapaikat koetaan myös inspiroivina vaihtelevine mahdollisuuksineen. Eräs kirjoittaja kertoo parkour-harrastuksestaan ja kokee saavansa monipuolisesta ympäristöstä virikkeitä ja ideoita toiminnalleen. Hän kokee liikuntapaikan kannustavana ja uusia ideoita antavana.

Kirjoituksissa puhutaan lempiliikuntapaikan symbolisesta merkityksestä kirjoittajille. Kirjoittajat harjoittelevat tunnollisesti ja ankarasti, heillä on selkeät tavoitteet liikuntaa kohtaan, ja he ovat tehneet töitä lempiliikuntapaikoissaan saavuttaakseen nämä tavoitteet. Liikuntapaikat symbolisoivat kovaa harjoittelua ja osaltaan luovat harjoittelutunnelman. Kirjoittajat ovat kokeneet kovan harjoittelun aiheuttamat tunteet

kehossaan, he ovat kärsineet ja selvinneet harjoituksista. Näiden kokemusten myötä kehittyi rakkaus lempiliikuntapaikkaa kohtaan.

Lempiliikuntapaikkani on Hakunilan väestönsuoja. Se on rakennettu hieman maan alle, louhittu kallioon. Sieltä on paljon muistoja. Sillä on suuri merkitys minulle, koska se symbolisoi ankaraa treeniä talven keskellä. Sen tuomat muistot antavat motivaatiota. Siellä on koettu paljon hyviä treenejä ja onnistumisia, sekä suunniteltu seuraavaa kautta.
(M18)

”Hyvät valmentajat”

Teksteissä esiintyy yksi kirjoitus, jossa mainitaan hyvien valmentajien merkitys liikuntapaikalle. Valmentajat ovat osaavia, opetusmenetelmiltään vaihtelevia ja mukavia. Erilaisten valmentajien opetuksessa kaikille paikan käyttäjille löytyy sopiva opetusmenetelmä, minkä kirjoittaja näkee tärkeänä.

Opettajat tallilla ovat mukavia ja asiansa osaavia. Opetusmenetelmät vaihtelevat heidän välillään, itse pidin eniten omasta opettajastani, sillä hän toisti asioita niin kauan, että kaikki varmasti osasivat! (N 17)

Kirjoituksessa puhutaan hevostallista ja näkisin, että tässä tapauksessa valmentajien ja paikan suhde on kiinteämpi kuin useissa muissa liikuntapaikoissa. Monissa muissa lajeissa suorituspaikat vaihtelevat laajemmin, minkä johdosta myös liikuntapaikkojen henkilökunta on vaihtelevampaa. Kun kirjoittajalla on mahdollisuus käydä ainoastaan yhdellä tallilla ratsastamassa, henkilökunta ja valmentajatkin ovat kiinteämpi käsite. Yleensä tietyn lajin harrastajalla on pysyvänä yksi tai useampi valmentajia, joiden ei nähdä olevan varsinaisesti töissä liikuntapaikassa. He ovat käymässä liikuntapaikassa valmentamassa liikkujia. Tämän kirjoituksen valmentajat ovat nimenomaan töissä tallilla, jossa he toimivat valmentajina, jolloin heidän nähdään ikään kuin kuuluvan paikkaan. Kyseiset valmentajat poikkeavat monien muiden lajien valmentajista myös siten, että kirjoittajalla ei ole vain yhtä valmentajaa, joka olisi pysyvänä harjoituskerrasta toiseen. Tallilla on useita valmentajia, joiden kaikkien opastuksessa kirjoittaja on ollut.

8.4 Paikan monipuolisuus

Neljännän käsitysryhmän sisältämät käsitykset viestittävät liikuntapaikkojen monipuolisuudesta. "Paikan monipuolisuus" - käsitysryhmä pitää sisällään 56 lempiliikuntapaikkaa määrittävää ilmausta. Käsitysryhmään kuuluvat seuraavat 5 tyyppiä: "Paikassa voi liikkua monipuolisesti" (32), "Paikan moniulotteisuus" (14), "Paikassa voi liikkua rajoittamattomasti, vapaasti" (6), "Paikan mukana tulevat lisäedut" (3), "Huomaamaton liikunta" (1). Sulkuihin merkitys luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien ilmausten määrän. Käsitysryhmä pitää sisällään ajatuksia lempiliikuntapaikan tarjoamista mahdollisuuksista liikkua eri lajien parissa, mahdollisuuksista liikkua vaihtelevissa ympäristöissä sekä liikunnan lisäksi saatavista elämyksistä. Kirjoittajat kertovat haluavansa liikkua rajoittamattomasti, omien aikataulujensa ja intressiensä mukaisesti. Ennen kaikkea teksteistä nousee esiin ajatus lempiliikuntapaikasta monipuolisena liikunta- ja vapaa-ajanviettopaikkana.

”Pallopelejä, kisailua ja puuhastelua”

Kirjoituksista nousee esiin kirjoittajien halu liikkua monipuolisesti. Teksteissä esiintyy kahdenlaisia monipuolisuutta korostavia kirjoituksia; toisissa monipuolisia liikuntapaikkoja esitellään, mutta esiteltyjä mahdollisuuksia ei oikeastaan käytetä, jolloin tulkitsin kirjoitusten esittävän enemmänkin paikkaan kohdistuvaa ihailua. Toisissa kirjoittajat käyttävät monipuolisuutta oikeasti hyödykseen. Niistä kirjoituksista, joissa paikan monipuolisuutta hyödynnetään, nousee esiin kahdenlaisia ilmauksia; 1) kirjoittaja kokee tärkeänä, että liikuntapaikassa voi harrastaa monia eri lajeja 2) kirjoittaja täydentää lajiharjoitteluaan monipuolisuutta hyväksi käyttäen. Ensimmäisen tyyppin kirjoituksissa korostuu kirjoittajien halu harrastaa samassa paikassa monenlaista liikuntaa, jolloin liikunta ei yleensä ole erityisen vakavaa. Teksteissä kuvaillaan monitoimihalleja tai esimerkiksi luontoa liikuntaympäristönä, eivätkä kirjoittajien tavoitteet liikunnan suhteen ole kilpailullisia. Kavereiden kanssa saatetaan käydä hyppäämässä korkeutta tai heittelemässä koripalloa, kun yksin ollessaan kirjoittajat käyvät esimerkiksi kuntosalilla tai polkemassa kuntopyörää. Tämän tyyppinen liikunta on kuitenkin vahvasti liitoksissa kavereihin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Monipuolisuus tarjoaa virikkeitä ja vaihtelua liikuntaan, mikä kannustaa kirjoittajia liikkumaan.

Jos tykkää pelailla erilaisia pelejä, käydä puntilla, tai vaikka painimisesta, Mylly on se oikea paikka. Samana päivänä voi tulla tehdyksi vaikkapa rullaluistelulenkki, punttiharjoitus ja pari peliä koripalloa. Ja kun kauppakin on aivan vastapäätä, niin ei nälkä ainakaan yllätä. Jos nyt vielä telinevoimistelualueelle pääsisi voltteilemaan, paikka olisi täydellinen. (2.2.5)

320. Se on siitä hyvä, kun sinne voi kavereiden kanssa mennä puntille ja sen lisäksi tehdä kaikenlaista muuta kuten pelata koripalloa, sählyä, ja ottaa mittaa kavereista pikajuoksussa jne. Siellä on hyvät mahikset tehdä monia urheilulajeja yhdessä ainoassa paikassa. (2.2.10)

Parhaimmillaan liikuntapaikka tuottaa myös moniulotteisia virikkeitä. Moniulotteisuudella tarkoitan muita kuin liikunnallisia virikkeitä. Liikuntapaikat nähdään kokonaisvaltaisesti ruumista ja mieltä elvyttävinä paikkoina. Joissakin kirjoituksissa lempiliikuntapaikkaan liittyy täysin liikunnasta riippumaton puoli. Kirjoittajat käyvät välillä liikuntapaikassa liikkumassa ja toisella kertaa esimerkiksi kuuntelemassa rock-konserttia.

Itse olen ollut usein kormuniityllä pelaamassa jalkapalloa, mutta myös kuuntelemassa Myötätuulirockia. (3.2.8)

Yhtä hyvin moniulotteisuus voi näkyä siinä, että liikunnan yhteydessä on mahdollisuus ihailla luontoa, olla hetki itsensä kanssa tai vaikka jutustella kaverin kanssa. Moniulotteisuuden ajatukseen liittyy myös mahdollisuus saada paikasta liikunnasta riippumattomia lisäetuja, kuten rusketusta iholle tai raitista ilmaa. Yksi kirjoittaja esittää paikan, jossa hän ei varsinaisesti käy liikkumassa, mutta saa huomaamattaan liikuntaa kannustaessaan urheilujoukkuetta.. Tässä on kyse tavallaan käänteisestä lisäedusta, kun valtavirran kirjoituksissa lisäedut saadaan liikunnan lisäksi.

Voit liikkua miten haluat, missä haluat ja milloin vain haluat. Ilmaiseksi. Kaupan päälle saat raikasta ilmaa, kunnon nousua ja kesäaikaan kauniin, luonnollisen rusketuksen. (1.1.9)

”Urheilijoiden oheisharjoittelu”

Toisen tyyppin kirjoituksissa olennaisinta on mahdollisuus lajiharjoittelun lisäksi oheisharjoitteluun lempiliikuntapaikassa. Kirjoittajien tavoitteet liikunnan suhteen ovat selkeästi kilpailullisia ja he tulkitsevat liikuntapaikkaa suunnitelmallisesti ja produktiivisesti. Kirjoittajilla on yksi päälaaji, jonka ohella he käyvät esimerkiksi kuntosalilla tai tekemässä loikka- tai kestävyysharjoittelua. Se, että oheisharjoittelun voi tehdä samassa paikassa, on kirjoittajille tärkeää, sillä näin harjoittelun suunnittelu helpottuu ja ylimääräiset siirtymiset vähenevät. Aiemmin esittelin ajatuksen liikuntapaikan tarkoituksenmukaisesta suunnittelusta (kts. 8.1 Varusteet, tilat ja olosuhteet). Niissä kirjoituksissa, joissa puhuttiin paikan tarkoituksenmukaisuudesta, puhuttiin järjestään myös paikan monipuolisuudesta.

Jäähalli on siinä mielessä monipuolinen paikka, että siellä voi suorittaa lähes kaikenlaisia harjoituksia puntista kuntopiiriin ja tietenkin oleellisin syy on se, että siellä voi, pelata, pitää hauskaa ja toteuttaa itseään ja kehittyä. (3.2.10)

”Rajoittamattomuuden tunne”

Rajoittamattomuudesta kertovia tekstejä yhdistävä tekijä on kirjoittajien halu liikkua joustavasti, monipuolisesti ja rajattomasti. Liikuntapaikat eivät ohjaa kirjoittajien liikkumista tiettyyn kaavaan, vaan he saavat itse valita liikunnan ajankohdan, keston, muodon ja suunnan. Kun liikkuminen on autonomista, liikkuja voi käydä juoksemassa metsässä juuri itselleen sopivan mittaisen lenkin. Kirjoittajat nauttivat tyhjässä salissa tanssimisesta, kun kukaan ei ohjaa toimintaa, vaan liikkuja sai ilmaista itseään vapaasti. Teksteissä nousee esiin olennaisimpana halu määrätä itse omasta tekemisestään. Kirjoittajien ei tarvitse sitoutua joukkueurheilun rajoituksiin harjoitusajankohdista tai välittää ohjaajien neuvoista liikkeessaan lempiliikuntapaikoissaan.

Siellä voi liikkua ihan miten vain itseään huvittaa, joten minä ainakin kutsun sitä lempiliikuntapaikakseni (1.1.1)

Pidän myös illalla hämärässä ja vaikka hieman sateisessa ilmassa juoksemisesta. Juoksureitti on itse määrättävissä, joten lenkille lähdetessä voi vain juosta ilman mitään päämäärää johonkin suuntaan ja sitten voi kääntyä takaisin, ja juosta sama reitti, kun siltä tuntuu. (1.2.3)

8.5 Paikan kotoisuus

Käsitysryhmä sisältää seuraavat 7 tyyppiä: "Paikka on mukava, houkutteleva paikka" (16), "Eriytynen tunnelma" (11), "Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä" (10), "Turvallisuus" (8), "Paikka yhdistää elämän eri osa-alueita" (5), "Paikassa vaatimattomuus on kaunista" (5), "Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan" ja "Paikan erityiset ominaisuudet on opittu tuntemaan" (2). Yhteensä käsitysryhmä sisältää 62 lempiliikuntapaikkaa määrittävää ilmausta. Sulkuihin merkityt luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien ilmausten määrän. Käsitysryhmän ilmausten yhteinen teema liittyy lempiliikuntapaikan kokemiseen kodin jatkeena. Paikat ovat tuttuja, niissä on mukava viettää aikaa ja liikkua, ja ne ovat turvallisia paikkoja.

"Viihtyisä, tutun tuntuinen paikka"

Tämän käsitysryhmän kirjoituksissa painopiste siirtyy aiemmin esiteltyjä ryhmiä enemmän liikuntapaikan fyysisistä ominaisuuksista kokemusperäiselle ja määrittelemättömälle alueelle. Kirjoituksissa yhteinen teema liittyy liikuntapaikan miellyttävyyteen. Kirjoittajat kokevat, että lempiliikuntapaikkaan on erityisen mukava mennä, siellä tuntee itsensä tervetulleeksi ja siellä liikkuminen on tavallista mukavampaa. Paikan mukavuuteen ja houkuttelevuuteen liittyvistä teksteistä nousee selvästi esiin kaksi teemaa: 1) liikuntapaikkaan *saapuminen* on aina mukavaa ja kirjoittaja kokee itsensä tervetulleeksi ja 2) liikuntapaikan *tunnelma* on kirjoittajasta viihtyisää ja siellä on hauskaa.

Itsensä tervetulleeksi kokemiseen liittyy pidemmän aikaa jatkunut tiivis suhde paikkaan. Kirjoittajat, jotka puhuvat teemasta, ovat käyneet samassa paikassa säännöllisesti ja tuntevat henkilökunnan, heitä tervehditään ulko-ovella ja he ovat vakioasiakkaita. Tuttavallisuudesta johtuen kirjoittajat tuntevat itsensä tärkeiksi, minkä johdosta myös liikuntapaikka tuntuu tärkeältä. He kertovat, että heille tulee hyvä mieli tullessaan paikkaan, koska heidät kohdataan hymysuin ja tervehtien.

Vaikka halli sijaitseekin kotoa n.30km kauempana Myyrmäellä ja joudun useimmiten lähtee julkisilla hallille ja vaikka sataisi niin ei minua haittaa. Siellä tunnen oloni turvalliseksi ja tervetulleeksi joka kertaa kun astun hallin etuovesta sisään. (M 17)

Tunnelmasta kertovissa teksteissä kerrotaan yleisesti lempiliikuntapaikasta viihtyisänä paikkana, jossa on mukava olla ja liikkua. Paikan tunnelmaa ei valitettavasti useinkaan lähdetä avaamaan sen enempää. Paikka on viihtyisä, jos siellä voi unohtaa arjen huolet, keskittyä hauskanpitoon, jos siellä viihtyy ja muut ihmiset ovat mukavia. Aivan erityisen kohtelun kohteeksi päässeet kirjoittajat kokevat suurta ylpeyttä tultuaan arvostetuiksi, ja näin paikastakin tulee viihtyisämmän tuntuinen.

Lempiliikuntapaikassa on tärkeätä kumminki, että siellä viihtyisi ja olisi mukavaa. Eikä tuntisi jotenkin ulkopuolisiksi. (M 17)

Jokerit järjestää usein hiihtolomalla päivän, jolloin Jokereiden kausikortin omistavat henkilöt pääsevät areenalle luistelemaan ilmaiseksi. Myös jouluisin kausikorttilaiset pääsevät nauttimaan joulupuurosta Jokeri-pelaajien kanssa. (N 17)

Merkittävän eron aiemmin esiteltyihin käsitysryhmiin tekee kirjoittajien suhtautuminen liikuntapaikan puitteisiin. Näissä ilmauksissa ei puhuta liikuntapaikan erityisistä puitteista tai hienoudesta, vaan nimenomaan paikan aiheuttamasta tunteesta yksityiselle liikkujalle. Useimmiten tekstit sijoittuvat liikuntapaikkoihin, joissa kirjoittajat ovat harjoitelleet vuosia, heille on muodostunut side paikkaan ja he kokevat paikkojen tunnelman erityisenä. He ovat oppineet nauttimaan paikan erityisistä ominaispiirteistä, kuten tuoksusta tai

nuhjuisuudesta. Monet kirjoittajat vertaavat omaa lempiliikuntapaikkaansa alueen muihin vastaaviin paikkoihin, jolloin he poikkeuksetta nostavat esiin oman lempiliikuntapaikkansa erityisen tunnelman. Kirjoituksissa kerrotaan muiden paikkojen olevan mahdollisesti hienompia tai kattavampia ominaisuuksiltaan, mutta samalla niistä puuttuu se tietty tunnelma. Tunnelma kehittyy perinteikkyydestä, paikan tuttuudesta ja paikan kokemisena ”omana paikkanaan”.

Toinen uimahalli, jossa minulla on harjoitukset, sijaitsee Tikkurilassa. Se on paljon isompi ja hienompi. Siinä on jopa viidenkymmenen metrin allas. Siitä kuitenkin puuttuu se kotoisuuden tunne, jonka Hakunilan uimahallista saa. (M 16)

Osassa kirjoituksista nousee esiin erityisen hyvän kilpailupaikan tunnelma. Kilpailupaikoille ominaista on välitön kontakti yleisöön ja muista kirjoituksista poiketen paikan koko. Harjoittelupaikoista puhuessaan jotkut kirjoittajat mainitsevat, että lempiliikuntapaikan tunnelma saa aikaan halun harjoitella. Vastaavanalaista harjoittelutunnelmaa ei ollut muissa paikoissa.

Tunnelma vasta nouseekin kun "kotikylän kundit" (Atlas) kohtaa vierasjoukkueen kotihallissa. Käsipallo suomessa on pieni laji, ja yleisö on sen mukainen myös, mutta meidän halli on aina täynnä ja tunnelma katossa. Musiikki soi lämmityksessä ja pelin alkaessa yleisö rupeaa pistämään käsiä yhteen ja n.350 ihmisen yleisö aloittaa kannustushuudot. Vastustajakin tietävät mistä löytyy paras mahdollinen yleisö ja mihin yleensä ei haluta tulla pelaamaan vieraspelejä. Tietty se on meidän ihana kotihallimme, mistä löytyy paras yleisö. Pelin jälkeen kahvilasta löytyy "Atlas klubi" missä huikea jälkipelitunnelma. Kaikki Atlaslaiset vaihtelevat kuulumisia ja pohtivat peliä yhdessä. (M 17)

”Harjoittelupaikka – kuin jatkumo kodille”

Kuten muutkin tämän käsitysryhmän kirjoitukset, tämän tyypin ilmaukset kuvastavat lempiliikuntapaikan erityistä kotoisuuden tunnetta. Teksteissä kerrotaan liikuntapaikan

olevan kodin välittömässä vaikutuspiirissä, osana kotiseutua. Kirjoituksissa kerrotaan sekä kodeista liikuntapaikkoina että kodin lähiympäristössä sijaitsevista paikoista, jotka koetaan lähes osaksi kotia.

Tuanin (1977, 150) mukaan koti voi olla suhteellisen laaja, erilaisista paikoista muodostuva verkosto, jonka keskipisteenä on useimmiten tärkeimpänä pidetty kohde – koti toimii tavallisimmin elämän keskipisteenä. Verkko muuttuu jatkuvasti, kun paikat saavat uusia merkityksiä ihmisten mielissä. (Tuan 1977, 150.)

Niissä kirjoituksissa, joissa liikuntapaikka sijaitsee kotona, yksi olennaisimmista perusteluista paikan valinnalle on liikuntapaikan vaivaton saavutettavuus. Kirjoittajat kokevat miellyttävänä, kun heidän ei tarvitse lähteä kotoa pois harjoittelemaan. Riittää, kun vaihtaa verkkarit jalkaan ja siirtyy kellariin tai omaan huoneeseen treenaamaan.

Sanotaan nyt kolmaskin paikka, koti. Löytyy käsipainot ja nyrkkeilysäkki niin ei sitä aina jaksa lähteä minnekään kauemmas. (M 17)

Kotoisuuden tunteesta puhuvat myös sellaiset kirjoittajat, jotka ovat oppineet tuntemaan liikuntapaikan niin kutsutut *askelmerkit*. He ovat käyneet liikuntapaikoissa vuosien ajan ja ovat oppineet tuntemaan kentässä olevat kuopat, kentän alustan ja muut fyysiset ominaisuudet. Tämän myötä liikuntapaikoista on tullut kirjoittajille tärkeitä, sillä he kokevat niiden olevan heidän todellisia kotikenttiään

Muut tyyppin kirjoitukset sijoittuvat kodin välittömään vaikutuspiiriin, lähimetsiin tai naapurissa sijaitsevalle kentälle. Kirjoittajat kokevat lempiliikuntapaikkansa turvallisiksi ja miellyttäviksi paikoiksi. Liikunta näissä paikoissa on sekä tavoitteellista suorittamista että vapaa-aikaan liittyvää ajankäyttöä. Liikuntapaikoissa vietetään joskus pitkiäkin aikoja kavereiden kanssa palloa potkien tai kisaillen.

Lempiliikuntapaikkani on Hiekkaharjun urheilukentän koripallokenttä. Se on ollut minulle pienestä pitäen tärkeä, koska asun muutaman sadan metrin päässä siitä ja sinne on aina kesäisin päässyt heittelemään. (M 17)

”Turvallisuus”

Turvallisuuden tunne on mielenkiintoinen aihepiiri puhuttaessa liikuntapaikoista, sillä sen ei lähtökohtaisesti olettaisi liittyvän liikunnan harrastamiseen. Teksteissä esitetään kuitenkin sekä turvallisen tuntuisia, että epämukavan ja jopa turvattoman tuntuisia liikuntapaikkoja. Niissä kirjoituksissa, joissa liikuntapaikka esitellään turvallisena, melkein kodilta vaikuttavana paikkana, siellä voi viettää aikaa harrastusten ulkopuolellakin, siellä voi rentoutua tai tehdä vaikka kouluhommia. Lempiliikuntapaikka tuntuu rauhalliselta ja turvalliselta kohteelta kiireisen elämän keskellä. Kirjoittajat kuvailevat lempiliikuntapaikkojaan turvallisiksi myös, jos esimerkiksi esiintyminen paikassa tuntuu luontevalta eikä aiheuta jännityksen tunnetta. He saavat jollain tapaa turvaa tutusta ympäristöstä ja pystyvät rentoutumaan jännittävässäkin tilanteessa

Osa kirjoittajista nostaa esiin *turvapaikka*- käsitteen puhuessaan lempiliikuntapaikastaan. He kuvaavat lempiliikuntapaikkaa paikkana, johon saattoi aina mennä tai paikkana, jossa kirjoittaja tuntee olonsa turvallisiksi. Turvapaikka voi tarkoittaa monia eri asioita eikä teksteistä nouse selvästi esiin kirjoittajien määritelmää käyttämälleen termille. *Turvapaikka*- termiä ei mielestäni käytetä ehdottomasti *turvattoman paikan* vastakohtana. Turvapaikka voi mielestäni tarkoittaa esimerkiksi muuttumatonta kohdetta ajan, maailman ja kavereiden vaihtuessa ympärillä. Paikka koetaan pysyväksi ja turvaa tuovaksi. Edustaako lempiliikuntapaikka kirjoittajille säilyvyyttä ja pysyvyyttä? Yhtä hyvin voi olla, että kirjoittajat kokevat turvattomuuden tunnetta elämässään ja lempiliikuntapaikka tuntuu turvalliselta kohteelta. Näihin kysymyksiin ja arvailuihin saisin vastauksen, mikäli pääsisin jatkamaan tutkimustani esimerkiksi tarkentavilla haastattelukysymyksillä.

Joka päivä astelin uimahalliin ja samat vastaanoton tytöt moikkasivat minua. Sellaiset pienetkin asiat painuivat mieleeni. Uimahallista tuli kuin toinen koti. // Uimahallilla on ollut minulle hyvin suuri merkitys. Se oli vähän kuin joku turvapaikka, jonne saattoi aina mennä (N 17)

Urheilutalolla on usein paljon muitakin treenejä käynnissä samaan aikaan, kun meillä on treenit käynnissä. Se tekee olon turvallisiksi, kun

näkee, että kaiken ikäiset henkilöt treenaavat eri lajien parissa ympärillä.
(M 17)

Aineistossa esiintyy myös ilmauksia, joissa viestitetään turvattomuuden ja epämukavuuden tunteesta, joka liikuntapaikkoihin saattaa liittyä. Jotkut kirjoittajat kertovat jopa kokevansa pelkoa tiettyjä liikuntapaikkoja kohtaan. Mielenkiintoisesti uimahalli esiintyy lähes poikkeuksetta epämiellyttävien tuntemusten paikkana. Uimahalleissa kirjoittajia on pakotettu uimaan ja heitä kohtaan ollaan oltu ilkeitä tai jopa epäasiallisia. Uimahalleja ei kuitenkaan varsinaisesti pelätä, niihin vain liittyy voimakkaita epämukavuuden kokemuksia. Analysoin uimahallien ja kehittyvien nuorten, sekä epämiellyttävien kokemusten suhdetta enemmän luvussa *9.1.1 Keskustelevat ja pelkäävät tytöt*. Varsinaista liikuntapaikkaan kohdistuvaa pelon tunnetta esiintyi ainoastaan yhdessä kirjoituksessa, jonka kirjoittajalla on tapana tehdä pitkiä kävelylenkkejä kavereidensa kanssa syrjäisillä lenkkipoluilla. Näkisin, että pelon tunne tuolloin on luonnollinen ja terve itsesuojeluvaistoon perustuva tuntemus.

”Liikunta liimana elämän askareissa”

Kirjoittajien elämä tuntuu pyörivän liikuntapaikan ympärillä. He viettävät usein koulupäivänsä, käyvät töissä tai viettävät vapaa-aikaansa samoissa paikoissa, kuin missä käyvät liikkumassa. Joillekin kirjoittajille liikuntapaikka on niin rakas, että siellä pitää käydä välitunnillakin vähän tunnustelemassa. Paikan merkitys kirjoittajien mielissä nousee, kun se toimii elämän eri osa-alueiden yhteensaattajana. Se, millaisia arjen toimintoja liikuntapaikka kokoaa yhteen, vaihtelee kirjoitusten välillä. Yhdelle kirjoittajalle lempiliikuntapaikka toimii joukkueen kokoontumispaikkana lähdeettäessä turnaus- tai pelimatkoille. Toiselle kirjoittajalle lempiliikuntapaikka on merkinnyt vapaa-ajanviettopaikkaa jo paljon ennen kuin hän aloitti harrastuksensa.

Koulukin on niin lähellä, että tuntien välissä voi käydä ottamassa kylmät tyypit. (M 16)

Urheilutalolla on myös keilarata, jossa tullut vietettyä jonkin verran vapaa-aikaa. Keilaamassa on käyty jo paljon ennen kuin aloitin

nyrkkeilyyn. Eihän silloin vielä tiennyt että viettäisi siellä vielä paljon aikaa. (M 17)

”Vaativattomuus on kaunista”

Tämän tyyppin kirjoitukset tuovat mielenkiintoisen vaihtelun aineistoon, sillä ilmaukset tavallaan puhuvat liikuntapaikan fyysisten ominaisuuksien merkitystä vastaan. Kirjoituksista heijastuu tietty kunnioitus raakoja ja vähäeleisiä liikuntapaikkoja kohtaan. Näissä paikoissa ei ole erityisen raikas ilma eivätkä paikat välttämättä ole uusia ja hienoja, vaan kirjoittajat kokevat nimenomaan askeettisuuden tuovan heille tyydytystä. Ilmauksista nousevat esiin hienhajuiset pommisuoja, nuhjuiset nyrkkeilysalit ja vaatimattomat lenkkipolut. Tiettyssä mielessä harjoittelu tällaisissa paikoissa antaa voiman tunnetta. Kirjoittajien ajatuksista paljastuu myös ajan ja kokemusten myötä kehittynyt rakkaus kyseisiä paikkoja kohtaan, sillä monessa kirjoituksessa kerrotaan, kuinka karun näköisestä paikasta tuli ajan kuluessa kotoisan ja mukavan tuntuinen paikka. (ks. Kinnunen 2001, 123-125)

Urheilutalon nyrkkeily sali on melko pieni ja nuhjuinen, mutta sitäkin kotoisampi, kun välillä porukkaa on melkein kolmekymmentä henkeä. Siinä on kyllä jotenkin hyvä olo treenata. (M 17)

Ensivaikutelma Rajatorpan kalliosuojasta oli erittäin miehekäs; pelkkää betonia ja hienhajua. Harjoittelutalutamme, kooltaan 160m², oli yksinkertaisen mukava.// Jo muutamien ensimmäisten viikkojen jälkeen karunnäköinen kalliosuoja oli kotoisa, mukava sekä odotuksia täynnä. (M 17)

8.6 Sosiaalinen kanssakäyminen

Käsitysryhmä kattaa seuraavat 8 fenomenografisen analyysin toisessa vaiheessa muodostamaani tyyppiä: Vapaa-ajan vietto kavereiden kanssa (16), Liikunta kavereiden kanssa (12), Uudet ystävyys-suhteet (7), Ryhmätoiminta (5), Kehittyminen ihmisenä (3), Kavereista saatava lisämotivaatio (2), Keskustelut paikassa (2) ja Vastakkaiseen

sukupuoleen liittyvä kiinnostus (2). Yhteensä käsitysryhmä pitää sisällään 49 lempiliikuntapaikkaa määrittävää kuvausta

”Ystävät liikunnan motivaattoreina”

Käsitysryhmän kirjoitukset jakautuvat selkeästi kilpailullisiin ja vapaa-ajanviettoon keskittyviin kirjoituksiin. Molempien tyyppisissä kirjoituksissa liikuntapaikassa ollaan sosiaalisessa kontaktissa kavereiden kanssa. Ehkä voimakkaimmin harjoitteluun ja kehittymiseen liittyvä tyyppi on ”Kavereista saatava lisämotivaatio”, jonka teksteissä kavereiden läsnäolo nimenomaan kannustaa kirjoittajia parempiin suorituksiin ja tehokkaampaan harjoitteluun.

En käy salilla yksin vaan kaverin tai siskon kanssa, jolloin jaksaa tehdä enemmän ja kauemmin. (N 17)

Lisäksi koulussa on paljon ystäviä ja hyväntuulista porukkaa, joka kannustaa eteenpäin ja joiden kanssa on ilo liikkua. (M 17)

Mielenkiintoisesti ”Ryhmätoiminta”-tyypin kirjoituksissa käy ilmi, että kavereiden kanssa liikutaan, mutta olennaisempaa tämän tyyppin kirjoituksissa on ryhmähengen ja liikkumisen jakamisen kuvaus. Kirjoittajat korostavat onnistumisten ja epäonnistumisten jakamista kavereiden kanssa. He puhuvat läpi kauden jatkuvasta pitkäjänteisestä työstä, mitä tehdään nimenomaan yhdessä joukkueen kanssa. Liikuntapaikkakaan ei tunnu niin tärkeältä, kunhan saa olla oman ryhmän kanssa.

Yksin siellä ollessaan voi loistaa yksin parrasvaloissa, mutta ryhmän kanssa voi jakaa onnistumisen ilot ja huomata olevansa tärkeä osa jotakin. (N 17)

Myös ”Liikunta kavereiden kanssa” -tyypin kirjoituksissa kerrotaan kavereiden kannustavasta vaikutuksesta, mutta kirjoittajille harjoittelu on aiempaa rennompaan. Eniten teksteissä nostetaan esiin kavereiden kanssa liikkumisen hauskuutta. Liikunta on mukavampaa, kun on hyviä kavereita rinnalla treenaamassa. Kavereiden kanssa mennään liikuntakeskukseen viettämään iltapäivää ja ottamaan miehestä mittaa.

Kaverukset voivat pelailta korista ja hypätä korkeutta. Toisinaan saatetaan jopa vähän painiakin. Yksin kirjoittajat eivät kuitenkaan viitsisi lähteä, mutta hyvän kaverin kanssa näin voi tehdä.

Laskupaikalla missä tykkään olla, ei ole paljoakaan merkitystä, kunhan on hyvässä seurassa. Tällöin on aina haus Kempaa. (M 17)

Liikuntamyly on lempiliikuntapaikkani, koska sinne voi mennä myös kavereiden kanssa rentoutumaan ja ottamaan miehestä mittaa. (M 19)

”Sosiaalinen elämä liikuntapaikassa”

Suurin osa käsitysryhmän kirjoittajista ei liitä sosiaalista kanssakäymistä vahvasti liikuntaan. Sen sijaan kirjoituksissa kerrotaan, että liikuntapaikat toimivat paikkoina, joissa kavereita nähdään, jossa heidän kanssaan jutellaan ja heidän kanssaan vietetään aikaa. Jutustelun lomassa saatetaan liikkua, mutta se ei varsinaisesti ole toiminnan olennaisin osa. Olennaisempaa on ajanvietto kavereiden kanssa jutellen, leikkien tai kisaillen.

Ehkä rakkaampi liikuntapaikka minulle on kuitenkin lähistön rantatiet. // Teillä on mukavaa kävellä kavereiden kanssa ja jutella kaikenlaista. (N 17)

Monissa kirjoituksissa lempiliikuntapaikka tuo kaverit kokoon. Kirjoittajat tapaavat paikoissa kavereita, joita eivät välttämättä näkisi muualla. Toisaalta liikuntapaikkoihin lähdetään myös varta vasten viettämään aikaa kavereiden kanssa. Jotkut kirjoittajat lähtevät ystäviensä kanssa kävelylenkille juttelemaan asioistaan, toiset lähtevät kaverin kanssa heittelemään koripalloa ja viettämään vapaa-päivää.

Siellä näkee kavereita, joita ei arkielämässä näe ja joka vuosi saa uusia kavereita (M 17)

Kirjoitukset joissa painotettiin keskusteluja, olivat niin leimallisia, että ystävien kanssa keskustelusta muodostui lopulta oma tyyppinsä. Kirjoittajat lähtevät kavereidensa

kanssa liikkumaan nimenomaan päästäkseen juttelemaan, jolloin liikkuminen on toissijaista. Keskustelut käydään kävellen tai hölkäten, koko ajan kuitenkin jutellen. Kirjoittajat purkavat syvimpiä tuntojaan lempiliikuntapaikassa ja viettävät matkalla niin kauan, kuin keskustelut jatkuvat.

Jokaisen kaverin kanssa matka tahtuu eri tavalla, toisten nopeammin, toisten hitaammin, toisten nauraen, toisten itkien, toisten kokonaan kävellen, toisten lenkkeillen tai osaksi juosten kaikkien kanssa kuitenkin jutellen. (N 17)

Parhaimmillaan liikuntapaikoissa luodaan uusia ystävyys-suhteita, kuten ”Uudet ystävyys-suhteet”-tyypin teksteissä kerrotaan. Erityisesti uuden harrastuksen alkuvaiheessa luodut ystävyys-suhteet on nostettu esiin monissa kirjoituksissa. Kirjoittajat ovat tutustuneet uusiin joukkuekavereihin, minkä myötä harrastus on tuntunut alusta asti mielekkäältä. Myös pidempään jatkuneen harrastuksen myötä voi saada uusia kavereita. Kirjoittajat kertovat esimerkiksi laskettelukeskuksista ja tai koulun valmennusryhmästä, joissa he ovat luoneet uusia suhteita.

Ilmapiiiri muiden oppilaiden ja hoitajien välillä oli hyvä. Sain myös muutaman kaverin harrastukseni kautta. Aikoinaan aloitin sen yhdessä kaverin kanssa. (N 17)

Uusien ihmissuhteiden luomisen mahdollisuus on esillä myös kirjoituksissa, joissa esiintyy kiinnostusta vastakkaista sukupuolta kohtaan. Teksteissä taitoluistelija-tyttö kertoo huvittuneen imarrellun oloisena jääkiekkoilija-poikien osoittamasta kiinnostuksesta.

Huvittavaa siellä on se, että aina on jääkiekonpelaajia tuijottamassa meidän treenejä. (N 17)

Toisessa kirjoituksessa tuodaan esiin oman harjoittelun vaikutukset kirjoittajan kehossa ja sen mahdolliset vaikutukset tyttöjen mielenkiinnossa. Vastakkaisen sukupuolen esittämä kiinnostus kirjoittajia kohtaa on ymmärrettävästi imartelevaa ja vaikka sitä ei

haluttaisikaan tuoda avoimesti esiin, niin se varmasti vaikuttaa osalla kirjoittajista harjoittelumotivaatioon.

Eli lempiliikuntapaikaltani haen kehitystä ja hyvää mieltä, ja muutenkin siellä urheilijana joutuu käydä ympäri vuoden, niin siitä on melkein pakko tykätä, ja loppupeleissä tytötkin tykkää (M 18)

”Kehittyminen ihmisenä”

Aiemmista sosiaalista kanssakäyntiä ja liikuntapaikkoja kuvaavista kirjoituksista poiketen käsitysryhmässä on myös kirjoitus, jossa pohditaan omaa kehittymistä ihmisenä liikuntaharjoittelun myötä. Kirjoittajien sosiaalisissa taidoissa on tapahtunut erityistä kehitystä lempiliikuntapaikassa. Yksi kirjoittaja kertoo oppineensa kuuntelemaan ohjeita tarkemmin ja parantamaan keskittymiskykyänsä harjoittelun myötä. Hän harrastaa tarkkuutta vaativaa lajia, jossa toimitaan hevosen kanssa ja kokee kehittyneensä ihmisenä lempiliikuntapaikassaan.

Puistolan palloiluhalli oli silloin tärkeä paikka minulle kun harrastin sulkapalloa ja tennistä sillä se auttoi sosiaaliseen ja motoriseen kehitykseen ja tietysti myös lajikohtaiseen kehitykseen. (M 17)

8.7 Vaivattomuus

Käsitysryhmä pitää sisällään 3 analyysin aiemmassa vaiheessa muodostamaani tyyppiä ja yhteensä 38 lempiliikuntapaikkaa määrittävää käsitystä. Tyypit ovat: Vaivaton kulkuyhteys (24), Edullisuus (12) ja Rajoittamaton pääsy paikkaan (2). Suluissa olevat luvut ilmaisevat kunkin tyypin sisältämien ilmausten määrän.

”Palvelu lähellä käyttäjää”

Lempiliikuntapaikkani on Helsingin Liikuntamyly. Kyseisessä paikassa on erittäin monta ominaisuutta, joita arvostan suuresti. Ensimmäiseksi tulee mieleen se, että se on lähellä. Matkoihin menee yhteensä noin 30-40 min /kerta. Koska se on niin lähellä, matka menee helposti pyörällä jos on

hyvä keli. Muuten metrolla. Mikään ei siis estä sinne pääsyä helposti ja nopeasti. (M 17)

Sijainti ja kulkuyhteys osoittautuivat tärkeiksi tekijöiksi määriteltäessä lempiliikuntapaikkaa. Kirjoittajat määrittivät vaivattoman kulkuyhteyden kolmella tavalla: 1) paikka on lähellä kotia, 2) kulkuyhteys paikkaan on vaivaton ja 3) paikka on lähin mahdollinen kyseisen harrastuksen mahdollistava paikka.

Niissä kirjoituksissa, joissa liikuntapaikka on lähellä kotia, kirjoittajat kulkevat matkan usein pyörällä tai kävellen. He eivät useinkaan viitsi lähteä sen kauemmaksi kotoaan liikkumaan, joten läheinen liikuntapaikka käytännössä mahdollistaa heille liikkumisen. Läheisen liikuntapaikan käsite vaihtelee laajasti ja se saattaa tarkoittaa paria kilometriä tai tunnin ajomatkaa, kirjoittajasta riippuen.

Suurimmalle osalle tyypin kirjoittajista vaivaton yhteys lempiliikuntapaikkaan tarkoittaa, että paikka on hyvän joukkoliikenneyhteyden päässä kotoa. *Vaivaton yhteys* -termiä ei yleensä yhdistetä polkupyörällä tai jalan kuljettavaan matkaan. Mikäli näin tehdään, paikka sijaitsee yleensä myös hyvin lähellä kotia. Kirjoittajat kokevat vaivattoman kulkuyhteyden hyvin eri tavoin. Toisille vaivaton yhteys tarkoittaa tunnin junamatkaa, kun toiset puhuvat 10 minuutin bussimatkasta tai kilometrin pyöräilystä. Niissä kirjoituksissa, joissa hyvinkin pitkä matka koetaan vaivattomana, ollaan yleensä suhteutettu liikuntapaikka seuraavaan mahdolliseen vastaavaan liikuntapaikkaan, jolloin pitkäkin matka saattaa tuntua lyhyehköltä. Esimerkiksi kirjoittaja, joka harrastaa mäkihyppyä ei koe tunnin junamatkaa vaivalloisena, kun seuraava mahdollinen hyppypaikka sijaitsee useiden satojen kilometrien päässä.

Myös matkustaminen sinne on helppoa. Vain 45 minuuttia junalla ja reilun kilometrin kävely mäelle. Hyvän sijainnin takia pystyn käymään hyppäämässä monta kertaa viikossa. Jos ei mäkiä olisi, niin harjoittelu olisi vaikeaa, koska seuraavat tarpeeksi isot mäet löytyvät vasta muutaman sadan kilometrin päästä. (M 16)

Esimerkki oikeastaan liittyy jo kolmannen tyyppisiin vaivattomuuden kokemuksiin, jotka sisältävät huomion siitä, että lempiliikuntapaikka on kirjoittajalle lähin

mahdollinen paikka harrastaa kyseistä liikuntamuotoa. Kirjoittajat kertovat itselleen lähimmistä uimahalleista, tanssipeli-paikoista ja mäkihyppymäistä. Lempiliikuntapaikan valikoituminen pelkäästään sen perusteella, että paikka on esimerkiksi lähimpänä kotia sijaitseva uimahalli, tuntuu melko sattumanvaraiselta. Joissakin tapauksissa kirjoittajat korostavat paikan sattumanvaraisuutta kertomalla, että mikäli kyseinen paikka purettaisiin, he eivät lopettaisi harrastusta kokonaan, vaan vaihtaisivat paikkaa. Tässä tapauksessa harrastaminen olisi kuitenkin ikävämpää, koska kulkuyhteys paikkaan hankaloituisi.

Uimahallilla on minulle merkitystä siinä mielessä, että se on lähin vaihtoehto kun haluan mennä uimaan, koska se on vain n.1,5km päässä kodistani. (M 17)

”Harjoittelun hinta-mielekkyyssuhde”

Miellyttävän kulkuyhteyden lisäksi vaivattomuuteen liittyvät myös harrastuksen edulliset kustannukset. Suhteellisen monessa kirjoituksessa nostetaan yhdeksi perusteluksi liikuntapaikan edullisuus. Harrastuksen rahan liittyvät ilmaukset nousevat esiin ainoastaan omatoimisista liikuntaharrastuksista puhuttaessa. Yksikään seuratoimintaan osallistuva kirjoittaja ei ota kantaa harrastuksensa kustannuksiin. Kirjoittajat kertovat esimerkiksi kaupungin monitoimihallien, kuten Töölön kisahallin tai Myllypuron Liikuntamylyn edullisuudesta. Nämä paikat ovatkin erittäin edullisia, sillä sisäänpääsy maksaa vain joitakin euroja.

Tätä ohjelmaa säännöllisesti käyttäen tunnen oloni paremmaksi ja pirteämmäksi, jopa kahdeksan aamuina. Kuudenkymmenen euron maksaminen terveydestä ja pirteydestä ei ole mielestäni mikään este. (M 17)

Kirjoittajat puhuvat myös paikkojen hinta-laatu-suhteesta. Teksteissä verrataan esimerkiksi kalliimpien kuntosalien erityisen hyviä laite- ja tuntivalikoimia suhteessa maksettuun hintaan. Hieman kalliimpi maksu tuntuu joistain kirjoittajista perustellulta, kunhan he saavat rahoilleen vastinetta. Liikuntapaikkoihin pääsy on vaivatonta, koska siitä ei tarvitse maksaa kohtuuttoman paljon.

Edullisuuden, vaivattomuuden ja rajoittamattomuuden ideaalina joissakin kirjoituksissa esitellään liikuntapaikkoja, joihin todella pääsee lähes rajoittamattomasti. Lempiliikuntapaikka on paikka, jossa kirjoittajat voivat käydä lähes ajankohdasta riippumatta. He kokevat mukavana sen, että he voivat itse säädellä rajoittamattomasti harjoittelu-aikataulujaan. Kaikki luontoon liittyvät kirjoitukset voisi sijoittaa myös tämän otsikon alle, mutta jostain syystä yksikään luonnosta kertova kirjoittaja ei tuonut esiin rajatonta pääsyä liikuntapaikkaan. Sen sijaan teksteissä esiin nousseet, rajoittamattomilta tuntuvat liikuntapaikat ovat salibandyhalleja ja avoimia kuntokeskuksia. Eräs kirjoittaja sanookin osuvasti:

Se on auki 24/7, joten sinne voi mennä koska vain. (M 17)

8.8 Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen

Käsitysryhmä pitää sisällään seuraavat 5 fenomenografisen analyysin toisessa vaiheessa nimeämäni tyyppiä: "Arjesta irtautuminen" (15), "Paikassa saa aikaa itselleen" (10), "Rauhallisuus" (8), "Vapaa-ajanviettopaikka" (2), "Paikassa saa ihailua osakseen" (1). Suluissa esitetyt luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien lempiliikuntapaikkaa kuvaavien ilmausten määrän. Käsitysryhmä sisältää yhteensä 36 käsitystä lempiliikuntapaikasta. Kirjoittajat haluavat aikaa itselleen, he käyvät läpi ajatuksiaan tai yrittävät unohtaa arjen huolet. Teksteissä nousevat esiin stressin ja kiireiden vaivaamat kirjoittajat, jotka haluavat lempiliikuntapaikkojensa kautta pois pääsyn hektisestä elämäntyylisestä.

”Ajatusten kokoaminen liikuntapaikassa”

Käsitysryhmän kirjoittajat kokevat lempiliikuntapaikkansa vapauttavina. Siellä he voivat rentoutua ja unohtaa arjen huolet. Lempiliikuntapaikassa halutaan päästä irti stressaavista ajatuksista ja painostavista arjen huolista. Lukiolaisilla on paljon huolia ja stressiä arkielämässään, ja niistä irtipääseminen kanavoituu lempiliikuntapaikan kautta. Moni kirjoittaja rentoutuu päästessään harjoituksiin tai esimerkiksi juoksulenkillä. Kirjoittajat kertovat liikunnan rentouttavasta ja ajatukset sivuun työntävästä

vaikutuksesta. Kun harjoittelee keskittyneesti ja tosissaan, mielessä ei ole tilaa muille ajatuksille. Tällainen *pakeneminen* voi olla joskus tarpeen, jotta alitajunta ehtii muodostaa stressaavasta asiasta miellyttävämmän käsiteltävän kokonaisuuden. Sosiaalinen eristäytyminen on kirjoituksissa enemmän henkistä eristäytymistä kuin fyysistä yksin olemista. Vaikka jotkut kirjoittajat harjoittelevat ryhmässä, heidän keskittyminen harjoitteluun on niin syvää, että heidän ajatuksensa irtautuvat muusta maailmasta.

Lempiliikuntapaikalla on suuri merkitys minulle, jos stressasin esim. kokeista, tallille mentäessä ja ratsastaessa kaikki unohtui. (N 17)

Siellä kun on treenit, niin ei tarvitse keskittyä muihin asioihin ja stressaavan koeviikonkin saa helposti pois mielestä. (M 16)

Toisaalta eristäytyminen esiintyy myös konkreettisesti fyysisenä syrjään vetäytymisenä. Jotkin kirjoittajat nimenomaan kaipaavat rauhallisuutta ja aikaa omille ajatuksilleen, olivat ajatukset sitten positiivisia tai sellaisia, joita täytyy prosessoida. Toive lempiliikuntapaikan rauhallisuudesta nousee monessa kirjoituksessa esiin. Suurimalle osalle tyypin kirjoittajista luonto toimii paikkana, jossa he saavat aikaa itselleen ja ajatuksilleen. Teksteissä on myös ilmauksia, joissa liikuntapaikka esitetään sillä tavalla rauhallisena, että kirjoittajat saavat liikkua rauhassa ja yksinään. Esimerkiksi kuntosalit, uimahallit tai laskettelukeskukset mahdollistavat yksin liikkumisen.

Paikan täytyy auttaa ihmistä irtautumaan arkipäivän asioista, ja auttaa ihmistä keskittymään vain itseensä. Paikan tulisi auttaa ihmistä järjestämään itsellensä aikaa. (N 18)

Metsässä on rauhallista ja voi miettiä omia asioitaan rauhassa. Metsässä on myös metsäpolkuja joita pitkin voi juosta. En käy siellä usein, mutta kun käyn, käyn usein silloin, kun minun pitää miettiä jotain asiaa. (M 17)

”Rauhallisuus kehittymisen taustalla”

Edellä esiteltyjen rauhoittumisen paikkojen lisäksi liikuntapaikan rauhallisuus näyttäytyy mahdollisuutena keskittyä harjoitteluun. Urheilijana kehittyminen vaatii liikkujalta kykyä viedä suoritustaan eteenpäin. Kehittyminen ei tapahdu aivottomasti palloillen, vaan edellisistä suorituksista oppien ja jatkuvasti omia rajojaan kyseenalaistaen. Keskittyminen suorituksen kuunteluun voi olla vaikeaa, jos ympärillä on paljon häiritseviä tekijöitä, jolloin liikuntapaikan rauhallisuus on olennaista.

Miksi otan lempiliikuntapaikakseni juuri sotungin urheilukentän? Kun saapuu kentälle mihin kellonaikaan tahansa, siellä ei ole ikinä porukkaa ruuhkaksi asti. Voi harjoitella ihan vapaasti omien mieltymysten mukaan. Vaikka kilpailuviettini on todella kova, haluan kuitenkin treenata rauhassa ilman minkäänlaista kilpailua. Sotungin urheilukentällä tämä onnistuu. (M 16)

Mielenkiintoisesti teksteissä kerrottiin myös täysin päinvastaisesta ilmiöstä, liikuntapaikassa saatavan huomion kannustavasta vaikutuksesta. Liikkuja saa huomiota yleisöltä, joka kannustaa häntä suorituksessaan. Toisin kuin edellisessä esimerkissä, kannustus tapahtuu kilpailusuorituksen, ei harjoittelun yhteydessä. Kirjoittaja nimenomaan haluaa liikuntapaikassa huomiota. Hän saa sitä katsojilta, jotka kannustavat häntä suorituksessaan. Kirjoittaja esittelee lempiliikuntapaikkaansa, joka on täynnä katsojia seuraamassa hänen joukkueensa ottelua.

Tunnelma vasta nouseekin kun "kotikylän kundit" (Atlas) kohtaa vierasjoukkueen kotihallissa. Käsipallo suomessa on pieni laji ja yleisö on sen mukainen myös, mutta meidän halli on aina täynnä ja tunnelma katossa. Musiikki soi lämmityksessä ja pelin alkaessa yleisö rupee pistää käsiä yhteen ja n.350 ihmisen yleisö aloittaa kannustus huudot. Vastustajatkin tietävät mistä löytyy paras mahdollinen yleisö ja mihin yleensä ei haluta tulla pelaamaan vieraspelejä. Tietty se on meidän ihana kotihallimme mistä löytyy paras yleisö. Pelin jälkeen kahvilasta löytyy "Atlas klubi" missä huikea jälkipelitunnelma. Kaikki Atlaslaiset vaihtelevat kuulumisia ja pohtivat peliä yhdessä. (M 17)

8.9 Esteettinen vaikuttavuus

Käsitysryhmä sisältää seuraavat kolme aiemmin analyysissa muodostamaani tyyppiä: "Vaikuttavat luontokokemukset" (13), "Fyysinen vaikuttavuus" (10) ja "Paikan esteettisyys" (1), yhteensä 24 lempiliikuntapaikkaa määrittävää ilmausta. Sulkuihin merkityt luvut ilmaisevat kunkin tyyppin sisältämien ilmausten määrän.

”Luonto lempiliikuntapaikan värittäjänä”

Kirjoittajat kokevat lempiliikuntapaikkansa kauniina, esteettisesti viehättävinä paikkoina. Liikuntapaikoissa liikkuminen on osa toimintaa, mutta paikasta tekee erityisen mielekäästä mahdollisuus ihaila sen kauneutta ja vaikuttavuutta. Luonnossa näkyvät vuodenaikojenmuutokset sekä luonnon monimuotoisuus ovat monille kirjoittajille rakkaita asioita. Osa kirjoittajista nauttii erityisen vaikuttavista luonnonvoimista, kuten myrskyistä ja meren pauhusta, kun taas toiset etsivät rauhoittavampia näkymiä.

Jos liikuntaa kaipaa, voi myös tehdä niillä juoksulenkkejä ja ihaila samalla vieressä pauhaavaa merta. (N 17)

Luonnossa minua kiehtoo erityisesti sen monipuolisuus. Henkeäsalpaavia maisemia voisi tuijottaa tuntikausia. Luontoa voi katsella, kuunnella, haistella ja maistella! (N 18)

Osasta kirjoituksia nousee myös esiin, miten luonto on tehnyt vaikutuksen tarjoamalla kirjoittajalle jonkin ennen kokemattoman kokemuksen. Kirjoittajat ovat esimerkiksi tehneet vaikuttavia vaelluksia tai nähneet ennenäkemättömän kauniita maisemia. Myös vaikuttavat myrskyt ovat tehneet vaikutuksen joihinkin kirjoittajiin.

Lenkille oli myös hienoa mennä, kun oli kova tuuli ja sade, aallot olivat isoja ja hiekassa oli raskasta liikkua. Joskus myös kävelin jalat meressä. (N 17)

Lumisessa maisemassa kiehtoo se, että tietää sen olevan luonnon muokkaama lähes täysin ja se kuinka maapallo onkaan niin ihmeellinen.

(M 17)

”Rakennetun paikan viehätys”

Edellisen tyyppin kirjoittajat puhuvat luonnosta ja kokevat lempiliikuntapaikkansa fyysisesti vaikuttavina, mutta tämän tyyppin kirjoituksissa ihailaan nimenomaan rakennettujen paikkojen vaikuttavuutta. Teksteissä esitellään esimerkiksi monitoimihalleja ja suuria jäähalleja, jotka ovat kirjoittajien mielissä vaikuttavia.

Kuntosali on iso verrattuna muihin paikallisiin kuntosaleihin, teknologiaa on riittävästi harjoittelun ohella television katselemiseen tai musiikin kuunteluun. (M 17)

Kirjoittajat esittelevät paikkojen liikkumismahdollisuuksia ja korostavat paikkojen hienoutta, mutta eivät varsinaisesti itse käytä näitä mahdollisuuksia hyväkseen. Ihailu kohdistuu myös paikkoihin, joissa kirjoittajat eivät ole koskaan liikkuneet. Tällaisen ihailun kohde on esimerkiksi Berliinin Olympiastadion. Tällöin paikka esitetään kirjoittajan unelmaliikuntapaikkana. Suuressa ja vaikuttavassa paikassa liikkuminen tekee paikasta jollain tapaa tärkeän ja hienon tuntuksen liikkujalle. Kun kirjoittajat esimerkiksi kuvailevat suuria jäähalleja, he saavat paikoista lisäpontta harjoittelulle.

Jos pitäisi sanoa joku tietty jäähalli, sanoisin, että Länsiautoareena on lempijäähallini. Se on ollut suurin jäähalli, missä koskaan olen luistellut.

(N 17)

8.10 Paikan yhteiskunnallinen merkitys

"Paikka on yhteiskunnallisesti tärkeä"- tyyppi sisältää 14 lempiliikuntapaikkaa kuvailevaa ilmausta ja muodostaa itsessään oman käsitysryhmän. Liikuntapaikan yhteiskunnallinen merkitys esitetään neljällä eri tavalla: 1) paikka koetaan tärkeäksi alueen viihtyvyyden kannalta, 2) paikkaan panostetaan merkittävästi kuntatasolla, 3)

paikka on arvostettu tapahtumien järjestyspaikka ja 4) paikka on aktiiviurheilijoiden käyttämä harjoittelupaikka.

”Urbanin asutuksen ympäröivät viheralueet”

Osassa teksteissä lempiliikuntapaikka koetaan tärkeäksi alueen viihtyvyyden kannalta. Ilmaukset koskevat luonto- ja viheralueita liikuntapaikkoina. Kirjoittajat kertovat, että liikuntapaikat ovat alueiden ainoita jäljellä olevia metsäalueita. Alueilla on paljon rakennustoimintaa ja kirjoittajia yhdistää huoli metsäalueiden häviämisestä. Kirjoittajien mielestä viheralueet tuovat alueelle viihtyvyyttä, ne mahdollistavat luonnossa liikkumisen urbanin ympäristön keskellä ja tarjoavat lapsille mukavan leikkipaikan.

Olen asunut samassa talossa 17 vuotta ja tämä lempiliikuntapaikka on aina ollut vieressä, mutta paikan asuinalueen kiinnostuksen nousu ja talojen rakentaminen on pienentänyt tätä metsää pikkuhiljaa. Varmaan jossain vaiheessa tämä metsä katoaa kokonaan ja silloiset lapset jäävät ilman hauskaa ja raikasta metsää. (M 17)

”Kunnallisessa päätöksenteossa huomioitua liikuntapaikat”

Toisissa kirjoituksissa kerrotaan lempiliikuntapaikoista, joihin kunta erityisesti panostaa, jolloin kirjoittajien arvostus kyseisiä paikkoja kohtaan kasvaa. Kirjoittajat kokevat omat lempiliikuntapaikkansa tärkeinä, kun niiden kunnostus ja ylläpito saavat päättäjiltä erityistä huomiota. Tällaiset paikat ovat usein alueen ainoita tietyn harrastuksen mahdollistavia liikuntapaikkoja. Esimerkiksi amerikkalaista jalkapalloa harrastava kirjoittaja kokee oman lempiliikuntapaikkansa tärkeäksi, koska se on varattu pelkästään kyseisen lajin harrastuskäyttöön. Kenttä on pääkaupunkiseudun ainoita paikkoja, johon on rakennettu amerikkalaisen jalkapallon maalit sekä maalattu lajiin kuuluvat kentän viivat. Kunta on siis päättänyt tukea harvinaisen lajin harrastamista rakentamalla erityisen amerikkalaisen jalkapallon pyhätön.

Talvisin ensimmäisten pakkasöiden aikaan Vantaan kaupunki tykittää lunta ja levittävät sen Sotungin hiihtolatupohjille, se on minulle tietenkin

hyvä juttu ja Sotunki onkin yleensä pääkaupunkiseudulla ja uudellamaalla ensimmäinen paikka, jossa pääsee hiihtämään. (M 17)

”Liikuntapaikan monet käyttötarkoitukset”

Kolmannen tyyppisissä kirjoituksissa esitetään liikuntapaikat tapahtumien järjestyspaikkoina. Kirjoittajien mielissä paikan merkitys kasvaa, kun he tietävät, että paikkaa arvostettiin yleisesti. Liikuntapaikat koetaan yleisesti niin hyväksi kyseisen lajin harrastuspaikoiksi, että niissä järjestetään kilpailuja ja turnauksia. Joissain paikoissa järjestetään myös liikunnasta riippumattomia tapahtumia, kuten rock-konsertteja. Kirjoittajien mielissä tämä nostaa paikan arvostusta.

Skeittaamiseen kuuluu myös kilpailut ja Suutarilassa järjestetäänkin niitä muutama kerta vuodessa. Niitä on hauskaa mennä katsomaan ja viettämään aikaa kavereiden kanssa. (M 18)

”Ammattilaisten harjoittelupaikka”

Jotkin kirjoittajat kokevat oman harrastuksensa kannalta tärkeäksi, kun he näkevät myös lajien ammattilaisten harjoittelevan samoissa liikuntapaikoissa. He tietävät, että liikuntapaikka on laadukas ja arvostettu, kun myös aktiiviurheilijat ovat valinneet ne harjoittelupaikoikseen. Tämän johdosta kirjoittajille tulee tunne paikan tärkeydestä.

Liikuntamyly on hyvin tilava rakennus Myllypurossa ja se on suuressa suosiossa urheiluseurojen ja aktiiviliikkujien keskuudessa. (M 19)

8.11 Fanitoiminta

"Fanitoiminta" - tyyppi sisältää 4 ilmausta ja on toinen irrallisiksi jääneistä tyypeistä. Kirjoittajat eivät itse liiku lempiliikuntapaikoissaan, mutta he seuraavat niissä urheilua. He ovat siis urheilujoukkueiden faneja. Kannatustoiminnan myötä liikuntapaikoista on tullut rakkaita. Niihin keräännytään tietyn samanhenkisen porukan kanssa yhteisen asian pariin. Uskon, että joissakin muissa maissa tämä tyyppi olisi kasvanut

huomattavasti suuremmaksi. Esimerkiksi Bale (1993) esittelee englantilaista jalkapallostadion-kulttuuria ja korostaa fanitoimintaan tarkoitettujen ”liikuntapaikkojen” merkitystä kaupungin yhteisöllisyyden ja urheilukulttuurin kehityksessä.

Vaikka käyn areenalla muissakin tapahtumissa, ovat Jokereiden matsit minulle tärkein syy sinne menoon. (N 17)

Tapiolan urheilupuisto on varmaan yksi omista suosikeista ja tärkeimmistä liikuntapaikoista. // tärkein syy sen valintaan on Hongan koti- "stadioni". Kauden aikana tulee käytyä siellä usein. (M 17)

9 KÄSITYSRYHMIEN VERTAILU

9.1 Kokemusten ja muistojen suhde muihin käsitysryhmiin

Kokemuksista ja muistoista kertovat kirjoittajat, liittävät muita kirjoittajia useammin kirjoituksiinsa myös muiden tyyppien ja käsitysryhmien käsityksiä. Analyysitapani saattaa osittain vaikuttaa tulokseen. Olen tyypitellyt muistot sellaisenaan yhteen tyyppiin ja erikseen muistojen sisällöt, kutakin sisältöä kuvaavaan tyyppiin. Jos kirjoittaja esimerkiksi muistelee harjoittelun aloittamisvuosia ja kertoo muistoissaan oppineensa lapsuudessaan harrastuksensa alkeet, olen sijoittanut osan ilmauksesta muistojen luokkaan ja toisen osan "Kehittyminen liikkujana" - tyyppiin. Tällöin jokainen kirjoitus, jossa avataan muiston sisältöä, nivoutuu johonkin toiseen tyyppiin. Aineistossa on myös paljon kirjoituksia, joissa muistoja ei lähdetä purkamaan, vaan kirjoittaja mainitsee esimerkiksi, että paikkaan liittyy muistoja. Analyysitavastani huolimatta niissä kirjoituksissa, joissa kerrotaan muistoista, kerrotaan myös useammin kuin muissa kirjoituksissa muista lempiliikuntapaikkaa muodostavista tekijöistä. Monille muistoista kertoville kirjoittajille paikkaan liittyvät muistot ovat nimenomaan tärkein syy lempiliikuntapaikan valinnalle. He kertovat, että paikalla ei olisi merkitystä, ellei siihen liittyisi muistoja ja kokemuksia. Tällöin muut samoissa kirjoituksissa mainitut käsitykset paikasta ovat toissijaisia tai muistojen ohella esiteltyjä. Toisaalta monissa teksteissä muistot on nostettu esiin, mutta niiden merkitystä ei korosteta erityisesti. Näissä kirjoituksissa kirjoittajat kertovat vaihtelevin perusteluin paikan merkityksestä itselleen ja ikään kuin sivulauseessa mainitsevat, että paikkoihin liittyy myös muistoja.

9.2 Sosiaalinen kanssakäynti suhteessa muihin käsitysryhmiin

Toinen laajalti muihin käsitysryhmiin nivoutuva käsitysryhmä on ”Sosiaalinen kanssakäynti”, jonka sisältämät kirjoitukset sisältävät paljon viittauksia myös muihin käsitysryhmiin. Erityisen monen kirjoittajan teksteissä käsitykset lempiliikuntapaikasta nivoutuvat sekä ”Sosiaalinen kanssakäynti” että ”Paikan kotoisuus” –käsitysryhmiin. Vaikka ystävät ja kaverit ovat tärkeä osa lempiliikuntapaikkaa, ne ovat vain harvalle

osalle kirjoittajista tärkein tekijä lempiliikuntapaikan synnyssä. Kirjoittajat kertovat usein ensin muista lempiliikuntapaikkaan liittyvistä tekijöistä ja vasta sen jälkeen kavereiden merkityksestä. Kaverit nähdään ikään kuin lisämausteena muutenkin tärkeälle paikalle. Vain harvoissa teksteissä kirjoittajat kertovat paikan olevan erityisen rakas nimenomaan sosiaalisen kanssakäynnin takia. Käsitysryhmän sisällä on myös kirjoituksia, joissa lempiliikuntapaikassa nimenomaan kaverit ovat tärkein tekijä, mutta näitä kirjoituksia on vain vähän.

9.3 Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen suhteessa muihin käsitysryhmiin

"Rauhoittuminen ja sosiaalinen eristäytyminen" - käsitysryhmän kirjoitukset keskittyvät aiemmin esiteltyjä käsitysryhmiä enemmän vain kyseisestä aihepiiristä kertoviin perusteluihin. Niille kirjoittajille, joille sosiaalinen eristäytyminen on tärkeää, muut tekijät eivät ole avainasemassa rakkaan paikan synnyssä. Näissä teksteissä lempiliikuntapaikka esiintyy pääasiallisesti seesteisenä turvapaikkana kiireisen arjen keskellä, paikkana jossa kirjoittajat voivat rauhoittua ja olla yksin ajatustensa kanssa. Joitakin yhteyksiä tämän ja muiden käsitysryhmien välillä kuitenkin löytyi, sillä intohimo lajia kohtaan nousi esiin sosiaalisesta eristäytymisestä kertovissa kirjoituksissa. Monet aineiston kirjoittajista ovat aktiiviturheilijoita. Uskon, että intohimoinen lajiharjoittelu vaatii tietynlaista sosiaalista eristäytymistä, jolloin harjoittelijalla on mahdollisuus keskittyä täysillä tekemiseen. Tässä saattaa olla selitys näiden käsitysryhmien yhteydelle. Missään nimessä ei voida kuitenkaan sanoa, että sosiaalisella eristäytymisellä ja intohimolla lajia kohtaan olisi selkeää yhteyttä, sillä valtaosa kirjoituksista, joissa kerrotaan sosiaalisesta eristäytymisestä, koskee esimerkiksi metsässä kävelyä tai rentoa vapaa-ajan viettoa lempiliikuntapaikassa. Metsässä kävely ja vapaa-ajanvietto liikuntapaikassa eivät ole intohimoiseen urheiluun liittyviä liikuntamuotoja. Sosiaalinen eristäytyminen ilmaistaan kirjoituksissa järjestään joko haluna saada aikaa omille ajatuksilleen tai mahdollisuutena keskittyä harjoitteluun.

9.4 Tyttöjen ja poikien esille nostamia käsityksiä

Vertasin tyttöjen ja poikien kirjoituksia keskenään ja kävi ilmi, että aineistosta löytyy tyyppejä, joihin on päätynyt ainoastaan tyttöjen tai poikien kirjoituksia. Tämä on

huomionarvoinen ero molempien sukupuolten kirjoitusten kannalta, mutta erityisesti tyttöjen kirjoitusten kohdalla. Tyttöjen kirjoituksia on huomattavasti vähemmän kuin poikien, joten ne käsitykset, joista vain tytöt puhuvat, ovat mielestäni erityisen huomionarvoisia. Kun tyttöjen kirjoituksia on vähän ja poikien kirjoituksia huomattavasti enemmän, on luonnollista, että poikien teksteissä nousee esiin asioita, joista tytöt eivät ole puhuneet. Tyttöjen teksteissä ei tapahdu vastaavanlaista kylläntymistä, kuin poikien kirjoituksissa, jolloin tekstien sisällöt alkavat toistaa aiemmin luettuja tekstejä. Voinkin olettaa, että tytöillä olisi ollut uutta annettavaa aineistooni. Poikien kirjoituksista voidaan sanoa, että aineisto on kylläntynyt, eikä viimeisistä kirjoituksista noussut esiin uusia ja aiemmasta aineistosta poikkeavia tai sitä täydentäviä tyyppisiä.

Aineiston 86:sta kirjoituksesta 20 on tyttöjen kirjoituksia. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaa hieman yli 23% kaikista kirjoituksista. Kun lasketaan tekstimäärän eroja tyttöjen ja poikien välillä, ero hieman tasoittuu. Kaikkiaan tekstiä on litteroituna 26 sivua, joista 8 sivua on tyttöjen kirjoituksia eli 30%. On siis ymmärrettävää, jos poikien kirjoitukset hallitsevat määrällisesti mitattuna tyyppisiä.

Epätasaisesta lähtökohdasta huolimatta sellaisia tyyppisiä, joissa olisi pelkästään tyttöjen kirjoituksia, on 3, kun pelkästään poikien kirjoituksista muodostuvia tyyppisiä on 5. Vaikka tyttöjen kirjoituksia on määrällisesti huomattavasti vähemmän kuin poikien, tyttöjen esille nostamat käsitykset lempiliikuntapaikoista hajautuvat lähes jokaiseen muodostamaani tyyppiin. Tätä voi osittain selittää se yksinkertainen ero, että tyttöjen kirjoitukset ovat pidempiä kuin poikien. Keskimäärin yksittäinen tytön kirjoittama teksti on litteroituna 0,40 sivun mittainen, kun keskimääräinen pojan kirjoittama teksti on 0,27 sivua. Joukossa on suurta hajontaa kumpaankin suuntaan, ja sekä poikien että tyttöjen teksteissä oli sekä lyhyitä että pidempiä kertomuksia.

9.4.1 Keskustelevat ja pelkäävät tytöt

Koko aineistossa on 20 tyttöjen kirjoitusta ja 66 poikien kirjoitusta. Vertailtaessa sukupuolten välisiä käsityksiä liikuntapaikasta, löysin seuraavat kolme tyyppiä, jotka vain tytöt nostavat esiin: ”Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan”, ”Paikan mukana tulevat

lisäedut” ja ”Keskustelut paikassa”. Vaikka kirjoituksista lähes 77% on poikien tekstejä, yksikään poika ei nosta esiin edellä mainittuja asioita lempiliikuntapaikastaan.

”Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan”

”Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan”-tyypin kirjoitukset kertovat yhtä lukuunottamatta uimahalleista. Uimaan pakottaminen, ilkeät työntekijät ja epäasialliset työntekijät aiheuttavat ikäviä tuntemuksia kirjoituksissa. Voidaan miettiä, miksi juuri tytöt ovat nostaneet nämä asiat esiin. Oletettavasti myös poikia on jossain määrin pakotettu uimaan, eivätkä kaikki uimaohjaajat varmaankaan ole aina olleet mukavia poikia kohtaan. Uimahalliin kuuluva luontainen alastomuus ja vähäpukeisuus saattavat olla herkempiä asioita nuorille tytöille kuin samanikäisille pojille. Lehtonen (2003, 222-225) on tutkinut nuorten seksuaalisuutta ja kehonkuvaa muun muassa liikuntatuntien suihkukokemusten kautta. Suihkussa käymiseen saattaa liittyä epävarmuutta ja toisten alastomuutta voidaan käyttää jopa kiusaamisen välineenä. Lehtosen väitöskirjassa tällaisia kokemuksia tosin oli sekä pojilla että tytöillä. Suihkussa käymiseen ja itsensä alastomana paljastamiseen liittyy itsensä altistaminen arvostelulle kehittyvien nuorten kannalta kaikkein epävarmimmalla, oman kehonsa alueella. (Lehtonen 2003, 222-225.) Tytöt joutuvat ulkonäkönsä suhteen yleisesti herkemmin arvostelun ja jopa fyysisen lähentelyn kohteeksi kuin pojat. Lähes riippumatta tyttöjen pukeutumisesta, ruumiinrakenteesta tai kehityksestä, he ovat voimakkaammin arvostelun - positiiviseksi tarkoitettun tai negatiivisen- kohteena (Aaltonen 2001,107-120.) Uskon, että kun kulttuurissamme kiinnitetään niin paljon huomiota erityisesti tyttöjen ulkonäköön, kokevat tytöt helpommin paineita ulkonäöstään, vaikka siihen ei kaikissa tilanteissa olisikaan syytä. On luonnollisesti hyvin vaikea sanoa, milloin siihen on syytä ja milloin ei. Esimerkiksi oma liikuntaryhmä ei varmastikaan ole kaikkien ryhmäläistensä mielestä sen tuntuinen ryhmä, jolle voi esiintyä luottavaisesti ja itsevarmasti vähäpukeisena. Mielenkiintoisesti Aaltosen (2001, 117) tutkimuksesta nousevat esiin myös poikiin kohdistuvat ahdistelukokemukset. Myös pojilla on nimenomaan uimahalleihin liittyviä epämiellyttäviä kokemuksia, joita minun aineistossani ei ilmennyt. (ks. Aaltonen 2001, 116-118)

”Paikan mukana tulevat lisäedut”

"Paikan mukana tulevat lisäedut" -tyypin kirjoituksissa puhutaan poikkeuksetta ulkoliikunnan eduista verrattuna sisäliikuntaan. Kirjoittajat kertovat saavansa ulkona liikkumisesta raitista ilmaa ja kauniin rusketuksen. Liikunta on muiden hyötyjen lisäksi ilmaista. Näistä asioista pojat eivät puhu teksteissään. Poikien teksteissä keskitytään ehkä suppeammin yhden paikan etujen kertaamiseen. Yksi syy sukupuolten väliseen eroon saattaa löytyä kirjoitusten pituudesta, sillä tyttöjen kirjoitukset ovat pidempiä kuin poikien, jolloin heidän voi myös olettaa paneutuneen tehtävään hieman poikia tunnollisemmin. Kun kaikki haluttava lempiliikuntapaikasta on jo kerrottu, jotkut tytöt ovat vielä keksineet aiemmin kerrottujen asioiden lisäksi paikan mukana tulevia lisäetuja.

"Keskustelut paikassa"

"Keskustelut paikassa" -tyypistä ei myöskään löytynyt yhtään poikien kirjoitusta. Tyypin kirjoituksissa liikuntapaikassa liikutaan, mutta päähuomio on ystävien välisessä jutustelussa. Kävelylenkin yhteydessä nauretaan, itketään ja jaetaan tunteja.

"Ryhmätoiminta"

Vaikka analyysini ei perustu tilastolliseen analyysiin, vertasin sukupuolten välisiä eroja prosentuaalisesti eri tyyppien sisällä. Tällä tavoin pystyin hahmottamaan kunkin tyypin sisällä olevia sukupuolisia painotuseroja. Aineistosta löytyi edellä esitettyjen lisäksi yksi tyyppi, jossa selkeästi painotus on tyttöjen kirjoitusten puolella. "Ryhmätoiminta" -tyypin kirjoituksista 80% (4 kirjoittajaa 5:stä) on tyttöjen kirjoittamia. Tyypin kirjoituksissa puhutaan paljon ryhmähengestä ja yhdessä tekemisen merkityksestä. Kirjoittajat mainitsevat, että on mukava tuntee olevansa osa jotakin tärkeää. Vain yhdessä pojan kirjoittamassa tekstissä mainittiin, että lempiliikuntapaikkaan on erityisen mukava mennä, koska siellä on niin hyvä joukkuehenki.

Erityisesti tyttöjen esille nostamat kirjoitustyypit ovat luonteeltaan ei-kilpailullisia ja syvällisiä. Ei-kilpailullisuudella tarkoitan, että niissä puhutaan sellaisista asioista, jotka eivät vaikuta juurikaan liikuntasuoritukseen, vaan enemmänkin liikunnan ulkopuolisiin nyansseihin. Syvällisillä kirjoituksilla tarkoitan, että tyttöjen esille nostamat käsitykset eivät ole silmännähtäviä, vaan kokemusperäisiä ja tarkkaan mietittyjä. Silvennoinen

(2001, 45-59) esittelee liikunnanopettajaopiskelijoiden ruumiinkuvan kuvauksia ja vertaa aineiston mies- ja naisopiskelijoiden esiin nostamia asioita. Hänen aineistossaan ilmenee oikeastaan aika samantyyllisiä eroja miesten ja naisten kirjoitusten välillä kuin tässä tutkimuksessa. Naisten kirjoituksilla on ikään kuin lupa olla pehmeämpiä ja pohdiskelevampia kuin miesten kirjoitusten. Silvennoisen (2001) tutkimuksessa esitellään lisäksi "villikko"-tyyppi, jossa naisopiskelijat ylittävät sukupuolisuuden rajan ja asettuvat "miesten" areenoille tasavertaisina pelikavereina. Molemmissa tutkimuksissa sukupuolten välillä on eroja. Tytöt nostavat esiin asioita, joista pojat eivät puhu ja päinvastoin. Valtaosa kirjoituksista liittyy kuitenkin päällekkäin niin, että pojat ja tytöt puhuvat samoista aihepiireistä. Poikien erikoisominaisuuksia tarkastellaan tarkemmin seuraavassa (9.4.2. Kilpailulliset ja rationaaliset pojat) kappaleessa.

9.4.2 Kilpailulliset ja rationaaliset pojat

Aineistosta nousee esiin seuraavat 4 tyyppiä, joissa ei ole yhtäkään tyttöjen esittämää käsitystä lempiliikuntapaikasta: "Paikan haastavuus", "Paikassa vaatimattomuus on kaunista", "Paikka on suunniteltu tarkoituksenmukaisesti" ja "Rajoittamaton pääsy paikkaan". On luonnollista, että kun kaikista kirjoituksista 77% on poikien kirjoittamia, niin heidän teksteistään myös nousee esiin teemoja, joista tytöt eivät ole puhuneet. Voidaan kuitenkin olettaa, että myös poikien teksteissä on omanlaisiaan erityispiirteitä ja että pojat arvostavat liikuntapaikoissaan erilaisia asioita kuin tytöt.

”Paikan haastavuus”

"Paikan haastavuus" -tyypin teksteissä kirjoittajat korostavat liikuntapaikkojen vaihtelevuutta ja omia kehittymismahdollisuuksiaan liikkujana. Kirjoitukset ovat hyvin kilpailullisia ja suorituskeskeisiä. Liikuntapaikka nähdään suorituspaikkana, josta pyritään saamaan kaikki mahdollinen irti oman kehityksen ja viihtyvyyden maksimoimiseksi. Miksi tytöt eivät ole nostaneet tätä asiaa esiin? Aineistossa on naispuolisia aktiiviliikkuja, joille kehittyminen omassa lajissaan on myös tärkeää. Yksi selitys voi olla, että tyttöjen kirjoituksia on niin vähän, ettei näissä kirjoituksissa vain satuttu mainitsemaan kyseistä aihetta.

Toinen selitys on, että aineiston aktiivisimmilta vaikuttavat naispuoliset liikkujat harrastavat lajeja, kuten jalkapallo, muodostelmaluistelu, uinti tai tanssi, joissa suorituspaikka sinänsä ei tuo haasteita. Poikien tämän tyyppin kirjoituksissa esiintyvissä lajeissa, kuten golf, hiihto, lumilautailu ja rullalautailu liikkuja on jatkuvassa suhteessa suorituspaikan ominaisuuksien kanssa. Liikuntatutkimus 2005-2006 -tutkimuksessa verrattiin poikien ja tyttöjen harrastamia lajeja. Poimin tutkimuksesta lajit, joissa mielestäni liikuntapaikka voi tarjota liikkujalle haasteita. Valitettavasti tilastoissa ei näkynyt golfin tai lumilautailun harrastajamääriä. Vuosien 2005-2006 tilastoissa 92 000 poikaa ja 98 000 tyttöä harrasti hiihtoa. Käytännössä hiihdon harrastajia on lähes saman verran, tyttöjä on jopa hieman enemmän. Voidaan olettaa, että on sattumaa, ettei aineistooni päätenyt yhtäkään hiihtäjätyttöä. Rullalautailua harrastavia poikia sen sijaan on lähes kymmenkertainen määrä tyttöihin verrattuna. Tilastojen perusteella on siis ymmärrettävää, ettei aineistossani ole yhtäkään rullalautailija-tyttöä. Koko tutkimuksesta sellaisia lajeja, joissa liikuntapaikka voi selkeästi tarjota haasteita ovat mielestäni seuraavat lajit: suunnistus, rullaluistelu, pyöräily, laskettelu, kävelylenkkeily, juoksulenkkeily ja hiihto. Lajien harrastajamäärät yhteenlaskettuna tyttöjä on 416 500 ja poikia 332 000. Tytöt harrastavat siis tämän tilaston mukaan huomattavasti poikia enemmän lajeja, joissa liikuntapaikan haastavuus on koetuksella. Kuitenkin puhuttaessa lempiliikuntapaikoista, tytöt eivät nostaneet esiin paikan haastavuutta. Analyysini jää arvailujen varaan, mutta väittäisin, että esimerkiksi aktiivisille suunnistaja-, hiihtäjä- tai laskettelijatytöille liikuntapaikan haastavuus on tärkeä asia liikkujana kehittymisessä ja mielenkiinnon ylläpitämisessä. On kuitenkin pohdinnan arvoista, eikö liikuntapaikan haastavuus ole niin tärkeä asia tytöille, että siitä välitettäisiin mainita erikseen tällaisessa tutkimuksessa, vai eikö aineistoni syystä tai toisesta sisällä kyseistä seikkaa arvostavia tyttöjä.

”Paikassa vaatimattomuus on kaunista”

"Paikassa vaatimattomuus on kaunista" -tyypin kirjoituksissa ei esiinny tyttöjen kirjoituksia. Kirjoituksissa nostetaan esiin liikuntapaikat askeettisina ja yksinkertaisina, ajoittain jopa karuina. Kirjoittajat eivät kaipaa hienostelua tai kattavaa laitevalikoimaa harjoittelupaikoiltaan, vaan nimenomaan nauttivat hien hajuisista, pienistä ja nuhjuisista liikuntapaikoista. Ehkä tämän aihepiirin korostuminen pelkästään poikien kirjoituksissa ei ole tavatonta tai oikeastaan edes yllättävää. Edelleen voidaan sanoa, että aineiston

jakautuneisuus poikien kirjoituksiin varmaankin vaikuttaa asiaan, sillä tyttöjenkin kirjoituksissa on viitteitä samankaltaisista mieltymyksistä. Joissakin tyttöjen kirjoituksissa esimerkiksi tunnustetaan jonkin toisen liikuntapaikan olevan hienempi, mutta omassa lempiliikuntapaikassa tunnelma ja kotoisuus ovat käsin kosketeltavia.

”Paikka on suunniteltu tarkoituksenmukaisesti”

"Paikka on suunniteltu tarkoituksenmukaisesti" -tyypin kirjoitukset keskittyvät kuvaamaan liikuntapaikkojen toimivuutta. Tällaisia huomioita ei nouse esiin tyttöjen teksteissä. Aineistoni pojat saattavat suhtautua liikuntaan kehitymisorientoituneemmin ja suunnitelmallisemmin kuin tytöt. Kuten olen jo todennut, aineistoni on jakautunut pääasiassa poikien kirjoituksiin. Sen lisäksi valtaosa poikien kirjoituksista on liikuntalukiosta, josta taas ei ole lainkaan tyttöjen kirjoituksia. Siinä saattaa olla syy, miksi vain pojat ovat nostaneet tämän tyypin esiin. Liikuntalukion oppilaat ovat todennäköisesti tavoitteellisempia liikkuja kuin "normaalit" lukiolaiset. Jos aineistossani olisi mukana liikuntalukion tyttöjen kirjoituksia, he olisivat hyvinkin voineet nostaa aiheen esiin. Voi myös olla, että pojat kiinnittävät enemmän huomiota rakenteellisiin ja suunnitelmallisiin ratkaisuihin liikuntapaikoissaan. Miesten keskustelukulttuuri saattaa myös olla useammin erilaista kuin tyttöjen, jolloin käsiteltävästä aiheesta puhutaan konkreettisemmin keinoin.

”Rajoittamaton pääsy paikkaan”

"Rajoittamaton pääsy paikkaan" -tyypin kirjoituksissa ei myöskään esiinny tyttöjen kirjoituksia, mutta uskon että tämä on puhtaasti sattumaa, sillä pojistakin vain 2 on nostanut aiheen esiin. Kirjoittajille on tärkeää, että he pääsevät liikkumaan, silloin kuin haluavat.

Edellä mainittujen tyyppien lisäksi aineistosta löytyi tyyppejä, joissa sukupuolten välinen painotus on selvästi poikien kannalla. "Sukupolvet ylittävä merkitys" ja "Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä" -tyypin kirjoituksista 90% on poikien kirjoittamia.

”Sukupolvet ylittävä merkitys”

"Sukupolvet ylittävä merkitys" -tyypin kirjoituksista 90% on poikien kirjoittamia. Kirjoituksissa puhutaan menneistä sukupolvista -veljistä, siskoista ja vanhemmista-, jälkipolvista ja yhteiskunnallisesta pysyvyydestä. Ihmettelen, miksi vain yhden tytön kirjoituksessa on nostettu tämä tyyppi esiin. Johtuuko vaihtelevuus jälleen sattumasta, että aineistossani ei ole riittävää määrää tyttöjen kirjoituksia? Vai nostavatko pojat sukupolvien yli säilyvät liikuntapaikat tärkeämmiksi kuin tytöt? Tyttöjen kirjoituksissa on kuitenkin muuten nähtävissä useammin ei kilpailullisia, pehmeämpiä arvoja kuin poikien teksteissä.

”Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä”

"Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä" - tyyppin kirjoituksista myös 90% on poikien kirjoittamia. Jostain syystä poikien kirjoituksissa lähiseudun liikuntapaikat korostuvat tyttöjen kirjoituksia enemmän. Pojat nostavat esiin lähimetsät ja -kentät sekä kodin lempiliikuntapaikkoina. Tytötkin puhuvat metsässä kävelemisestä ja puistoissa oleskelusta, mutta he eivät korosta niiden olevan kodin vaikutuspiirissä, joten en ole voinut sijoittaa niitä analyysissäni kyseiseen tyyppiin. Tässä saattaa hyvinkin olla kyse analyysitekniikan aiheuttamasta virheestä, sillä olen sijoittanut tyyppiin vain sellaiset kirjoitukset, joissa mainitaan sekä lempiliikuntapaikka että kodin läheisyys. Voi myös olla, että pojat todella arvostavat kodin lähellä sijaitsevia liikuntapaikkoja tyttöjä enemmän. Osassa teksteistä kerrotaan voimaharjoittelusta kotona, mikä saattaa olla yksinkertaisesti sellaista liikuntaa, jota tytöt eivät niin usein harrasta.

Näissä vain poikien esille nostamissa teemoissa on tyypillistä, että asioista puhutaan suoraan, pohdiskelematta ja suoritushenkisesti. Silvennoinen (2001, 58-59) huomauttaa perinteisestä miesten kokemus- ja puhettavan kulttuurista. Miesten puhetapa leimaa perinteinen, ja ehkä jopa viimeinen, maskuliinisuuden linnake: urheilu. Miesten urheilukeskeinen puhetapa saattaa olla keino pitää välimatkaa feminiinisyteen, joka miesten maailmassa on usein uhkaavampi pelote kuin päinvastainen uhka naisille. Silvennoinen (2001) esittää lisäksi aiheellisen kysymyksen - tuottaako juuri miehillä (kilpa) urheilun puhetapa stereotyyppisiä kokemuksia ja asenteita, siis lyö asioita enemmän lukkoon kuin vapauttaa niitä? (Silvennoinen 2001, 58-59.)

Näiden lisäksi seuraavien tyyppien kirjoituksista yli 85% oli poikien kirjoittamia: "Vuosien myötä kehittynyt läheisyys paikkaan", "Paikka inspiroi liikkumaan", "Riittävä varustelutaso", "Paikassa pääsee toteuttamaan intohimoaan", "Moniulotteisuus" ja "Paikasta saa hyvän mielen" Sellaisia tyyppejä, joista vähintään 85% olisi poikien kirjoittamia, oli 13 kappaletta. Tätä selittää varmasti ainakin aineiston painottuminen poikien kirjoituksiin.

Kaikissa edellä esitellyissä tyypeissä tulee huomata, että ne sisältävät määrällisesti vähän käsityksiä. Yhdessäkään tyyppissä, joka sisältää yli 20 käsitystä lempiliikuntapaikasta, ei voitu osoittaa merkittävää prosentuaalista suuntausta suuntaan tai toiseen. Fenomenografisessa analyysissä yksittäisetkin käsitykset ovat huomion arvoisia ja sikäli näiden erojen esiin nostaminen on järkevää. Taulukossa 2 on kuvattu sukupuolten välistä vaihtelua niissä käsityksissä, joissa merkittävää vaihtelua on havaittavissa. Suluissa esitetyt luvut kuvaavat tyttöjen tai poikien suhdetta kokonaismäärästä. Esimerkiksi "Ryhmätoiminta" -tyyppi sisältää 5 käsitystä lempiliikuntapaikasta, joista 4 on tyttöjen kirjoittamia.

Taulukko 2 Sukupuolten esille nostamat kirjoitustyyppit

Tyyppit, joista vain tytöt kirjoittivat:	Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan (5/5)
	Paikan mukana tulevat lisäedut (3/3)
	Keskustelut paikassa (2/2)
Tyyppit, joiden kirjoituksista 80% oli tyttöjen kirjoittamia	Ryhmätoiminta (4/5)
Tyyppit, joista vain pojat kertoivat	Paikan haastavuus (5/5)
	Paikka on suunniteltu tarkoituksenmukaisesti (5/5)
	Paikassa vaatimattomuus on kaunista (5/5)
	Rajoittamaton pääsy paikkaan (2/2)
Tyyppit, joiden kirjoituksista 90% oli poikien kirjoittamia	Sukupolvet ylittävä merkitys (9/10)
	Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä (9/10)

9.5 Kirjoitusten ääripäitä – suorituspaikka vai luontonähtävyys?

Kirjoituksista nousee esiin kaksi toisistaan eroavaa tapaa kokea liikuntapaikka. Iso osa kirjoittajista määrittää lempiliikuntapaikkaansa suhteessa sen suorituskykyyn. He kirjoittavat liikuntapaikan varusteista, haastavuudesta ja fyysisistä edellytyksistä

liikunnalle. Nämä kirjoittajat kokevat liikuntapaikat suorituspaikkoina, jolloin paikan arvon heille määrittää se, miten hyvä siellä on harjoitella ja kilpailla.

Tämä on tietyllä tapaa perinteinen näkemys liikuntapaikasta ja kuvastaa paikan yksinkertaisuutta. Liikuntapaikoissa on tarkoitus harjoitella, kehittyä ja kilpailla. Paikat on pääosin suunniteltu lajin tarpeet huomioon ottaen. Jäähallit, jalkapallokentät, tanssisalit tai yleisurheilukentät ovat usein hyvin suorituskeskeisiä paikkoja, joilla ei ulkopuolisen silmin nähtynä näytä olevan muuta merkitystä kuin tarjota liikuntapalveluja. Jos nämä paikat sisältävät merkityksiä käyttäjilleen, ne ovat piilotettuja ja kokemusten ja muistojen myötä syntyneitä.

Toinen ryhmä kirjoittajia kertoo liikuntapaikkojen esteettisyydestä ja tunnelmasta. Heidän kirjoituksissaan esiintyvät pauhaava meri, kauniit maisemat, turvallisuuden tunne ja kotoisuus. Heidän ilmaisuissaan liikuntapaikat eivät esiinny niinkään fyysisen harjoittelun, kuin henkisen lepäämisen paikkoina. Näistä ilmaisuista huokuu rakkaus paikkoja kohtaan. Liikuntapaikat eivät ole steriilejä suorituspaikkoja, vaan niissä piilee parhaimmillaan mieltä elävoittävää voimaa. Kohteita voi verrata kauneudessaan taideteoksiin, joita voi pysähtyä katselemaan ja aistimaan.

On syytä huomata, että analyysitavastani johtuen (ks.kappale 7 Analyysi) yhden kirjoittajan esittämät käsitykset liikuntapaikasta sijoittuvat tavallisesti useaan eri tyyppiin ja käsitysryhmään. Aineistossa oli vain vähän kirjoituksia, joissa kaikki kirjoittajan esittämät ilmaukset olisivat päätyneet edes samaan käsitysryhmään. Tästä seuraa, että yksittäiset kirjoittajat ovat saattaneet kertoa sekä paikan suorituskeskeisyydestä että paikan esteettisyydestä. Ei voida siis sanoa, että aineistossa on tietyn tyyppisiä kirjoittajia, vaan että aineistossa on tietyn tyyppisiä ilmauksia liikuntapaikoista.

9.6 Muistot ja kokemukset lempiliikuntapaikkaa muodostavana tekijänä

Muistojen ja kokemusten käsitysryhmä on yksi eniten ilmauksia sisältävistä käsitysryhmistä, mutta se ei ole suurin. Tämä tulos on ristiriidassa aiempien paikkatutkimusten kanssa, sillä teoriat ja tutkimukset (ks. esim. Tuan 1977, Karjalainen

2006, Syrjämaa & Tunturi 2004) rakkaiden paikkojen synnystä nostavat poikkeuksetta kokemukset ja muistot merkittävimmäksi tekijäksi tärkeän paikan muodostumisessa. Korostuvatko liikuntapaikoissa erilaiset tekijät kuin muissa tärkeissä paikoissa? Verrattuna muihin elämän tärkeisiin paikkoihin, ehkä liikuntapaikassa ei ole yhtä tärkeää, että paikka on merkityksellinen, tai että siellä on tapahtunut jotain merkittävää. Voi olla, että liikuntapaikoissa kiinnitetään huomiota enemmän paikan ominaisuuksiin urheilijan kannalta, harjoittelupaikan etäisyyteen kotoa ja siihen millaiset välineet tai harjoitteluolosuhteet paikassa on. Toinen aineistonkeruukouluista on liikuntalukio, jossa kirjoittajien voidaan olettaa olevan keskimäärin aktiivisia liikkujia. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, miten kirjoittajat suhtautuvat liikuntapaikkoihin. He katsovat niitä urheilijoiden silmin, jolloin ei nähdä aihetta muisteluille tai kokemuksille. Muistot ja kokemukset ovat siis kuitenkin erittäin merkittävä käsitysryhmä, joskaan ei merkittävin.

Kirjoittajat ovat 16-18 -vuotiaita lukiolaisia. Monien lempiliikuntapaikat sijoittuvat vahvasti nykyhetkeen, jolloin on ymmärrettävää, ettei paikkoihin liity vuosien takaista muistelua. Toisaalta aineistossa on kirjoituksia, joissa nimenomaan kerrotaan paikan rakkauden kehittyneen vuosien myötä ja monet kirjoittajista ovat käyneet lempiliikuntapaikoissaan jopa vuosikymmenen ajan.

Uskon, että kirjoittajat eivät ole tulleet ajatelleeksi, että oikeastaan kaikki, mitä heillä on sanottavaa lempiliikuntapaikoistaan, perustuu heidän kokemuksiinsa ja muistoihinsa. Muistojen ei tarvitse sijoittua vuosien päähän menneisyyteen, vaan ne voivat kuvata vaikka edellisviikon tapahtumia. Kaikki tapahtumat, joita lempiliikuntapaikoissa koetaan, luovat kokijalleen kuvaa kyseisestä paikasta. Jokainen paikassa suoritettu harjoitus ja kaikki paikassa vietetyt hetket muovaavat kirjoittajien mielikuvaa lempiliikuntapaikasta. He eivät vain ole nostaneet sitä esiin kirjoituksissaan. Teksteissä on muutamia yksittäisiä ilmauksia, joissa on nimenomaan sanottu, että paikat eivät olisi tärkeitä, ellei niihin liittyisi kokemuksia.

10 LUOTETTAVUUS

Aineistonkeruutapa voi vaikuttaa siihen, millaisia asioita kirjoittajat korostavat ilmauksissaan. Ainekirjoitus ruokkii kirjoittajan ajatteluprosessia, koska hänellä on mahdollisuus työstää ajatuksiaan rauhassa omassa mielessään ilman tutkijan väliintuloa. Tämä saattaa myös kanavoidsa kirjoittajaa, ellei hän itse ajattele käsiteltävää aihetta eri näkökulmista. Osassa teksteistä on nähtävissä, että kirjoittajat ovat kirjoittaneet yhdestä aiheesta ja saatuaan aiheen käsiteltyä, he ovat kokeneet aineen olevan valmis.

Toisten aineiden kohdalla myös kirjoittajien miellyttämishalu vaikuttaa kirjoitusten laatuun. Monissa kirjoituksissa on etsitty lempiliikuntapaikoille hyvin vaihtelevia perusteluja, mikä venyttää aineiden pituutta. Näissä kirjoituksissa käsitykset lempiliikuntapaikoista leviävät käsittämään lähes jokaista muodostamistani käsitysryhmistä. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että kouluaineiden yksi ongelma on nimenomaan miellyttämishalu ja tunnollisten oppilaiden halu vastata ”oikein”. Tällöin he pyrkivät etsimään mahdollisimman monia erilaisia perusteluja lempiliikuntapaikkojensa valinnoille. Viittasin aiemmin Laineen (2000) esittämään väitteeseen, jonka mukaan kouluaineissa kirjoittajat usein pyrkivät vastaamaan ”oikein”. Vaikka ainekirjoituksen järjestäjä onkin ulkopuolinen tutkija, kirjoitustilanne saattaa tuntua oppilaista koetilanteelta, mikä voi vaikuttaa kirjoittajien vastauksiin.

Onkin aiheellista miettiä, sopiiko ainekirjoitus yksinään tällaisen tutkimuksen tekemiseen. Jos kirjoituksen lisäksi tutkijalla olisi käytössään esimerkiksi teemahaastattelu, joka kohdennettaisiin tiettyihin kirjoituksiin, voisi aineistosta tulla hedelmällisempi. Olen samaa mieltä Virtasen (2006, 171) kanssa, kun hän huomauttaa, että kirjallisen aineistonkeruun ongelmana on, ettei tutkija voi tarkentaa aihetta syventävillä kysymyksillä. Näkisin, että tutkija voisi kysymyksillään ja tarkennuksillaan joko avata yhteen ajatusmalliin lukkiutuneita kirjoittajia käsittelemään aihetta monipuolisemmin tai vaihtoehtoisesti rajaamaan rönsyileviä kirjoittajia keskittymään olennaisimpiin lempipaikkaa määrittäviin tekijöihin. Teemahaastattelua varten tutkijan tulisi ennen ainekirjoitusta tiedustella kirjoittajilta näiden mahdollista suostumista avoimeen keskusteluun, mikä voisi vaikuttaa tekstien laatuun. Kaikki eivät halua

keskustella aiheesta sen enempää, vaan voivat kokea jo kirjoituksen ahdistavana siihen liittyvän haastattelumahdollisuuden takia.

Ainekirjoitus on kuitenkin sopiva keino saada tietoa suhteellisen laajan ihmisjoukon käsityksistä tietyistä aihepiiristä. Tutkijan tulee suunnitella kirjoituksen ohjeistus selkeästi ja tiettyyn aiheeseen rajaten, jolloin kirjoittajilla on selkeä kuva siitä, mitä heiltä halutaan. Mikäli näin ei ole, saattavat kirjoitukset levitä käsiin eikä tutkija saa niistä otetta.

11 POHDINTA

Aineistosta käy ilmi, että muistot, sosiaalinen kanssakäynti ja paikan fyysiset ominaisuudet ovat tärkeimpiä lempiliikuntapaikkaa määrittäviä tekijöitä. Paikan fyysisten ominaisuuksien (8.1 varusteet, tilat ja olosuhteet) käsitysryhmään nivoutuvat lähes kaikki kilpaurheilusta kertoneet kirjoittajat. Kilpaurheilusta kirjoittaneille liikuntapaikan kunto, varusteiden laatu sekä toimivan ja tarkoituksenmukaisen harjoittelun mahdollistava ympäristö on ensiarvoisen tärkeä tekijä. Kun liikuntapaikkoihin mennään harjoittelemaan, huomio keskittyy harjoittelua edesauttaviin tai sitä häiritseviin tekijöihin. On huomattava, että ainekirjoituksia lukiessani tulkitsen kunkin kirjoittajan yhden version lempiliikuntapaikasta. Tutkijana en voi tietää, ovatko kaikki aktiiviliikkujat kertoneet paikan fyysisistä ominaisuuksista vai onko joku esimerkiksi korostanutkin ei-liikunnallista tekijää omassa kertomuksessaan. Voidaan kuitenkin olettaa, että aktiiviurheilijat saavat nautintoa harrastamastaan lajista ja harjoittelupaikastaan, jolloin lempiliikuntapaikkakin sijoittuisi tuon lajin ympärille.

Kokemukset ja muistot määrittävät voimakkaasti lempiliikuntapaikkoja. Erityisen huomattavaa on muistojen vahva linkittyminen muihin käsitysryhmiin. Muistoista kertovat kirjoitukset soljuvat aihepiiristä toiseen ja kirjoittajat antavat ajatustensa hyppiä muita kirjoittajia enemmän. Muistoista ja kokemuksista kertovat kirjoittajat syventyvät pohtimaan teemaa syvällisesti – ehkä sekin huomauttaa niiden merkityksestä. Muistot kertovat kirjoittajansa historiaa ja luovat paikalle tarinaa. Yksi muistojen voimakasta esiintymistä selittävä tekijä on analyysitapani, joka ruokkii muistojen määrää tyyppien paloitteluvaiheessa. Kun kirjoittaja kertoi muistostaan, tyypittelin muiston sinänsä ”muistot”-tyyppiin ja muiston sisällön sitä kuvaavaan tyyppiin. Tällöin on luontevaa, että jokainen muistoista kertova kirjoitus liittyy toiseenkin käsitysryhmään. Muistojen käsitysryhmässä kerrotaan kirjavasti positiivisista, negatiivisista, haakeista, iloisista, merkityksellisistä ja mitättömän tuntuista muistoista. Väitänkin, että muiston laatu sinänsä ei tee liikuntapaikasta merkityksellistä. Olennaista on, että paikasta ylipäättään on muistoja. Muiston sisältöä merkityksellisempää onkin havaita muistojen ja kokemusten merkitys tärkeän paikan synnyssä. Lempiliikuntapaikkaan liittyvien

muistojen ja kokemusten merkitys on olennainen. Mielestäni kaikki muut käsitysryhmät ovat oikeastaan muistojen ja kokemusten alaluokkia. Lempiliikuntapaikalle tärkeät ominaisuudet, vastaajasta riippumatta, ovat muistojen ja kokemusten avulla muodostuneita.

Myös sosiaalisesta kanssakäymisestä kertovissa kirjoituksissa sisällöt liittyvät tiiviisti muihin aihepiireihin. Aineistosta onkin tulkittavissa, että sosiaalinen kanssakäynti sitoo itseensä huomattavan monimuotoisia vapaa-ajanviettotapoja. Sosiaalinen kanssakäynti itsessään ei ole määrällisesti mitattuna erityisen suuri käsitysryhmä, mutta sen voimakas linkittyminen kaikkiin muihin käsitysryhmiin kertoo sen piiloutuvasta merkityksestä. Yhtälailla harjoittelusta, paikan kotoisuudesta, vaivattomuudesta tai esteettisyydestä kertovat kirjoittajat liittivät teksteihinsä sosiaalista kanssakäymistä. Aineistoni perusteella esitän, että lempiliikuntapaikoissa tapahtuvat sosiaaliset verkostoitumiset ja kanssakäynnit määrittävät tärkeältä osin lukiolaisten liikuntapaikkamieltymyksiä.

Lempiliikuntapaikan muodostukseen vaikuttaa ennen kaikkea yksilöiden historia ja paikoissa koetut hetket. Jotkut kirjoittajat ovat päätyneet uimahallien, toiset yleisurheilukenttien ja kolmannet pururatojen käyttäjiksi. Riippumatta harrastamastaan lajista he ovat kokeneet erilaisia kokemuksia liikuntapaikassa, minkä myötä heillä ylipäänsä on jonkinlainen tunne kyseisestä paikasta. Myös negatiiviset muistot luovat paikalle tarinaa ja merkitystä, kuten kappaleen 8.5 Paikan kotoisuus ”turvallisuus”-osiosta huomaamme. Edellä esiteltyt kolme kirjoitustyyppiä korostuivat kirjoituksissa muita enemmän, mutta missään nimessä ei voida sanoa, että lempiliikuntapaikka määrittyisi pelkästään näiden tyyppien ympärille. Ensinnäkin aineistoni on pieni, eikä sen perusteella voida tehdä yleistyksiä. Isomman aineiston perusteella olisi mahdollista tehdä tarkempaa määrällistä analyysiä, jonka perusteella voitaisiin sanoa, mitkä tekijät nousevat muita merkittävimiksi. Toiseksi, kirjoitustyyppien väliset erot ovat pieniä eivätkä edellä esiteltyt kolme tyyppiä nouse esiin absoluuttisina. Kolmantena huomiona esitän, että kunkin henkilön lempiliikuntapaikka on juuri sellainen kuin hän sen itse kokee. Olennaisin tutkimustulos onkin, että lempiliikuntapaikka on subjektiivinen ja henkilökohtainen kokemus, ja että on mahdotonta muodostaa lempiliikuntapaikan ideaalia. Tästä huolimatta voidaan sanoa, että edellä esiteltyt tekijät: muistot, sosiaalinen kanssakäynti ja paikan fyysiset ominaisuudet ovat merkittävimmissä roolissa rakkaan liikuntapaikan synnyssä.

Tyttöjen ja poikien väliset erot kirjoituksissa ovat myös mielenkiintoisia. Sellaisissa kirjoitustyypeissä, joissa esiintyy vain tyttöjen kirjoittamia tekstejä, ei puhuta lainkaan liikuntapaikan fyysisistä ominaisuuksista. Kirjoitukset, joissa on vain tyttöjen tekstejä, keskittyvät kavereiden välisiin keskusteluihin ja pelon tunteisiin paikkaa kohtaan. Tyypeissä, joissa esiintyy vain poikien kirjoittamia tekstejä, korostetaan lähes pelkästään liikuntapaikkojen fyysisiä ominaisuuksia. Liikuntapaikat nähdään selkeästi suorituspaikkoina, jolloin paikassa viihtyminen edellyttää paikalta toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Aineistoni kirjoitukset on kerätty sekä maantieteellisesti että opiskelijoiden koulumenestyksellisesti hyvin samantyyppisistä lukioista. Koulut sijaitsevat pääkaupunkiseudun lähiöalueilla Vantaalla ja Espoossa. Kumpikin lukio on oman kaupunkinsa vertailussa parempaa keskitasoa, minkä johdosta niihin ei hakeuduta erityisen pitkän matkan päästä. Kun opiskelijat tulevat koulun lähiseuduilta, oletan että heidän liikuntatottumuksensa ovat keskenään samankaltaisempia kuin jos opiskelijoita kerääntyisi esimerkiksi ympäri kaupungin. Esimerkiksi Helsingin kärkilukioihin hakeutuu opiskelijoita vähintään ympäri Etelä-Suomen, minkä johdosta oletettavasti opiskelijoiden liikuntatottumuksetkin saattavat vaihdella tutkimuskouluja enemmän. Aineisto olisi saanut varmasti lisävärinsä, mikäli siihen olisi sisällytetty hyvin urbaanin tai vastavuoroisesti maaseutu- tai pienemmän kaupungin lukion oppilaiden kirjoituksia.

Aineiston kirjoittajien käsitykset lempiliikuntapaikoista ovat yksilöllisiä ja toisistaan eriäviä. Käsitysryhmien välillä ei ole poissulkevaa sääntöä, jonka perusteella voitaisiin sanoa, että esimerkiksi muistot ja sosiaalinen kanssakäynti liittyisivät yhteen kuvattaessa lempiliikuntapaikalle tärkeitä ominaisuuksia. Yksilöiden historia ja erilaisista paikoista saadut kokemukset osoittavat, että lempiliikuntapaikka on yksilöllinen ja subjektiivinen kokemus. Samoista liikuntapaikoista kertovat kirjoittajat näkevät paikan eri näkökulmista ja arvostavat erilaisia asioita. Toiselle paikka toimii täysipainoisen harjoittelun paikkana ja toinen muistaa siellä käydyt nappulaliigan ikimuistoiset ratkaisuhetket. Myös samoista aihepiireistä kertovat kirjoittajat näkevät asiat eri tavalla. Esimerkiksi täysipainoisesti harjoitteleva henkilö voi liittää kirjoitukseensa ajatuksen suorituspaikan kunnosta ja välineistä. Harjoittelukaveri taas kokee yhdessä tekemisen ja pukukoppikeskustelut merkittävinä lisämausteina kovalle

harjoittelulle. On mahdotonta sanoa, että yhdestä aiheesta kertovat kirjoittajat näkisivät ensimmäisen rinnalla toisen aiheen yhtä tärkeänä.

LÄHDELUETTELO

- Aaltonen, S. 2001. Ruumiin rajat ja sukupuoli häirintä. Teoksessa: Puuronen, A & Välimaa, R (toim.) 2001. Nuori ruumis. Tampere. Tammer-paino:107-120.
- Bale, John. 1993. Sport, space and the city. London: Routledge.
- Bartlett, F. 1972. Remembering. a study in experimental and social psychology. Cambridge University Press. UK.
- Casey, E. 1996. How to get from space to place. Teoksessa Feld, s. & Basso, K. Senses of place. Santa Fe: School of American Research Press.
- Dall'Alba, G. 1996. Reflections on Phenomenography – An Introduction. Teoksessa: Dall'Alba, G & Hasselgren, B. 1996. Reflections on phenomenography. Toward a Methodology. Göteborg. Sweden: Kompendiet. 7-18.
- Forselles-Riska af, C. 2006. Menneisyyden muuttuvat paikat. Teoksessa Knuuttila, S., Laaksonen, p. & Piela, U (toim.) Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 83-92.
- Geertz, C. 1996. After the fact: two countries, four decades, one anthropologist. Cambridge (Mass): Harward University Press.
- Hasselgren, B. 1996. Reflections on phenomenography : toward a methodology? Göteborg : Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. Kasvatus 37 (2), 162,173.
- Häkkinen, K. 1996. Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä. Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin. Jyväskylä. Jyväskylän yliopistopaino.
- Karjalainen, P. 2006. Topobiografisen paikan tulkinta. Teoksessa Knuuttila, S., Laaksonen, p. & Piela, U (toim.) Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 83-92.
- Kilickran, D. 2005. Migrant homes-ethnicity, identity and domestic space culture. Constructing place mind and matter. Lontoo: Routledge, 99-110.
- Kinnunen, T. 2001. Ruumiiden ja tilojen kohtaaminen kuntosalilla ja aerobicissa. Teoksessa: Puuronen, A & Välimaa, R (toim.) 2001. Nuori ruumis. Tammer-paino. Tampere: 121-136.

- Kymäläinen, P. 2005. Geographies in writing: re-imagining place. Oulu: Oulun yliopisto.
- Laine, K. 2000. Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylä: SoPhi.
- Lehtonen, J. 2003. Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Näkökulmana heteronormatiivisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kertomukset. Helsinki. Yliopistopaino.
- Liikuntatutkimus 2005-2006, lapset ja nuoret. 2006. Opetusministeriö. Helsinki.
- Marton, F. 1996. Cognosco ergo sum – Reflections on reflections. Teoksessa: Dall'Alba, G & Hasselgren, B. 1996. Reflections on phenomenography. Toward a Methodology. Göteborg. Sweden: Kompendiet. 163-188.
- Marton, F. 1986. Phenomenography: A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality. Teoksessa: Sherman, R. Webb, R. Qualitative Research in Education: Focus and Methods. London, England.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki.
- Metsämuuronen, J. 2000. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Helsinki.
- Naukkari, O. 2006. Paikallisuus, liikkuvuus ja esteettiset arvot. Teoksessa Knuuttila, S. Laaksonen, P & Piela, U (toim.) Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 64-82.
- Saarikangas, K. 2002. Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Teoksessa: Syrjämaa, T. & Tunturi, J (toim.) Eletty ja muistettu tila. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 48-75.
- Sandberg, J. 1996. Are phenomenographic results reliable? Teoksessa: Dall'Alba, G & Hasselgren, B. 1996. Reflections on phenomenography. Toward a Methodology. Göteborg. Sweden: Kompendiet: 129-140.
- Sepänmaa, Y. 2006. Sydämen maisema. Teoksessa: Knuuttila, S., Laaksonen, p. & Piela, U (toim.) Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 31-43.
- Silvennoinen, M. 2001. Ruumillisuus liikunnanopettajaopiskelijoiden kerronnassa. Teoksessa: Puuronen, A & Välimaa, R (toim.) 2001. Nuori ruumis. Tammer-paino. Tampere: 45-59.
- Simola, R. 1993. Fenomenografia laadullisena tutkimusotteena. Hoitotiede 1, 21-30.
- Soila, T. 1991. Kvinnors ansikte: stereotyper och kvinnlig identitet i trettioalets svenksa filmmelodram. Stockholm Universitet.

- Sulkunen, P. 1997. Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat. Teoksessa: Sulkunen, P & Törrönen, J (toim.). Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys. Tammer-Paino Oy. Tampere, 13-55.
- Syrjälä, L. Ahonen, S. Syrjäläinen, E & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki.
- Syrjämaa, T & Tunturi, J (toim.) 2002. Eletty ja muisteltu tila. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 7-32.
- Tuan, Y. 1977. Space and place. The perspective on Experience. Minneapolis: University on Minnesota Press.
- Virtanen, J. 2006. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa: Metsämuuronen, J (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki : International Methelp. 149-214.

LIITTEET

Liite 1 Kirjoitelma-ohjeistus

JOHDANTO:

Opiskelen viidettä vuotta liikunta- ja terveystieteitä Jyväskylän Yliopistossa. Tutkin gradussani lempiliikuntapaikan merkitystä lukion opiskelijoille. Haluan selvittää, millaisista asioista lempiliikuntapaikka muodostuu ja minkälaisia merkityksiä näillä paikoilla on nuorille. Kerään aineistoni kirjoittamalla aineita lukiolaisopiskelijoille. Aineet kirjoitetaan anonyymisti ja ainoastaan minkä luen kirjoitukset.

OHJEET:

Kirjoita aine otsikolla: **Lempiliikuntapaikkani**

Kirjoita sukupuolesi ja ikäsi konseptin yläreunaan. (♀ 17 tai ♂ 18)

Jos sinun on vaikea päästä kirjoittamisessa alkuun, voit miettiä esimerkiksi seuraavia asioita:

- Sijoittuuko lempiliikuntapaikkasi nykyhetkeen?
- Onko lempiliikuntapaikkasi rakennettu paikka?
- Millaisia asioita haluat lempiliikuntapaikastasi kertoa?
- Millaisia merkityksiä lempiliikuntapaikallasi on sinulle?

Kiitos tärkeästä avustasi tutkimuksessani!

Alexi Fredriksson

Liite 2 Tyypit

- Erityisen hyvät fyysiset edellytykset liikunnalle 40
- Siisteys, puhtaus, raikkaus tai uutuus 18
- Paikassa on fyysisesti tilaa liikkua 14
- Erityinen tunnelma
- Miellyttävät olosuhteet liikunnalle 10
- Riittävä varustelutaso 9
- Paikan haastavuus 5
- Paikan tarkoituksenmukainen suunnittelu 5
- Paikka sopii lemmikeille 4
- Muistot 36
- Vuosien myötä kehittynyt läheisyyden tunne 22
- Paikka on tärkeä, koska siellä vietetään paljon aikaa 12
- Sukupolvet ylittävä merkitys – perinteikkyyys 9
- Paikan pysyvyys 2
- Paikassa pääsee toteuttamaan intohimoaan 33
- Kehittyminen liikkujana 18
- Paikasta saa hyvän mielen 9
- Paikka inspiroi liikkumaan 7
- Paikalla ei ole merkitystä, vaan sillä mitä se tarjoaa 5
- Paikasta saa virtaa/voimaa 4
- Paikka symbolisoi harjoittelua 4
- Hyvät valmentajat 1
- Paikassa voi liikkua monipuolisesti 32
- Paikan moniulotteisuus 14
- Paikassa voi liikkua rajoittamattomasti, vapaasti 6
- Paikan mukana tulevat lisäedut 3
- Huomaamaton liikunta 1
- Vapaa-ajan vietto kavereiden kanssa 16
- Liikunta kavereiden kanssa 12
- Uudet ystävyysuhteet 7

Ryhmätoiminta 5
Kehittyminen ihmisenä 3
Kavereista saatava lisämotivaatio 2
Keskustelut paikassa 2
Vastakkaiseen sukupuoleen liittyvä kiinnostus 2
Paikka on mukava, houkutteleva 16
Paikka on osa kodin vaikutuspiiriä 10
Turvallisuus 8
Paikka yhdistää elämän eri osa-alueita 5
Paikassa vaatimattomuus on kaunista 5
Paikan erityiset ominaisuudet on opittu tuntemaan 2
Vaivaton kulkuyhteys 24
Edullisuus 12
Rajoittamaton pääsy paikkaan 2
Arjesta irtautuminen 15
Paikassa saa aikaa itselleen 10
Rauhallisuus 8
Vapaa-ajanviettopaikka 2
Paikassa saa ihailua osakseen 1
Vaikuttavat luontokokemukset 13
Fyysinen vaikuttavuus 10
Paikan esteettisyys 1
Paikka on yhteiskunnallisesti tärkeä 14
Pelko/ikävä tunne paikkaa kohtaan 5
Fanitoiminta 4
Yht. 553